Program doskonalenia metodycznego nauczycieli polonijnych

Pod redakcją
Marii Jolanty Ambrożej
Małgorzaty Lech

Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Projekt **„Polska szkoła za granicą. Wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół polonijnych”**
jest współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej Erasmus+.

Publikacja powstała w wyniku współpracy

uczestników projektu

„Polska szkoła za granicą.

Wspieranie doskonalenia zawodowego

nauczycieli szkół polonijnych”

współfinansowanego w ramach programu

Unii Europejskiej

Erasmus+.

Program doskonalenia metodycznego nauczycieli polonijnych

WSTĘP

Projekt „Polska szkoła za granicą. Wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół polonijnych" powstał na bazie doświadczeń Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Białymstoku w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli placówek polonijnych na Litwie i Białorusi. Nasze doświadczenia wykazały potrzebę kontynuacji tego typu działań i rozszerzenia ich na inne kraje europejskie. Placówki polonijne w Europie zmagają się z gwałtownym wzrostem liczby uczniów, spowodowanym zwiększeniem emigracji zarobkowej Polaków. Analiza potrzeb przeprowadzona wśród grup docelowych - nauczycieli szkół polonijnych wykazała brak wsparcia metodycznego i dostępu do nowych metod nauczania, materiałów dydaktycznych, nowoczesnych technologii oraz aktualnej wiedzy przedmiotowej.

Projekt „Polska szkoła za granicą" jest odpowiedzią na realne potrzeby placówek prowadzących polską oświatę poza granicami kraju. Ważnym rezultatem projektu jest opracowanie programu doskonalenia metodycznego nauczycieli polonijnych obejmującego wiedzę przedmiotową i metodyczną.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE PROGRAMU

1. Uwagi wstępne

Celem programu jest zaprezentowanie instytucjom prowadzącym oświatę polonijną oraz ich pracownikom:

- najnowszych metod nauczania w edukacji polonijnej;
- najnowszych technik nauczania oraz odpowiednio dobranych i wyselekcjonowanych środków dydaktycznych;
- sposobów wykorzystania TIK w procesie nauczania i samodoskonalenia;
- planowania i realizacji własnej ścieżki doskonalenia metodycznego przy wsparciu rodzimej instytucji.

Program obejmuje doskonalenie umiejętności metodycznych nauczycieli polonijnych oraz poszerzanie i aktualizację ich wiedzy przedmiotowej, a także doskonalenie kompetencji kadry zarządzającej placówkami polonijnymi. Program zawiera komponenty kulturowe w celu ułatwienia asymilacji oraz adaptacji dzieci i młodzieży na emigracji oraz powracających do Polski.

Każda z organizacji partnerskich uczestniczących w opracowaniu programu zredagowała i opracowała osobny rozdział dotyczący specyfiki edukacji polonijnej w każdym z krajów partnerskich.

Do programu włączono zestaw scenariuszy szkoleń prowadzonych przez doradców metodycznych i konsultantów Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego oraz pakiet metodyczny nauczyciela szkoły polonijnej zawierający: innowacyjne metody nauczania w edukacji polonijnej, narzędzia i pomoce dydaktyczne przydatne w pracy nauczyciela polonijnego, TIK w edukacji polonijnej, scenariusze zajęć z wykorzystaniem innowacyjnych metod i narzędzi.

Program obejmuje kształcenie następujących **umiejętności**:

a) nauczyciele polonijni:

- zastosowania właściwej metodyki pracy na etapie edukacji wczesnoszkolnej i szkolnej w oświacie polonijnej;
- wyznaczania celów i oceniania efektów pracy edukacyjnej z uczniami;
- planowania pracy dydaktycznej i samodoskonalenia;

b) kadra zarządzająca:

- organizacji procesu nauczania;
- współpracy z rodzicami uczniów i lokalnym środowiskiem;
- sposobów zarządzania placówką oświatową i jej promocji w środowisku polonijnym z uwzględnieniem specyfiki systemu edukacyjnego danego kraju;
- budowania wizerunku dyrektora i placówki w środowisku lokalnym;
- wykorzystania TIK w procesie zarządzania polonijną placówką oświatową;

c) komponenty międzykulturowe:

- kształtowania postaw patriotycznych i europejskich;

- w zakresie sposobów i metod wspierania adaptacji uczniów na emigracji oraz przygotowania ich do powrotu do kraju;
- uwzględnienia specyfiki kulturowej każdego z krajów, w którym funkcjonują szkoły polonijne z grupy partnerskiej.

Opracowując program położono nacisk na innowacyjność oraz uniwersalność, czyli możliwość wykorzystania nowoczesnych i przetestowanych w trakcie trwania projektu narzędzi metodycznych przez wszystkie szkoły i organizacje prowadzące oświatę polonijną w wymiarze europejskim. Realizacja programu umożliwia kontynuację doskonalenia metodycznego nauczycieli oraz kadry zarządzającej po zakończeniu projektu.

2. Cele ogólne

Program doskonalenia metodycznego nauczycieli polonijnych umożliwia realizację następujących celów:

- zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie stosowania nowoczesnych metod pracy w edukacji wczesnoszkolnej i szkolnej w oświacie polonijnej;
- doskonalenie umiejętności nauczycieli w zakresie efektywnego planowania pracy dydaktycznej;
- doskonalenie własnego warsztatu pracy i podejmowanie współpracy z innymi nauczycielami polonijnymi (dobieranie, stosowanie i tworzenie materiałów dydaktycznych do nauczania);
- uaktualnienie wiedzy w treściach programowych przedmiotów nauczanych w oświatowych placówkach polonijnych;
- rozwijanie umiejętności kształtowania pożądanych postaw uczniów, w tym patriotycznych i europejskich;
- podnoszenie kompetencji nauczycieli polonijnych w zakresie sposobów i metod adaptacji uczniów na emigracji oraz metod przygotowania uczniów do ewentualnego powrotu do kraju;
- kształcenie umiejętności budowania konstruktywnej współpracy z rodzicami uczniów i lokalnym środowiskiem;
- podnoszenie kompetencji w zakresie stosowania narzędzi internetowych w procesie edukacyjnym oraz w zarządzaniu polonijną placówką oświatową;
- wypracowanie dobrych praktyk w zakresie doskonalenia nauczycieli polonijnych w odniesieniu do realiów nowoczesnej edukacji;
- dostosowanie umiejętności grupy docelowej (nauczycieli polonijnych i ich uczniów) do aktualnych wymagań współczesnego świata;
- promowanie idei uczenia się przez całe życie.

3. Założenia organizacyjne

Przyjmuje się następujące warunki organizacyjne:

- Stacjonarne zajęcia teoretyczno - praktyczne w wymiarze 96 godzin dyd. realizowane w krajach partnerskich przez pracowników MODM.
- przeprowadzenie 4 szkoleń teoretyczno-praktycznych (16 godz. dyd.) w 6 krajach partnerskich

Zajęcia praktyczne zawarte w 10 kursach e-learningowych opracowane i wdrożone przez uczestników szkoleń teoretyczno-praktycznych w wymiarze 250 godzin dyd.

Przyjęto następujące zasady dla kursów e-learningowych:

- Każdy kurs e-learningowy składa się z 5 modułów i obejmuje 25 godz. dyd.
- Opracowanie każdego modułu kursu zawiera: scenariusz oraz przeprowadzenie zajęć z uczniami, przygotowanie pomocy dydaktycznych, inne czynności pomocnicze.

4. Uwagi dotyczące realizacji programu

Treści programowe prowadzonych zajęć dostosowano do potrzeb i możliwości nauczycieli i uczniów szkół polonijnych. Uwzględniona została też specyfika kulturowa każdego z krajów partnerskich.

Główny nacisk jest położony na wykorzystanie innowacyjnych i nowoczesnych metod i narzędzi edukacyjnych oraz ich przetestowanie w trakcie trwania projektu.

Uczestnicy szkoleń otrzymają szczegółowy program wzbogacony o pakiet metodyczny nauczyciela szkoły polonijnej oraz inne materiały pomocnicze.

Program został opracowany w wersji papierowej i elektronicznej.

5. Adresaci

Nauczyciele polonijni i kadra zarządzająca placówkami oświatowymi w krajach partnerskich:

- Żłobek - Przedszkole w Mejszagole (Litwa);
- Szkoła Polska w Barcelonie, Tarragonie i Gironie (Hiszpania);
- Polska Szkoła Sobotnia w Geel (Belgia);
- Integracyjna Szkoła Sobotnia im Gen. W. Andersa w Bristolu (Wielka Brytania);
- Polska Sobotnia Szkoła w Moss (Norwegia).

6. Kadra

Pracownicy merytoryczni Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Białymstoku - doradcy metodyczni oraz konsultanci zapewnią uczestnikom opiekę dydaktyczno -metodyczną i przeprowadzą zajęcia teoretyczno - praktyczne. Osoby te posiadają uznany dorobek zawodowy w dziedzinach objętych programem. Nauczyciele szkół polonijnych przeprowadzą otwarte zajęcia praktyczne z uczniami opatrzone komentarzem metodycznym pracowników Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego.

7. Warunki ukończenia

Przyjmuje się następujące warunki ukończenia kursu:

- aktywny udział w szkoleniach stacjonarnych w poszczególnych krajach partnerskich
- uczestnictwo w szkoleniach e-learningowych
- wykonywanie zaplanowanych zadań

- prowadzenie lekcji otwartych w ramach szkoleń stacjonarnych w poszczególnych krajach partnerskich
- wymiana dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie metodyki nauczania przedmiotowego w oświatowych placówkach polonijnych
- wymiana dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie zarządzania polonijną placówką oświatową z uwzględnieniem specyfiki systemu edukacyjnego danego kraju z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi internetowych

8. Dokumentacja

- wykaz kadry prowadzącej zajęcia;
- opis i procedury rekrutacji;
- plan ramowy kursu;
- harmonogram zajęć/szkoleń stacjonarnych;
- procedury i narzędzia do ewaluacji;
- wykaz treści kursów e-learningowych;
- scenariusze zajęć/szkoleń;
- listy obecności uczestników szkoleń stacjonarnych;
- zaświadczenia o ukończeniu szkoleń.

9. Ewaluacja

Kurs podlega ewaluacji wewnętrznej. Ankiety ewaluacyjne weryfikują:

- organizację kursu;
- trafność treści nauczania;
- dobór metod podczas prowadzonych zajęć;
- przygotowanie praktyczne, merytoryczne i metodyczne prowadzących zajęcia;
- jakość materiałów dydaktycznych;
- jakość środków i pomocy dydaktycznych;
- warunki prowadzenia kursu;
- stopień spełnienia oczekiwań uczestników kursu;

Zespół realizujący szkolenia w ramach kursu uwzględnia wnioski i zalecenia wynikające z badań ewaluacyjnych.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

1. Plan ramowy

L.p.	Nazwa modułu	Liczba godzin
1.	**Planowanie pracy dydaktycznej nauczyciela szkoły polonijnej ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych uczniów. Kształtowanie świadomości narodowej.** • Kompetencje kluczowe wg zaleceń Unii Europejskiej • Efektywne metody nauczania i uczenia się ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych. • Indywidualizacja pracy z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych. • Konstruowanie programów nauczania dostosowanych do potrzeb szkoły polonijnej. • Tworzenie materiałów nauczania wspomagających proces nauczania - uczenia się. • Kształtowanie świadomości narodowej i posługiwania się językiem ojczystym.	20 godz. oraz 4 kursy e-learningowe
2.	**Kreatywność nauczyciela i ucznia w szkole polonijnej.** • Metody pracy rozwijające kreatywność i aktywność twórczą uczniów zakresie: edukacji językowej, muzycznej, plastycznej, kulturowej	16 godz. oraz 3 kursy e-learningowe
3.	**Narzędzia internetowe w nauczaniu i uczeniu się.** • Programy i aplikacje internetowe w nauczaniu wczesnoszkolnym i przedmiotowym - języka polskiego, historii, geografii. • Tworzenie materiałów wspomagających proces nauczania - uczenia się z wykorzystaniem programów i aplikacji internetowych. • Elementy kodowania i programowania w edukacji wczesnoszkolnej. • Aplikacje internetowe i gry dydaktyczne rozwijające świadomość narodową uczniów.	12 godz.
4.	**Uczniowie, rodzice, nauczyciele - budowanie porozumienia i współpracy w środowisku polonijnym.** • Polskie symbole - sposoby budowania tożsamości narodowej. • Dziecko w szkole polonijnej - budowanie dobrych relacji w grupie. • Dziecko w szkole polonijnej - wychowanie do wartości • Konstruktywna współpraca z rodzicami - planowanie działań i przedsięwzięć integrujących lokalne środowisko polonijne. • Rola szkoły w diagnozowaniu potrzeb uczniów oraz przygotowaniu ich do życia na emigracji lub ewentualnego powrotu do kraju.	32 godz. oraz 3 kursy e-learningowe
5.	**Zarządzanie polonijną placówką oświatową -dyrektor jako lider.** • Zarządzanie polonijną placówką oświatową opartą na wartościach -koncepcja pracy placówki oświatowej. • Programy i aplikacje internetowe w zarządzaniu polonijną placówką oświatową. • Wizerunek szkoły w środowisku polonijnym • Edukacja polonijna - specyfika kształcenia w krajach partnerskich.	16 godz.

2. Plan szczegółowy

Moduł 1
Planowanie pracy dydaktycznej nauczyciela szkoły polonijnej ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych uczniów. Kształtowanie świadomości narodowej.

Cele:

Każdy słuchacz kursu powinien:

- zapoznać się z aktywizującymi metodami nauczania rozwijającymi kompetencje kluczowe;-poznać i włączać nowe treści przedmiotowe w obszarze edukacji wczesnoszkolnej, języka polskiego, historii, geografii, technologii informacyjnych;
- poznać i wdrażać sposoby indywidualizacji pracy z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych;
- tworzyć, modyfikować i adaptować do potrzeb szkoły polonijnej przedmiotowe programy nauczania edukacji wczesnoszkolnej, języka polskiego, historii, geografii z wykorzystaniem narzędzi internetowych;
- dobierać atrakcyjne materiały nauczania i środki dydaktyczne do wybranych treści przedmiotowych;

Materiał kształcenia:

Kompetencje kluczowe

W Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 maja 2018 r. czytamy:

„W szybko zmieniającym się świecie o licznych wzajemnych powiązaniach, każda osoba będzie potrzebowała szerokiego spektrum umiejętności i kompetencji oraz będzie musiała stale je rozwijać przez całe życie. Celem kompetencji kluczowych zdefiniowanych w ramach odniesienia jest zapewnienie podstaw pozwalających osiągnąć bardziej demokratyczne społeczeństwa, w których panuje większa równość. Stanowią one odpowiedź na potrzebę trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, spójności społecznej i dalszego rozwoju kultury demokratycznej."

Głównymi celami ram odniesienia są:

a) określenie i zdefiniowanie kompetencji kluczowych niezbędnych do uzyskania szans na zatrudnienie, samorealizacji i zdrowia, aktywnego i odpowiedzialnego obywatelstwa oraz włączenia społecznego;
b) dostarczenie osobom odpowiedzialnym za wyznaczanie kierunków polityki, organizatorom kształcenia i szkolenia, kadrze edukacyjnej, doradcom, pracodawcom, publicznym służbom zatrudnienia oraz osobom uczącym się narzędzia referencyjnego na poziomie europejskim;
c) wsparcie wysiłków podejmowanych na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym na rzecz wspomagania rozwoju kompetencji w perspektywie uczenia się przez całe życie.

Do celów niniejszego zalecenia kompetencje są definiowane jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw, przy czym:

a) na wiedzę składają się fakty i liczby, pojęcia, idee i teorie, które są już ugruntowane i pomagają zrozumieć określoną dziedzinę lub zagadnienie;
b) umiejętności definiuje się jako zdolność i możliwość realizacji procesów i korzystania z istniejącej wiedzy do osiągania wyników;
c) postawy opisują gotowość i skłonność do działania lub reagowania na idee, osoby lub sytuacje.

Kompetencje kluczowe to te kompetencje, których wszyscy potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, zatrudnienia, włączenia społecznego, zrównoważonego stylu życia, udanego życia w pokojowych społeczeństwach, kierowania życiem w sposób prozdrowotny i aktywnego obywatelstwa. Rozwija się je w perspektywie uczenia się przez całe życie, począwszy od wczesnego dzieciństwa przez całe dorosłe życie, za pomocą uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego, we wszystkich kontekstach, w tym w rodzinie, szkole, miejscu pracy, sąsiedztwie i innych społecznościach.

Wszystkie kompetencje kluczowe uważa się za jednakowo ważne; każda z nich przyczynia się do udanego życia w społeczeństwie. Kompetencje mogą być stosowane w wielu różnych kontekstach i rozmaitych kombinacjach. Ich zakresy się pokrywają i są ze sobą powiązane: aspekty niezbędne w jednej dziedzinie wspierają kompetencje w innej. Takie umiejętności jak krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa, umiejętności komunikacyjne i negocjacyjne, umiejętności analityczne, kreatywność i umiejętności międzykulturowe są elementem wszystkich kompetencji kluczowych.

W ramach odniesienia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych:

1. Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (czytania i pisania);
2. Kompetencje w zakresie wielojęzyczności (językowe);
3. Kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;
4. Kompetencje cyfrowe;
5. Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
6. Kompetencje obywatelskie;
7. Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości;
8. Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

<u>Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (czytania i pisania);</u>

Umiejętność rozumienia i tworzenia informacji to zdolność identyfikowania, rozumienia, wyrażania, tworzenia i interpretowania pojęć, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie przy wykorzystaniu obrazów, dźwięków i materiałów cyfrowych we wszystkich dziedzinach i kontekstach. Zakłada ona zdolność skutecznego komunikowania się i porozumiewania się z innymi osobami we właściwy i kreatywny sposób.

Rozwijanie umiejętności rozumienia i tworzenia informacji stanowi podstawę dalszego uczenia się i innych interakcji językowych. W zależności od kontekstu, kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji mogą być rozwijane w języku ojczystym, języku edukacji szkolnej lub języku urzędowym kraju lub regionu.

Kompetencje w zakresie wielojęzyczności (językowe);

Kompetencje te określają zdolność do prawidłowego i skutecznego korzystania z różnych języków w celu porozumiewania się. Jeśli chodzi o zakres umiejętności, pokrywa się on zasadniczo z umiejętnością rozumienia i tworzenia informacji: opiera się na zdolności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturowych, w zależności od potrzeb lub pragnień danej osoby. Kompetencje językowe zawierają w sobie wymiar historyczny oraz kompetencje międzykulturowe. Opierają się na zdolności do, jak to określono w europejskim systemie opisu kształcenia językowego, pośredniczenia między różnymi językami i mediami. W razie potrzeby mogą one obejmować utrzymywanie i dalsze rozwijanie kompetencji w zakresie języka ojczystego, jak również opanowanie języka(-ków) urzędowego(-ych) danego kraju.

Kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;

A. Kompetencje matematyczne to zdolność rozwijania i wykorzystywania myślenia i postrzegania matematycznego do rozwiązywania problemów w codziennych sytuacjach. Istotne są zarówno proces i działanie, jak i wiedza, przy czym podstawę stanowi należyte opanowanie umiejętności rozumowania matematycznego. Kompetencje matematyczne obejmują - w różnym stopniu - zdolność i chęć wykorzystywania matematycznych sposobów myślenia oraz prezentacji (wzory, modele, konstrukty, wykresy, tabele).

B. Kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych dotyczą zdolności i chęci wyjaśniania świata przyrody z wykorzystaniem istniejącego zasobu wiedzy i stosowanych metod, w tym obserwacji i eksperymentów, w celu formułowania pytań i wyciągania wniosków opartych na dowodach. Kompetencje techniczne i inżynierskie to stosowanie tej wiedzy i metod w odpowiedzi na postrzegane ludzkie potrzeby lub wymagania. Kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii obejmują rozumienie zmian powodowanych przez działalność człowieka oraz rozumienie swojej odpowiedzialności jako obywatela.

Kompetencje cyfrowe;

Kompetencje cyfrowe obejmują pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi do celów uczenia się, pracy i udziału w społeczeństwie. Obejmują one umiejętność korzystania z informacji i danych, komunikowanie się i współpracę, umiejętność korzystania z mediów, tworzenie treści cyfrowych (w tym programowanie), bezpieczeństwo (w tym komfort cyfrowy i kompetencje związane z cyberbezpieczeństwem), kwestie dotyczące własności intelektualnej, rozwiązywanie problemów i krytyczne myślenie

Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;

Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się to zdolność do autorefleksji, skutecznego zarządzania czasem i informacjami, konstruktywnej pracy z innymi osobami, zachowania odporności oraz zarządzania własnym uczeniem się i karierą zawodową. Obejmują one zdolność radzenia sobie z niepewnością i złożonością, umiejętność uczenia się, wspierania swojego dobrostanu fizycznego i emocjonalnego, utrzymania zdrowia fizycznego i

psychicznego oraz zdolność do prowadzenia prozdrowotnego i zorientowanego na przyszłość trybu życia, odczuwania empatii i zarządzania konfliktami we włączającym i wspierającym kontekście.

Kompetencje obywatelskie;

Kompetencje obywatelskie to zdolność działania jako odpowiedzialni obywatele oraz pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim i społecznym, w oparciu o rozumienie pojęć i struktur społecznych, gospodarczych, prawnych i politycznych, a także wydarzeń globalnych i zrównoważonego rozwoju.

Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości;

Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości to między innymi zdolność wykorzystywania szans i pomysłów oraz przekształcania ich w wartość dla innych osób. Przedsiębiorczość opiera się na kreatywności, krytycznym myśleniu i rozwiązywaniu problemów, podejmowaniu inicjatywy, wytrwałości oraz na zdolności do wspólnego działania służącego planowaniu projektów mających wartość kulturalną, społeczną lub finansową i zarządzaniu nimi.

Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;

Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej obejmują rozumienie sposobów kreatywnego wyrażania i komunikowania pomysłów i znaczeń w różnych kulturach, za pomocą różnych rodzajów sztuki i innych form kulturalnych, oraz poszanowanie dla tego procesu. Obejmują one angażowanie się w rozumienie, rozwijanie i wyrażanie własnych pomysłów oraz odczuwanie swojego miejsca lub roli w społeczeństwie na wiele różnych sposobów i w wielu kontekstach.

Efektywne metody nauczania i uczenia się ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych - metody aktywizujące w nauczaniu - uczeniu się

Metody aktywizujące to grupa metod nauczania charakteryzująca się tym, że w procesie kształcenia aktywność podmiotu uczącego się przewyższa aktywność podmiotu nauczającego. Metody aktywizujące sprawiają, że uczeń staje się osobą, która ma wpływ na to, co na lekcji będzie się działo, jest współtwórcą pracy dydaktycznej. Ta grupa metod opiera swój sens na uczeniu przez działanie, przeżywanie i współpracę. Nauczanie i przyswajanie wiedzy odbywa się w sposób niekonwencjonalny. Zajęcia prowadzone metodami aktywizującymi motywują ucznia do działania, twórczego myślenia i kreatywnego rozwiązywania problemów.

Za Jadwigą Krzyżewską wyróżnić można metody:

- **Metody integracyjne.** Wprowadzają życzliwą i przyjazną atmosferę w grupie, uczą efektywnej komunikacji, inspirują uczniów do dzielenia się swoimi doświadczeniami, uczą kreatywnego myślenia oraz współpracy. Są to takie metody jak: ,,Krasnoludek" (krasnoludkiem może być ,,coś", czym można do siebie rzucać i jest przyjemne w dotyku), ,,Pajęczynka"(Dzieci stoją w kole i przerzucają sobie wzajemnie kłębek wełny lub nitki. Mówią jednocześnie swoje imiona, co lubią, lub witają się nawzajem. Przy przerzucaniu kłębka do kolegi można też wymagać podawania informacji dostosowanych do innych niż integracyjne cele lekcji. Efektem przerzucania kłębka jest pajęczynka.), ,,Wrzuć strach

do kapelusza" (metoda polecana przy rozpoczynaniu pracy z nową grupą), „Graffiti" (zabawy w niedokończone zdania), „Kwiat grupowy" (służy poznaniu się uczniów), „Wyspa", „Ćwierćland". (Dzieci dzielone są na grupy. Każda z grup wymyśla odrębny hymn, strój. Celem jednak jest pokazanie, że pomimo różnic wszyscy jesteśmy do siebie podobni).

- **Metody tworzenia i definiowania pojęć.** Uczą: wyodrębniania cech istotnych i nieistotnych, analizowania i klasyfikowania, negocjowania oraz definiowania pojęć. Uczą także elementów dyskusji, wyrażania własnej opinii, oraz przyjmowania rozumienia różnych punktów widzenia. Są to takie metody jak: „Burza mózgów" („fabryka pomysłów", „giełda pomysłów"), technika „Kula śniegowa" (dyskusja piramidowa), „Mapa pojęciowa" („mapa mentalna", „mapa myśli").
- **Metody hierarchizacji**. Uczą porządkowania wiadomości ze względu na ich ważność. Są to takie metody jak: „Piramida priorytetów" (układ priorytetów przypomina piramidę), technika „Diamentowe uszeregowanie" (wypracowany wspólnie układ priorytetów przypomina kształt diamentu), technika „Promyczkowe uszeregowanie"(metoda stosowana głównie w młodszych klasach, polega na układaniu promyczków słońca w zależności od ważności danej kwestii).
- **Metody twórczego rozwiązywania problemów**. Uczą krytycznego myślenia, podejścia do problemów w sposób niekonwencjonalny, rozwijają także w wychowankach umiejętność dyskusji. Są to takie metody jak: „Burza mózgów" („fabryka pomysłów", „giełda pomysłów"), technika „635" (6 - liczba osób lub grup; 3 - liczba pomysłów; 5 - liczba tzw. rundek), technika „Rybi szkielet" (schemat przyczyn i skutków),technika „Karta kołowa", „Dywanik pomysłów", „Sześć myślących kapeluszy - autorem metody jest E. De Bono (uczniowie w grupach zakładają kapelusze w sześciu kolorach. W zależności od kolorów, osoby noszące kapelusze muszą się dostosować do odpowiedniego rodzaju myślenia np. pesymizm, optymizm, emocje itp.).
- **Metody pracy we współpracy.** Uczą komunikowania się i negocjowania oraz umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy. Kształtują u uczniów umiejętność współpracy oraz zdolność do akceptacji różnic pomiędzy ludźmi. Są to takie metody jak: „Układanka" (puzzle, Jigsaw), „Zabawa na hasło".
- **Metody i techniki diagnostyczne**. Służą zbieraniu informacji o przebiegu i wynikach określonego stanu rzeczy. Są to: „Obcy przybysz", „Procedura U", „Metaplan" (uczniowie tworzą plakat, który jest skróconym zapisem dyskusji nad danym problemem).
- **Metody i techniki dyskusyjne**. Uczą prowadzenia dyskusji, wyrażania swojego zdania, argumentacji, szanowania odmiennego zdania, uważnego słuchania innych. Są to: „Akwarium", „Debata - za i przeciw" (metoda wymaga od ucznia zajęcia jednoznacznego w określonej sprawie - „za" lub „przeciw" z podaniem argumentów).
- **Metody i techniki rozwijające twórcze myślenie.** Ta grupa metod i technik sprzyja kształtowaniu myślenia niekonwencjonalnego. Są to: „Słowo przypadkowe", „Niezwykłe zadania", „Fabuła z kubka".
- **Metody i techniki grupowego podejmowania decyzji.** Uczą podejmowania decyzji w grupie, uwzględniając wszystkie zbiorowe za i przeciw, a także istniejące fakty. Są to: „Pustynia", „Drzewko decyzyjne".
- **Metody i techniki planowania.** Uczą tworzenia planów, organizację wydarzeń. Rozwijają w uczniach siłę wyobraźni i zachęcają do marzeń. Są to: „Planowanie z przyszłości", „Gwiazda pytań", „Metoda projektu".

- **Gry dydaktyczne**. Uczą przestrzegania ściśle ustalonych reguł, przyjmowania odpowiedniej postawy wobec porażki i zwycięstwa, odporności na stres oraz wytrwałości w dążeniu do samodzielnego rozwiązania problemu. Są to: „Magiczny kalkulator", „Dziwne powiedzonka".
- **Metody i techniki przyspieszonego uczenia się.** Podpowiadają „jak się uczyć i jak myśleć", aby potrzebną wiedzę i umiejętności nabywać w sposób trwały. Wykorzystywane są tu techniki szybkiego czytania, „Haki pamięciowe", „Łańcuchowa metoda skojarzeń".
- **Metody ewaluacyjne**. Uczą wyszukiwania mocnych/słabych stron sytuacji/wydarzeń oraz przyjmowania i wyrażania krytyki/pochwały. Są to takie metody jak: „Kosz i walizeczka", „Tarcza strzelecka", technika „Rybi szkielet".

Indywidualizacja pracy z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych

Indywidualizacja to „uwzględnienie w systemie dydaktyczno-wychowawczym różnic indywidualnych między uczniami i stosowanie takich zabiegów pedagogicznych, które (przy uwzględnieniu owych różnic) sprzyjają maksymalnemu rozwojowi osobowości uczących się". (T. Lewowicki, *Indywidualizacja kształcenia. Dydaktyka różnicowa*. Warszawa 1997).

„Są kwestie, które my wszyscy, zajmujący się nauczaniem powinniśmy rozumieć: (...) celem nauczania jest optymalne uczenie się każdego ucznia z osobna, a zatem wiedza o tym, na czym polegają różnice między uczniami, jest warunkiem wstępnym zindywidualizowanego podejścia". (Ch. Galloway, *Psychologia uczenia się i nauczania*. T. II. PWN. Warszawa 1988).

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego *„Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Uczniom z niepełnosprawnościami, w tym uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się. Wybór form indywidualizacji nauczania powinien wynikać z rozpoznania potencjału każdego ucznia. Jeśli nauczyciel pozwoli uczniowi na osiąganie sukcesu na miarę jego możliwości, wówczas ma on szansę na rozwój ogólny i edukacyjny. Zatem nauczyciel powinien tak dobierać zadania, aby z jednej strony nie przerastały one możliwości ucznia (uniemożliwiały osiągnięcie sukcesu), a z drugiej nie powodowały obniżenia motywacji do radzenia sobie z wyzwaniami".*

Aby sprostać tym wymaganiom, konieczne jest dostrzeżenie indywidualnych różnic pomiędzy poszczególnymi wychowankami w zakresie ich możliwości psychofizycznych, tempa uczenia się, umiejętności, zdolności oraz potrzeb, a następnie tworzenie im środowiska stymulującego ich wszechstronny rozwój.

Konieczność indywidualizacji dotyczy najczęściej dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, w tym, w szczególności:

- ✓ dziecka uzdolnionego;
- ✓ niepełnosprawnego;
- ✓ z chorobą przewlekłą;
- ✓ ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;
- ✓ mającego trudności w opanowaniu wymagań edukacyjnych;
- ✓ mającego trudności w nawiązywaniu relacji interpersonalnych;

Koncepcje pedagogiczne, metody, techniki pracy z młodszymi i starszymi dziećmi sprzyjające indywidualizacji:

- ✓ Metoda Dobrego Startu - MDS;
- ✓ Odimienna Metoda Nauki Czytania;
- ✓ metoda Marii Montessori (kładzie nacisk na swobodny rozwój dzieci);
- ✓ techniki pracy Celestyna Freineta;
- ✓ ekspresja ruchowa Carla Orffa;
- ✓ gimnastyka twórcza Rudolfa Labana;
- ✓ ruch rozwijający Weroniki Sherborne;
- ✓ aktywne słuchanie muzyki Batii Strauss;
- ✓ Edukacja przez ruch D. Dziamskiej;
- ✓ Bajkoterapia;
- ✓ Techniki plastyczne;
- ✓ Metoda storyline;
- ✓ Metoda projektu;
- ✓ Metoda planu daltońskiego;
- ✓ Program Klucz do uczenia się;
- ✓ Narzędzia myślowe TOC;
- ✓ Uwzględnianie indywidualnych stylów uczenia się i profili poznawczych uczniów.

Co jeszcze sprzyja indywidualizacji?

- dostosowanie przestrzeni edukacyjnej do potrzeb rozwojowych uczniów;
- dobra znajomość ucznia przez nauczycieli - jego możliwości i ograniczeń;
- różnicowanie stopnia trudności zadań;
- stosowanie materiałów/pomocy odwołujących się do wielu zmysłów;
- różnicowanie zadań domowych - zadawanie prac uwzględniających możliwości psychofizyczne oraz zainteresowania;
- nauczanie - uczenie się opierać na mocnych stronach ucznia;
- uwzględnianie indywidualnych preferencji w zakresie strategii uczenia się stosowanej przez ucznia;
- uwzględnienie różnego tempa pracy uczniów;
- udzielanie indywidualnej informacji zwrotnej;
- dostosowanie kryteriów sprawdzania i oceniania do możliwości ucznia;
- organizowanie zajęć pozalekcyjnych (zarówno dla uczniów zdolnych, jak i mniej uzdolnionych);
- organizowanie konkursów przedmiotowych;
- stosowanie na zajęciach gier dydaktycznych, zabaw, łamigłówek, krzyżówek, itp.;
- umożliwianie uczniom pracy indywidualnej, zespołowej, grupowej (rzadko stosować pracę zbiorową).

Konstruowanie programów nauczania dostosowanych do potrzeb szkoły polonijnej

Program nauczania to zapis zamierzonych zdarzeń edukacyjnych obejmujących zakładane wyniki uczenia się, czynności uczniów odnoszące się do określonego materiału nauczania oraz niezbędne warunki skutecznego i sprawnego uczenia się (Dylak, 2000).

(Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, t. IV, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2005)

Najważniejsze pytania, na które powinien odpowiadać program nauczania

Po co uczyć?	Cele nauczania	Podstawa programowa
Czego uczyć?	Treści nauczania	
Jak uczyć?	Metody, formy pracy, środki dydaktyczne	Program nauczania
Jak oceniać?	Sposoby oceniania, kryteria oceniania	

Podstawa programowa wskazuje, czego nauczać, natomiast **program nauczania** opisuje, jak to robić. Podstawa programowa jest dokumentem jednolitym, obligatoryjnym dla danego przedmiotu we wszystkich szkołach w całym kraju, natomiast programów nauczania dla danego przedmiotu może być wiele, mogą one reprezentować różne koncepcje pedagogiczne.

Nauczyciel może:

- Opracować program samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami;
- Wybrać program opracowany przez innego autora (autorów), np. może wybrać program nauczania spośród programów dostępnych na rynku, jeśli uważa, że taki właśnie program najlepiej odpowiada potrzebom jego uczniów i warunkom, w jakich pracuje;
- Zmodyfikować program opracowany przez innego autora (autorów), wskazując zakres proponowanych zmian z uzasadnieniem, dlaczego je proponuje. Zaproponowanie programu innego autora (autorów) wraz z modyfikacjami wymaga
  podania autora - właściciela praw autorskich oraz opisu zakresu modyfikacji programu. Należy pamiętać, aby nie naruszyć autorskiej koncepcji, głównej idei programu.

Przykładowa struktura programu:

1. **Metryczka/Wstęp** - w którym zawarta jest ogólna charakterystyka programu wraz z informacjami:

- tytuł programu i jakiego przedmiotu dotyczy;
- etap edukacyjny;
- typ szkoły;
- charakterystyka adresatów programu (cechy i możliwości odbiorców);
- niezbędne warunki realizacji programu (przygotowanie kadry nauczycielskiej oraz wyposażenie szkoły);
- liczba godzin w cyklu kształcenia;
- informacja o autorze/współautorach programu oraz ich doświadczeniu zawodowym;
- na czym polega koncepcja/specyfika programu, co go wyróżnia spośród innych programów nauczania (nurt, teoria, na której opiera się idea i struktura programu).

2. Cele ogólne i cele szczegółowe (po co uczyć?)

Cele ogólne- formułowane jako kierunki dążeń pedagogicznych, wskazują kierunki dążenia ucznia (np. rozwijanie umiejętności…, doskonalenie …, utrwalanie …, rozwijanie aktywności … stymulowanie i wspomaganie…).

Cele szczegółowe, zoperacjonalizowane - stanowią opis wyników, jakie mają być uzyskane. Opis ten powinien być na tyle dokładny, aby umożliwić rozpoznanie, czy cel został osiągnięty, a przynajmniej określenie sposobu sprawdzenia wyniku (np. uczeń: wymienia …, porównuje …, analizuje …, konstruuje …).

3. Treści nauczania(czego uczyć?)

Treści nauczania zawarte w programie nauczania mogą wykraczać poza treści ustalone w podstawie programowej, natomiast nie dopuszcza się, by treści w programie nauczania nie wyczerpywały treści podstawy programowej.

4. Procedury osiągania celów (jak uczyć?)

Ta część programu zawiera wskazania metodyczne do realizacji, komentarz merytoryczny, propozycje liczby godzin przeznaczonych na realizację poszczególnych treści nauczania, metody i formy pracy z uczniem uwzględniające kompetencje kluczowe, środki dydaktyczne, podręczniki, książki pomocnicze …

5. Opis założonych osiągnięć uczniów i propozycje ich oceny(jak oceniać?)

Określenie spodziewanych rezultatów, jakie uzyskają nasi uczniowie w toku realizacji programu, propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć uczniów, wskazanie metod pomiaru osiągnięć ucznia, przykłady ćwiczeń kontrolnych, sprawdzianów/testów bieżących i rocznych oraz prac projektowych.

6. Ewaluacja programu

Dzięki ewaluacji nauczyciel może: ulepszyć strukturę lub warunki wdrożenia programu; dodać lub usunąć pewne metody, techniki, formy pracy; lepiej dostosować program do możliwości uczniów czy warunków szkoły; ustalić, który z konkurencyjnych programów jest lepszy.

7. Inne

Mogą być tu załączone materiały typu: opis warunków wdrożenia programu, scenariusze zajęć, rozkład materiału, arkusze obserwacji, materiał muzyczny, programy komputerowe, wykaz literatury pomocnej w realizacji programu.

Przed dopuszczeniem programu nauczania do użytku w danej szkole, należy sprawdzić zgodność programu z podstawą programową. Jeśli program wykracza w jakimś zakresie poza podstawę programową, należy zwrócić uwagę, czy i na ile takie poszerzenie jest zasadne, a także możliwe do zrealizowania z uczniami.

Środki dydaktyczne

W literaturze dydaktycznej podaje się kilka definicji środków dydaktycznych. Edward Fleming, światowy dydaktyk, podaje następującą definicję: „środkami dydaktycznymi nazywamy przedmioty materialne i znaki symboliczne ułatwiające poznawanie obiektywnej rzeczywistości i nabywanie umiejętności jej przekształcania".

W polskiej dydaktyce dla określenia środków dydaktycznych przytaczana jest definicja Czesława Kupisiewicza. Według tego autora środki dydaktyczne to „przedmioty materialne, które, dostarczając uczniom określonych bodźców oddziałujących na ich wzrok, słuch, dotyk itd., ułatwiają im bezpośrednie i pośrednie poznanie rzeczywistości, dzięki czemu usprawniają proces nauczania-uczenia się, a przez to wpływają korzystnie na jego efekty końcowe".

Wincenty Okoń dokonał klasyfikacji środków dydaktycznych na sześć kategorii uwzględniając ich hierarchiczność, od środków prostych (podręczniki) do złożonych (komputery, laboratoria).

A. Środki proste

1. Środki słowne, które obejmują podręczniki i inne teksty drukowane.
2. Proste środki wzrokowe zwane wizualnymi, do których zalicza się oryginalne przedmioty, obrazy, wykresy i mapy.

B. Środki złożone

3. Mechaniczne środki wzrokowe, które umożliwiają przekazywanie obrazów za pomocą urządzeń technicznych, np. za pomocą aparatu fotograficznego mikroskopu czy też teleskopu.
4. Środki słuchowe, które pozwalają przekazywać dźwięki i szmery np. za pośrednictwem radia czy też magnetofony, odtwarzaczy CD.
5. Środki słuchowo-wzrokowe zwane audiowizualnymi, które łączą obraz z dźwiękiem np. telewizja, video, DVD.
6. Środki automatyzujące proces uczenia się, które z kolei obejmują maszyny dydaktyczne, gabinety językowe zwane laboratoriami językowymi oraz komputery, czyli elektroniczne maszyny cyfrowe i analogowe.

Natomiast podział środków dydaktycznych zaproponowany przez Czesława Kupisiewicza uwzględnia sposób eksponowania bodźców i przeznaczenie. Autor podaje cztery rodzaje środków dydaktycznych:

1. Wzrokowe, obejmujące: przedmioty naturalne, maszyny, narzędzia, preparaty, modele, obrazy, schematy, symbole, fotografie, ilustracje z czasopism itp.
2. Słuchowe, w skład, których wchodzą: płyty gramofonowe, nagrania magnetofonowe, płyty CD wraz z urządzeniami do ich obsługi, audycje radiowe oraz instrumenty muzyczne itp.

3. Wzrokowo-słuchowe, do których należy: film, telewizja, multimedialne programy komputerowe itp.
4. Częściowo automatyzujące proces nauczania-uczenia się, obejmujące: podręczniki programowe, laboratoria językowe, komputery, maszyny dydaktyczne, itp.

Innego podziału środków dydaktycznych dokonali Edward Fleming i Jan Jacoby. Za główne kryterium klasyfikacji środków autorzy przyjęli stopień bliskości poszczególnych środków z rzeczywistością. Wyróżnili oni trzy grupy środków dydaktycznych:

1. Środki naturalne, które przedstawiają rzeczywistość bezpośrednio - okazy z otoczenia przyrodniczego, kulturowego, społecznego.
2. Środki techniczne, ukazujące rzeczywistość w sposób pośredni, za pomocą środków audiowizualnych, manipulacyjnych oraz modelowych i automatycznych.
3. Środki symboliczne, które z kolei kreują rzeczywistość za pomocą odpowiedniej symboliki, np. znaków, rysunków, map, słowa drukowanego.

Nauczyciel dobierając środki dydaktyczne powinien mieć na uwadze następujące czynniki:

a) cele dydaktyczne,
b) przedmiot nauczania,
c) umiejętności nauczyciela,
d) wiek uczniów,
e) wyposażenie szkoły,
f) zadania dydaktyczne itp.

Wincenty Okoń przypisuje środkom dydaktycznym cztery funkcje:

a) poznanie rzeczywistości,
b) poznanie wiedzy o rzeczywistości,
c) kształtowanie postaw i emocjonalnego stosunku do rzeczywistości,
d) rozwijanie działalności przekształcającej rzeczywistość.

Franciszek Bereźnicki nadaje środkom dydaktycznym następujące funkcje:

a) funkcja motywacyjna,
b) funkcja poznawcza,
c) funkcja kształcąca,
d) funkcja dydaktyczna,
e) funkcja wychowawcza.

Podstawową funkcją środków dydaktycznych według Czesława Kupisiewicza jest pomoc przy:

a) zaznajamianiu uczniów z nowym materiałem,
b) utrwalaniu nowopoznanego materiału oraz kontrola i ocena stopnia jego opanowania,
c) stosowaniu zdobytych wiadomości i umiejętności w praktyce,
d) rozwijaniu zdolności poznawczych oraz uczuć i woli uczniów.

Osiągnięcia:

W wyniku procesu kształcenia uczestnik powinien:

- stosować aktywne metody wspomagające nabywanie przez uczniów kompetencji kluczowych;

- stosować aktywizujące metody na zajęciach dydaktycznych rozwijających słownictwo uczniów;
- stosować aplikacje internetowe na zajęciach dydaktycznych;
- wprowadzać do zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych symbole i tradycje narodowe;
- systematycznie aktualizować treści przedmiotowe w procesie dydaktycznym;
- indywidualizować pracę z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych;
- tworzyć programy własne poszerzone o nowe treści nauczania;
- tworzyć autorskie materiały nauczania i środki dydaktyczne;
- organizować polonijne wydarzenia kulturalne.

Moduł 2

Kreatywność nauczyciela i ucznia w szkole polonijnej.

Cele:

Każdy słuchacz kursu powinien:

- poznać atrakcyjne sposoby pracy rozwijające kreatywność i aktywność twórczą uczniów zakresie edukacji językowej, muzycznej, plastycznej, kulturowej, np. metoda projektu, burza mózgów, mapa mentalna, metoda sześciu kapeluszy E. Bono, lapbook, gry dydaktyczne, storytelling.

Materiał kształcenia:

Wybrane metody i techniki rozwijające kreatywność i aktywność twórczą uczniów

Bazgroty

Każdy uczestnik „bazgrze" na 3 kartkach (format A5). Następnie kartki zbieramy, każdy uczestnik losuje 3 różne kartki, ale nie swoje i nadaje tytuł. Jeśli trudno jest nadać tytuł obrazowi, który otrzymaliśmy, coś dorysowujemy. Następnie dzieci prezentują wytwory.

Cel - pokazanie dzieciom, że nie ma sytuacji bez wyjścia, że z chaosu wyłania się ład.

Kropki

Każde dziecko rysuje na kartce (format A5) np. 10 kropek w dowolnych miejscach. Dzieci wymieniają się kartkami. Zadaniem dzieci jest połączenie kropek w taki sposób, aby powstał coś znaczący obrazek. Ważne jest, aby w rysowaniu linii uwzględnić każdą kropkę. Następnie nadają tytuł.

Zamień figurę

Dorosły rozdaje dzieciom karty z narysowanymi trójkątami (zaczynamy od kilku figur, następnie możemy dać więcej) i prosi: Każdy z trójkątów zamień na inny rysunek.

Można dać kartę z narysowanymi kołami lub innymi kształtami.

Wesołe koty

Dorosły rozdaje dzieciom karty z narysowanymi konturami kilku kotów, prosząc, aby każdego kota pokolorować w inny sposób, używając tylko jednej kredki lub ołówka (różne wzory na każdym kocie).

Skojarzenia

- Napisz 1 rzeczownik. Dopisz skojarzenia związane z nim.
- Napisz 2 rzeczowniki. Przejdź skojarzeniami od jednego do drugiego.
- Napisz skojarzenia od wyrazu „żaba" do wyrazu „kefir". (kto utworzy najkrótszy łańcuch wyrazów)
- Napisz jak najwięcej wyrazów rozpoczynających się literą k.
- Napisz jak najwięcej wyrazów zawierających litery: k, a.

Według schematu

Układanie zdań, np. trzy zdania bez użycia tych samych wyrazów.

K... B... N... W... R...
C... I... U... B... F...
G... J... N... D... Ż...
E... Ł... I... K... A...

Układanie wierszyka wg schematu

T.....t.....t.....p.....
Ś.....m.....b.....d.....
Ś.....j.....d.....d.....
M.....m.....m...k.....

Układanie zdań

Układanie i zapisanie zdania, w którym wyrazy rozpoczynają się pierwszą literą naszego imienia, np. **M**arek **m**aluje **m**ałego **m**otyla.

Dwie literki

Nauczyciel zapisuje na tablicy dwie dowolne litery. Zadaniem uczniów jest napisanie historyjki na dowolny temat, w której będą wykorzystane tylko wyrazy zaczynające się od podanych liter i to naprzemiennie (np. k, t - koń Tomka Karwowskiego trochę kuleje). Przy ćwiczeniu można korzystać ze słowników.

Uwaga: literki mogą wylosować dzieci.

Podaj nazwy przedmiotów

Uczniowie siedzą w kręgu, podają nazwy rzeczy, np.:

- ciężkich;
- robiących hałas;
- białych;
- pachnących;
- szorstkich w dotyku;
- zimnych;

Ćwiczenie można przeprowadzić w grupach.

Kreatywne pisanie

Dzielimy grupę na 4 - osobowe zespoły lub większe. Każdy z uczniów pisze na kartce (w rogu) wybrane słowo, zagina róg i oddaje koledze lub kładzie na środek stołu. Pozostali uczniowie z grupy postępują w ten sam sposób. Jeśli wszystkie kartki mają zagięte rogi, każdy uczeń bierze (losuje) jedną kartkę. Ze zgromadzonymi słowami układają czterozdaniową historyjkę i nadają jej tytuł. (nauczyciel może określić słownictwo w zależności od przedmiotu i poziomu nauczania).

Wspólne opowiadanie 1

Każdy uczeń pisze na jednej kartce jedno dowolne słowo. Kartki wrzucamy do koszyka (pudełka). Z tego tworzymy historię. Nauczyciel rozpoczyna: „Za górami, za lasami… i podaje pudełko, następna osoba losuje kartkę i kontynuuje opowiadanie.

Uwaga, nauczyciel może sam przygotować kartki z wyrazami, które będą pochodziły np. z lektury. Dzięki temu, że uczniowie układają opowiadanie o faktach z lektury, możemy sprawdzić jej znajomość.

Wspólne opowiadanie 2

Potrzebne: 2 napisy na oddzielnych kartkach NA SZCZĘŚCIE, NIESTETY oraz zestaw wyrazów do opowiadania w zależności od tematu i wieku uczestników. Przykładowy zestaw wyrazów: drzewo, pirat, ryba, dziura, strach, odwaga, woda, słońce, jaskinia, słoń (tyle wyrazów, ilu uczestników lub więcej).

Uczniowie siedzą w kole, wybierają/losują jeden wyraz. Nauczyciel rozpoczyna opowiadanie, np. *Pewnego razu płynąc swoją łodzią, znalazłem się na nieznanej wyspie.* Nauczyciel przekazuje kartkę z napisem NIESTETY uczniowi siedzącemu z prawej strony, a z napisem NA SZCZĘŚCIE z lewej strony. Uczniowie układają swoje zdanie wykorzystując wybrany wyraz, a zaczynając od słów NIESTETY lub NA SZCZĘŚCIE i przekazują kartkę z napisem osobie siedzącej obok. Podobnie kolejne osoby dopowiadają elementy opowiadania z zachowaniem rytmu zmian NA SZCZĘŚCIE… NIESTETY… Zadaniem ostatniego ucznia jest ułożenie zdania kończącego opowiadanie.

(PAKIET EDUKACYJNY „Gra w kolory” Wyd. JUKA)

Wspólne opowiadanie 3

Każdy uczeń ma kartkę i coś do pisania, przekazuje kartkę następnej osobie siedzącej z jego prawej strony. Nauczyciel zadaje kolejno pytania, na które odpowiadają pisemnie wszyscy uczniowie. Z reguły zaczyna się od pytania „Kto?” Każdy zapisuje na kartce imię bohatera swojej historyjki, zagina kartkę i przekazuje ją sąsiadowi z prawej strony. Następne pytanie może być np. „Z kim?” Znów wszyscy odpowiadają na to pytanie, zaginają kartki i podają je w prawo. Kolejne pytania mogą brzmieć: „Co zrobili?”, „Gdzie?”, „W jaki sposób?”, „Dlaczego?”, „Jaki z tego morał?”, itp. Zabawa się kończy, gdy każda kartka wróci do właściciela. Na koniec odczytuje się powstałe opowiadania.

Haiku

Każdy uczeń pisze na 3 kartkach po 1 zdaniu. Układamy te kartki na stole lub na środku sali. Każdy wybiera 2 kartki, aby tworzyły sens. Jeśli trudno połączyć sensownie 2 kartki, to dopisuje sam 3 zdanie, aby był sens.

Jak to ćwiczenie zastosować na różnych przedmiotach? Np.:

- Język polski - tworzenie logicznej wypowiedzi;
- Język obcy - tworzenie logicznej wypowiedzi w języku obcym;
- Matematyka - nauczyciel przygotuje kartki a uczniowie utworzą zadanie lub definicje;
- Przyroda - skojarzenia i wierszyki o Tatrach, itd.

Kot ministra jest …

Dzieci siedzące w kole, kończą po kolei zdanie: "Kot ministra jest...". Nauczyciel podaje literę, np. C, która staje się pierwszą literą wymienianych przez dzieci przymiotników. Ważne, żeby przymiotników pojawiło się jak najwięcej, nie muszą koniecznie mieć dużo wspólnego z cechami kota.

Wszystkie rozwiązania (nie odbiegające za bardzo od ogólnego polecenia) są dobre.

Tysiąc definicji

Ustalamy obiekt, który będziemy wspólnie definiować. Musi być to obiekt ogólnie wszystkim znany np. but, dziecko, szkoła. Następnie uczestnicy tworzą jak najwięcej definicji opisujących daną rzecz w następujący sposób np. „But jest to…". Ważne jest wypracowanie wielu, różnorodnych definicji, aby ostatecznie wygenerować te najbardziej zaskakujące i oryginalne.

Co je łączy?

Co mają wspólnego:

- statek i kaczka;
- fortepian i wrotki;
- gitara i samochód.

Co by było gdyby …?, np.

Prowadząca zadaje pytanie: „Co by było, … ? Zadaniem grupy jest udzielenie jak największej liczby odpowiedzi.

- gdyby dzieci jadły tylko lody;
- gdyby dzieci nie chodziły do szkoły;
- gdyby na świecie była zawsze zima;
- gdybyś miał dwie głowy, co byś potrafił robić, czego nie potrafisz robić teraz;
- gdybyś był niewidzialnym, co byś wtedy robił, jak byś to wykorzystał?

Co było przedtem?

Nauczyciel mówi fragment pewnej historii. Uczniowie proponują jej początek.

Nieoczekiwane podobieństwa

Uczniowie losują dwie kartki z wyrazami zamieszczonymi poniżej. Ich zadaniem jest znalezienie dowolnego podobieństwa między wylosowanymi obiektami. Przykładowo:

Pies jest jak słońce, może dawać ludziom energię do życia.

krzesło	pies	wiersz	słońce
jabłko	gazeta	chleb	księżyc
dom	woda	ogień	chmura
listonosz	samochód	komputer	szkoła

Ćwiczenie to można również dostosować do możliwości dzieci młodszych (w tym sześciolatków) poprzez zmianę polecenia: *Czy znajdujesz jakieś podobieństwa między wylosowanymi przedmiotami/osobami/zjawiskami?* Zamiast karteczek z wyrazami, można wykorzystać karteczki z obrazkami. Wówczas brak opanowania umiejętności czytania nie będzie przeszkodą w trenowaniu myślenia twórczego przez dzieci młodsze.

Dokończ

- Książka jest jak …
- Szkoła jest jak …
- Praca z uczniem zdolnym jest jak ….

Jak to zastosować? (1)

W ćwiczeniu biorą udział 2 grupy. Każda grupa otrzymuje kartonowe koło składające się z 3 elementów (wycięta ¼ część koła, która jest rozcięta na połowę). Każda grupa spisuje na kartkę pomysły na wykorzystanie (zastosowanie) otrzymanych elementów jako całości. Po upływie określonego czasu grupy licytują pomysły pokazując i nazywając je (po jednej propozycji na zmianę).

Jak to zastosować? (2)

Do czego można zastosować piłkę do gry? Do tego ćwiczenia można wykorzystać najprostsze przedmioty.

Komunikatywny ekspert

Każdy uczeń ustala swoje mocne strony. Odpowiada sobie na pytanie: „W czym jestem dobry, co wiem lub umiem lepiej od innych?" Następnie przygotowuje 3 - lub 5 - minutowy wykład na jeden z dobrze mu znanych tematów (może to być szydełkowanie, uprawa herbaty, zagadnienie przedmiotowe …). Wykład musi być przygotowany tak, aby mógł go zrozumieć każdy. Uczniowie kolejno się wypowiadają, a reszta grupy udziela im informacji zwrotnych (pytania, rady, wskazówki). Uwaga - w trakcie wystąpień ważne są schematy rysunkowe (także abstrakcyjne), gesty, mimika.

Osiągnięcia:

W wyniku procesu kształcenia uczestnik powinien umieć:

- charakteryzować metody i techniki rozwijające kreatywność i aktywność twórczą uczniów;

- dobierać właściwe metody i techniki w zależności od rodzaju aktywności twórczej uczniów;
- tworzyć ciekawe pomoce dydaktyczne pobudzające twórczość własną uczniów;
- organizować wystawy i konkursy promujące twórczość uczniów.

Moduł 3

Narzędzia internetowe w nauczaniu i uczeniu się.

Cele:

Każdy słuchacz kursu powinien:

- zapoznać się z programami i aplikacjami internetowymi użytecznymi w edukacji wczesnoszkolnej i nauczaniu języka polskiego, historii, geografii;
- samodzielnie tworzyć materiały nauczania i środki dydaktyczne z użyciem narzędzi internetowych;
- stosować elementy kodowania i programowania w edukacji wczesnoszkolnej;
- aktywnie uczestniczyć w kursach e-learningowych;
- stosować aplikacje internetowe i gry dydaktyczne promujące język i kulturę polską;

Materiał kształcenia:

Aplikacje i witryny internetowe: Scratch, learningapps.org, Kahoot, Prezi, platforma Moodle,

Osiągnięcia:

W wyniku procesu kształcenia uczestnik powinien umieć:

- stosować programy i aplikacje internetowe użyteczne w nauczaniu;
- wykorzystywać narzędzia internetowe do tworzenia materiałów i środków dydaktycznych;
- wdrażać kodowanie i programowanie w edukacji wczesnoszkolnej;
- tworzyć materiały do kursów e-learningowych.

Moduł 4

Uczniowie, rodzice, nauczyciele - budowanie porozumienia i współpracy w środowisku polonijnym.

Cele:

Każdy słuchacz kursu powinien:

- wprowadzać polskie symbole i tradycje podtrzymujące tożsamość narodową środowiska polonijnego podczas zajęć szkolnych i wydarzeń lokalnych;
- zapoznać się z grami i zabawami integrującymi zespół klasowy;
- dobierać skuteczne metody wychowawcze sprzyjające kształtowaniu pożądanych postaw uczniów oraz budowaniu dobrych relacji społecznych między uczniami;

- znać potrzeby uczniów szkół polonijnych;
- opracować strategię przygotowania uczniów do życia na emigracji lub ewentualnego powrotu do kraju;
- planować działania i przedsięwzięcia kulturalne z dziećmi i ich rodzicami.

Materiał kształcenia:

Wybrane gry i zabawy integracyjne

Moje imię

Uczestnicy siedzą w kole. Prowadzący podaje swoje imię, następna osoba mówi imię poprzednika i swoje. Zabawa kończy się w momencie, gdy każdy uczestnik się przedstawi.

O mnie

Uczestnicy siadają w kole na krzesłach. Prowadzący rzuca do wybranego dziecka piłkę rozpoczynając zdanie. Dziecko je kończy i odrzuca piłkę do prowadzącego. Przykładowe zdania:

- Urodziłam się w ...
- Najbardziej lubię ...
- Moja ulubiona książka to ...
- Moja ulubiona potrawa ...
- Ulubione miejsce to ...

Znajdź kogoś, kto ...

Prowadzący wydaje polecenia typu: znajdź kogoś kto:

- ma taki sam kolor oczu jak ty;
- ma taką samą dłoń;
- ma taki sam kolor włosów;
- jest tego samego wzrostu;
- ma taki sam znak zodiaku;
- jego imię zaczyna się na tę samą literę co twoje ...

Uściśnij dłoń

Uczniowie chodzą swobodnie po sali, a prowadzący podaje im kolejne instrukcje:

- uściśnijcie jak najwięcej dłoni;
- stańcie w kręgu, weźcie się za ręce i zróbcie ,,falę";
- stojąc w ciasnym kręgu, zróbcie jednocześnie przysiad.

Powitanie

Uczniowie siedzą. Nauczyciel podaje kolejne hasła, a uczniowie, których dotyczy wymienione kryterium wstają, ,,Witam wszystkich, którzy:

- noszą okulary;

- jedli jajka na śniadanie;
- mają na sobie coś niebieskiego;
- lubią chodzić do szkoły.

Po kilku poleceniach inne osoby mogą przejmować rolę prowadzącego.

Podawanie przedmiotu

Uczniowie stoją w kole zwróceni twarzami do siebie. Prowadzący podaje jakiś przedmiot, który uczestnicy przekazują sobie tak, jakby ten przedmiot był: *bardzo ciężki, gorący, kruchy, pachnący, lepki* itp. Prowadzący zmienia polecenia po każdej rundce.

Siad grupowy

Uczestnicy stoją w kole, kładą ręce na ramiona sąsiada. Nogi i stopy są złączone. Kiedy policzymy do trzech wszyscy siadają, opierając się o kolana osoby z tyłu. Koło nie powinno się rozerwać.

Pasażerowie statku

Nauczyciel prosi uczniów, aby wyobrazili sobie, że są pasażerami statku. Wyjaśnia znaczenie poszczególnych komend:

- *„na prawą burtę”* - wszyscy biegną na prawą stronę;
- *„na lewą burtę*” - na lewą stronę;
- *„cała naprzód*” - do przodu;
- *„na rufę*” - do tyłu;
- *„sztorm*” - łapią się za ręce;
- *„kapitańskie tango*” - tańczą w parach.

Nauczyciel podaje kolejne hasła. Zabawa trwa, dopóki budzi zainteresowanie.

Kwiat grupowy

Klasę dzielimy na 2 grupy (w zależności od liczebności). Każdy z uczestników danej grupy rysuje wokół kółka swój indywidualny płatek, w którym wypisuje swoje cechy charakteru i zainteresowania. Powstaje KWIAT GRUPOWY. Następnie wszyscy zastanawiają się jaka cecha jest wspólna dla danej grupy i wpisują ją w środek kwiatu. Na końcu wymyślają nazwę dla swojej grupy biorąc pod uwagę cechę wpisaną w środku. Później następuje prezentacja każdego z uczestników danej grupy, po czym jedna osoba prezentuje swoją grupę na podstawie cechy wpisanej w środek kwiatu i wymyślonej przez grupę nazwy.

Pajęczyna lub kłębek

Nazwa tej techniki pochodzi od efektu końcowego, który powstaje w wyniku zabawy z kłębkiem nici. Dzieci przy pomocy kłębka mogą poznawać swoje imiona, mówić o sobie coś dobrego, uczyć się dodawać i odejmować, tworzyć opowiadania. Siedząc w kręgu rzucają do siebie kłębek nici i kontynuują np. opowieść (Dawno temu w miejscu naszej szkoły stał las. Kolejna osoba, do której trafia kłębek kontynuuje opowieść). Pajęczynę można wykorzystać też na koniec zajęć, pytając jak było, czego się dzisiaj nauczyły dzieci, co zapamiętały.

Krasnoludek

Zabawę/metodę można stosować w bardzo wielu sytuacjach. Krasnoludkiem nazywamy pomoc w ręku dziecka, np. piłeczkę, maskotkę. Krasnoludkiem może być ,,coś", czym można do siebie rzucać, co przyciąga wzrok dziecka. Dzieci siedzą w kręgu. Rzucamy ,,Krasnoludka" i mówimy: Krasnoludek jest... (dziecko, które otrzymuje rzucony przedmiot kończy zdanie). Obowiązuje tu zasada nie powtarzania wcześniej usłyszanych zakończeń i mówi tylko ta osoba, która trzyma w ręku ,,Krasnoludka".

Dyrygent

Uczniowie siedzą w kole. Jedna osoba wychodzi z sali. Grupa wybiera dyrygenta, którego kolejne ruchy wszyscy będą naśladować. Gdy zabawa już trwa, wchodzi osoba, która znajdowała się za drzwiami i staje wewnątrz koła. Jej zadaniem jest wskazanie dyrygenta. Grę można powtórzyć kilka razy.

Zaczarowany ołówek

Uczniowie dzielą się na kilkuosobowe grupy i na arkuszach rysują, co dobrego chcieliby wyczarować dla swojej klasy. Prezentują swoje rysunki na forum klasy i wspólnie zastanawiają się, które pomysły i w jaki sposób mogliby zrealizować.

Propozycja zagadnień wychowawczych
do wykorzystania na zajęciach edukacyjno - wychowawczych

1. Poznajemy się - integracja zespołu klasowego dzieci i rodziców.
2. Ustalamy reguły dotyczące życia klasy i szkoły. Prawa i obowiązki ucznia.
3. Dbamy o kulturę słowa. Zasady dyskusji.
4. Co znaczy dobrze gospodarować swoim czasem wolnym? Rola nauki i rozrywki w życiu człowieka.
5. Co to jest stres i jak sobie z nim radzić?
6. Praca - konieczność czy przywilej? Moje zainteresowania, predyspozycje, plany zawodowe.
7. Wartości ważne w moim życiu.
8. Dostrzegamy wokół siebie uczniów potrzebujących pomocy.
9. Moje mocne strony - wzmacnianie poczucia własnej wartości.
10. Jak się uczyć, by się nauczyć? Skuteczne metody uczenia się.
11. Jestem twórczy i kreatywny.
12. Co to jest sukces? Jak odnieść sukces w szkole, w życiu, w pracy zawodowej?
13. Nasze zainteresowania i hobby.
14. Jak spędzamy wolny czas- umiejętność konstruktywnego wykorzystania wolnego czasu.
15. Co warto przeczytać i zobaczyć, czego warto posłuchać?
16. Prezentacja polskiej literatury dla dzieci i młodzieży.
17. Jak należy okazać szacunek symbolom religijnym i narodowym? Zachowanie podczas uroczystości szkolnych i państwowych.
18. W jaki sposób czcimy pamięć naszych zmarłych?
19. „Ojczyzna”- co to dla mnie znaczy? Jak szanuję miejsce skąd pochodzę?
20. Ważne daty w historii Polski- rocznica wybuchu II Wojny Światowej. Polski wrzesień.
21. Ważne daty w historii Polski- rocznica Uchwalenia Konstytucji 3 Maja.
22. Ważne daty w historii Polski -rocznica odzyskania niepodległości. Święto Niepodległości.

23. Kto to jest patriota z czego jesteśmy dumni, jako Polacy i Europejczycy?
24. Czego możemy nauczyć się od Wielkich Polaków? Rola autorytetu w życiu młodego człowieka.
25. Tradycje Świąt Bożego Narodzenia w Polsce i na świecie. Moja rola w przedświątecznych przygotowaniach w domu i w szkole.
26. Tradycje Świąt Wielkanocnych w Polsce i na świecie. Moja rola w przedświątecznych przygotowaniach w domu i w szkole.
27. W jaki sposób okazujemy swoje uczucia?
28. Świat mediów - rozrywka czy pożeracz czasu?
29. Jak dbam o swoje zdrowie? Właściwe nawyki żywieniowe i aktywność ruchowa sposobem na dobre samopoczucie.

Formy współpracy z rodzicami

Współczesna szkoła to szkoła, która docenia partnerską relację między gronem pedagogicznym, a rodzicami uczniów. Oba podmioty wzajemnie się uzupełniają i niewątpliwie czerpią korzyści ze wspólnie podejmowanych działań. Współpraca oparta na zaufaniu i szacunku przyczynić się może do lepszego poznania i rozumienia dzieci, uzgodnienia jednolitych oddziaływań wychowawczych, udzielania sobie wzajemnej pomocy oraz tworzenia pozytywnego klimatu zarówno w szkole jak i w domu.

Do najpopularniejszych form współpracy rodziców ze szkołą należą:

- spotkania i wywiadówki z rodzicami;
- spotkania z Radą Rodziców;
- omówienie z rodzicami planu pracy wychowawczej i dydaktycznej;
- organizowanie otwartych lekcji dla rodziców;
- organizowanie indywidualnych spotkań i konsultacji z rodzicami;
- organizowanie wycieczek, imprez klasowych, integracyjnych oraz wspólnych uroczystości;
- prelekcje dla rodziców oraz spotkania ze specjalistami, szkolenia i konferencje z udziałem rodziców;
- spotkania w ramach udzielania pomocy psychologiczno - pedagogicznej;
- udział rodziców w zespołach wychowawczych w przypadku wystąpienia trudności wychowawczych;
- rozmowy telefoniczne;
- kontakty korespondencyjne;
- wspólna organizacja konkursów i akcji angażujących środowisko lokalne;
- bieżące aktualizowanie strony internetowej szkoły - umieszczanie informacji skierowanych do rodziców;
- współpraca z instytucjami wspierającymi rodzinę i szkołę.

Osiągnięcia:

W wyniku procesu kształcenia uczestnik powinien:

- włączać polskie symbole i tradycje do zajęć szkolnych i wydarzeń lokalnych;
- integrować zespół klasowy wykorzystując aktywizujące metody pracy wychowawczej;

- dobierać metody i treści programowe wspomagające adaptację uczniów do życia na emigracji lub ewentualnego powrotu do kraju;
- organizować cykliczne wydarzenia kulturalne integrujące środowisko polonijne.

Moduł 5
Zarządzanie polonijną placówką oświatową - dyrektor jako lider.

Cele:

Każdy słuchacz kursu powinien:

- stosować np. aplikacje Google, pakiet biurowy Office 365 wspomagające zarządzanie szkołą polonijną;
- dostosować sposób zarządzania szkołą do jej specyfiki;
- planować strategię rozwoju szkoły z uwzględnieniem specyfiki danego kraju oraz zasobów finansowych;
- opracować koncepcję pracy szkoły polonijnej opartą na wartościach;
- kreować pozytywny wizerunek placówki polonijnej w środowisku lokalnym

Wykaz wybranych aktów prawnych w szkole/przedszkolu polonijnym

Ustawy i rozporządzenia:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe;
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe;
3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie Oświaty;
4. Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela;
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (Dz.U. z 2017 r., poz. 1042).

Koncepcja pracy szkoły/przedszkola

W teorii zarządzania wyróżnia się zwykle następujące etapy procesu planowania strategicznego:

- ustalenie celów organizacji,
- identyfikowanie problemów,
- poszukiwanie możliwych rozwiązań,
- ocenianie efektów rozmaitych rozwiązań,
- dokonanie wyboru,
- wdrażanie planu,
- kontrola realizacji.

Koncepcja pracy szkoły/przedszkola jest ogólnym planem działania, określającym kierunki rozwoju, priorytety i podstawowe cele, jakie zostaną postawione i będą realizowane w ciągu kilku najbliższych lat. Nie istnieje uniwersalny wzór koncepcji pracy szkoły nadający się do każdej placówki, gotowy do wykorzystania, gdyż każda szkoła/przedszkole jest inne, nie ma dwóch identycznych placówek.

Koncepcja pracy szkoły, przedszkola jest **ogólnym planem działania, określającym kierunki rozwoju, priorytety i podstawowe cele**, jakie zostaną postawione i będą realizowane w

ciągu kilku najbliższych lat. **Nie istnieje uniwersalny wzór koncepcji pracy szkoły/przedszkola** nadający się do każdej placówki, gotowy do wykorzystania, gdyż każda placówka jest inna, nie ma dwóch identycznych.

Opracowując koncepcję własnej placówki najlepiej zacząć **od zdobycia informacji na temat samej placówki**:

- jakie ma mocne i słabe strony,
- jakie problemy i z czego one wynikają,
- jakie sukcesy,
- w jakim kierunku zmierza dotychczasowy rozwój i jakie napotyka problemy,
- jakie są oczekiwania środowiska lokalnego

Następnym krokiem po przeprowadzeniu analizy jest **sformułowanie wniosków** ze zgromadzonych informacji w kwestii określenia celów, priorytetów, obszarów wymagających zmian, które należy poprawić czy wyeliminować.

Koncepcja powinna obejmować kluczowe obszary działalności szkoły i powinna być oparta na:

- **Diagnozie aktualnego stanu szkoły**

Na początek należy ocenić sytuację, w jakiej znajduje się szkoła. Jakie są jej mocne strony, a jakie słabe, jakie są oczekiwania uczniów a jakie rodziców, jaka jest konkurencyjność szkoły, jakie możliwości rozwojowe, jaka jest baza lokalowa, materiałowa szkoły - czy istnieje możliwość jej poprawienia, jak wygląda nabór do szkoły - czy nie maleje drastycznie, czy szkole nie grozi przez to likwidacja, jakie są wyniki nauczania, sukcesy dzieci - czy w tym względzie należy dokonać zmian.

- **Kształceniu**

Należy zaprezentować pomysły związane z możliwością poprawy wyników nauczania, wyników egzaminów zewnętrznych.

- **Zarządzaniu**

W tym obszarze można się skupić za poprawie istniejącej sytuacji,, wprowadzić nowe zasady zarządzania placówką. Zmiany mogą dotyczyć każdego zakresu zarządzania: organizacji, przepływu informacji, dyżurów, kontaktu z rodzicami, nadzoru wewnętrznego, np. kontroli dokumentacji przebiegu nauczania itd.

- **Wychowaniu i opiece**

Zmiany powinny dążyć do jak najlepszego zaspokajania potrzeb edukacyjnych i zapewniania rozwoju osobowego uczniów oraz zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa, np. poprzez nowy program wychowawczy i program profilaktyki, modyfikację procedur związanych z zapewnianiem bezpieczeństwa w szkole.

Tworząc koncepcję możemy wzorować się na pewnych wzorcach i schematach zawartych w literaturze. Należy pamiętać, aby nasza koncepcja była możliwa do realizacji.

Oto przykładowy schemat, na którego podstawie można budować szkolną koncepcję dla własnej placówki.

Schemat koncepcji pracy placówki oświatowej:

- strona tytułowa zawierająca dane identyfikacyjne dokumentu,
- podstawy prawne, na które powoływano się w dokumencie,

- analiza stanu wyjściowego: opis środowiska, struktury organizacyjnej, bazy szkoły, kadry, oferty edukacyjnej,
- wartości, misja, wizja, cele strategiczne szkoły,
- oczekiwana sylwetka absolwenta szkoły,
- analiza SWOT oraz cele i zadania z niej wynikające,
- analiza zewnętrznego środowiska szkoły pod względem możliwości współpracy i pozyskania środków,
- określenie obszarów rozwoju szkoły,
- plan budżetu realizacji zadań,
- monitoring i ewaluacja realizacji rozwoju szkoły,
- podsumowanie: propozycje zmian, wnioski i rekomendacje.

Koncepcja pracy szkoły stanowi podstawę do opracowania innych dokumentów szkolnych:

- planu pracy szkoły;
- programów nauczania;
- programu wychowawczego;
- planu wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli,
- innych planów, regulaminów i procedur szkolnych.

Programy komputerowe przydatne w zarządzaniu szkołą:

1. Pakiet biurowy.
   Pakiet biurowy oferuje zestaw narzędzi, dzięki którym możliwe jest wykonanie niemalże każdego zadania związanego z dokumentami i powiązanymi z nimi danymi.

   - Edytor tekstu wykorzystywany do sprawnego redagowania i druku estetycznych pism, ogłoszeń, zaświadczeń, tworzenia korespondencji seryjnej itp.

   - Arkusz kalkulacyjny - narzędzie do wykonywania wszelkiego typu obliczeń. Na podstawie wprowadzonych danych możemy wykonać skomplikowane obliczenia, generować tabele, zestawienia, tworzyć wykresy, organizować dane w bazy danych itp.

   - Personal Information Manager (kalendarz, organizer, program pocztowy) - nowoczesne narzędzie o ogromnych możliwościach gromadzenia i organizowania informacji. Na co dzień są to przede wszystkim informacje dotyczące wypełniania czasu zajęciami zawodowymi i prywatnymi. Ponadto program taki umożliwia łatwe a zarazem skuteczne komunikowanie się ze światem. Każdy dyrektor szkoły bez wątpienia używa notatnika i kalendarza czy terminarza, w którym zapisuje przynajmniej najważniejsze, bieżące informacje. Mogą to być adresy, numery telefonów, terminy zaplanowanych spotkań, notatki z ich przebiegu, opisy zadań do wykonania w określonym czasie lub zwykła lista zakupów. Zapamiętanie tego wszystkiego, przeglądanie i przypominanie o zbliżających się terminach można spokojnie powierzyć programowi.

   - Program do tworzenia prezentacji - przygotowany z myślą o tych wszystkich, którzy muszą występować. Prezentacja utworzona w programie może zawierać wiele efektów, nieosiągalnych ani przy użyciu kredy, tablicy, ani nawet za pomocą folii, edytora tekstów i drukarki. Składa się ona ze slajdów zawierających teksty, rysunki, tabele, strzałki, wykresy, a nawet filmy i dźwięki. Urozmaicone multimedialną prezentacją wystąpienie zyskuje dynamikę i atrakcyjność. Przykładem pakietu biurowego jest np. Microsoft Office.

2. Informatyczny system zarządzania szkołą - zestaw programów ułatwiający rozwiązywanie wszystkich najważniejszych problemów szkoły, w tym:

   - Nadzorowanie procesu wychowawczo-dydaktycznego;
   - Planowanie i wspomagania prac administracji szkolnej.

   W skład Informatycznego systemu zarządzania szkołą wchodzą takie programy jak:
   - Sekretariat uczniowski
   - dziennik lekcyjny
   - Ocenianie opisowe
   - Świadectwa
   - Arkusz organizacyjny szkoły
   - Plan lekcji
   - Planowanie zastępstw
   - System kadrowo - płacowy
   - Inwentarz / wyposażenie
   - Program biblioteczny i inne

Przykładem informatycznego systemu zarządzania szkołą jest oprogramowanie firmy Vulcan Optivum

Przykładowe inne przydatne aplikacje:

- Kahoot, Quizizz - aplikacje online do tworzenia testów i sprawdzianów online;
- Quizlet - do nauki języków obcych poprzez tworzenie i wykorzystywanie fiszek i kart;
- Prezi, Slides - Prezentacje online;
- Google Forms do tworzenia formularzy internetowych oraz ankiet;
- Google Classroms - bezpłatna usługa dla szkół ułatwiająca uczniom i nauczycielom komunikację w szkole i poza nią. Classroom oszczędza czas i papier, a także pomaga w tworzeniu zajęć, rozsyłaniu zadań, komunikowaniu się i organizowaniu pracy;
- Canva - oprogramowanie do tworzenia projektów graficznych i prostych publikacji.

Wizerunek dyrektora

WIZERUNEK (IMAGE)

- Suma opinii (pozytywnych i negatywnych, obiektywnych i subiektywnych) o jakości jej nauczania i kontaktów ze środowiskiem,
- Zbiór przekonań (oczekiwań, skojarzeń i przesądów) na temat szkoły wśród otoczenia.

Kreowanie pozytywnego wizerunku - to obraz szkoły na dwóch płaszczyznach: pokazującej elementy łatwo rzucające się w oczy, oraz uwzględniającej elementy ukryte, koncentrujące się wokół działań pedagogicznych placówki takie jak: cele placówki, klimat pracy, relacje interpersonalne,zachowania pracowników,itp. Budować pozytywny wizerunek szkoły -należy w sposób planowy i traktować jako istotny obszar pracy szkoły w planie pracy/rozwoju placówki

SZKOŁA TO ORGANIZACJA OPARTA NA RELACJACH, a kreowanie wizerunku szkoły zawsze zaczyna się od budowania kompetencji osób tworzących organizację.

Największy wpływ na ten wizerunek mają: nauczyciele, kompetencje dyrektora szkoły, odpowiedzialnego za kreowanie i wprowadzanie zmiany.

Zadaniem dyrektora szkoły jest zagwarantowanie właściwych relacji międzyludzkich tak, by pracownicy utożsamiali się ze szkołą i mieli głębokie przekonanie, że warto w niej pracować.

WŁAŚCIWE RELACJE MIĘDZYLUDZKIE = POZYTYWNY WIZERUNEK SZKOŁY.

Wizerunek szkoły kształtuje:

- UPORZĄDKOWANE MYŚLENIE I DZIAŁANIE
- UMIEJĘTNOŚĆ NAWIĄZYWANIA KONTAKTU
- KOMUNIKATYWNOŚĆ (
- KREATYWNOŚĆ
- UMIEJĘTNOŚĆWSPÓŁPRACY Z INNYMI
- EMPATIA
- EFEKTYWNOŚĆ
- ODPORNOŚĆ PSYCHICZNA

CECHY NOWOCZESNEGO DYREKTORA- LIDERA:

- Kompetentny
- Autentyczny i szczery w wyrażaniu swoich przekonań
- Traktuje delegowanie jako pomoc w osiąganiu rezultatów i w rozwoju
- Posiada jasno określone standardy osiągnięć
- Tworzy atmosferę zaufania i lojalności
- Posiada umiejętność integracji swojego zespołu
- Jest otwarty na ludzkie potrzeby, szanuje godność podwładnych
- Rozwiązuje problemy w sposób jasny i uczciwy
- Zachęca do rozwoju osobistego i zespołowego
- Ustanawia jasne procedury działania
- Sprawia, że praca staje się miejscem dającym zadowolenie.

NOWE ROZWIĄZANIA W ZARZĄDZANIU SZKOŁĄ - COACHING

- COACHING - nie jest mentoringiem, szkoleniem, konsultingiem
- Coaching - wspomaga klienta (osobę lub organizację) w rozwoju, polepszeniu efektywności działania i podnoszeniu jakości funkcjonowania
- Coaching - dokonuje się w oparciu o partnerską relację i koncentruje się na obecnej sytuacji klienta i na tym, co zamierza zrobić, aby osiągnąć pożądany cel
- Coaching - łączy wiele dyscyplin (np. teoria uczenia się, andragogika, nauki społeczne, nauki o zarządzaniu, techniki komunikacji, psychologia…)
- Coaching - łączy wiedzę z praktyką

DYREKTOR COACH - POWINIEN POSIADAĆ CECHY:

- trenera/szkoleniowca
- konsultanta/eksperta
- menadżera/lidera

- psychologa/terapeuty

DYREKTOR COACH - WYMAGANE KOMPETENCJE OGÓLNE:

- Wiedza (specyfika relacji interpersonalnych, andragogika, psychologia)
- Umiejętności (aktywne słuchanie, zadawanie i formułowanie pytań, zarządzanie czasem, zarządzanie pracą swoją i innych, wywieranie wpływu, osiąganie celów)
- Postawa (ciekawość, autentyczność, otwartość, elastyczność myślenia, gotowość na zmianę, szacunek, pozytywne nastawienie, nieforsowanie własnej wiedzy/odpowiedzi na pytania)

MODEL KOMPETENCJI COACHA:

1. WYZNACZANIE PODSTAWY DZIAŁAŃ:

- przestrzeganie standardów i norm etycznych
- określenie zasad (relacje, obowiązki, autoocena)

2. WSPÓŁTWORZENIE RELACJI;

- budowanie zaufania i intymności z klientem (troska, szczerość, szacunek, rzetelność)
- właściwa osobowość (reagowanie na potrzeby, poczucie humoru, świadomość braku wiedzy)

3. SKUTECZNA KOMUNIKACJA:

- aktywne słuchanie
- zadawanie odpowiednich pytań
- bezpośrednia komunikacja

4. UŁATWIANIE NAUKI I OSIĄGANIA CELÓW;

- budowanie świadomości
- planowanie i wyznaczanie celów
- opracowanie działań
- zarządzanie postępem i odpowiedzialnością

Coach pracuje przez słuchanie, zadawanie pytań, dzielenie się nieoceniającymi obserwacjami i spostrzeżeniami

SZTUKA AUTOPREZENTACJI I WYSTĄPIEŃ PUBLICZNYCH

- Autoprezentacja - „czyli tak piszą (mówią), jak cię widzą i słyszą”
- Sposoby autoprezentacji
- Mowa ciała
- Rekwizyty
- Ubiór
- Organizacja środowiska
- Sztuka wystąpień publicznych
- Efekty psychologiczne
- Precedencja w szkole

AUTOPREZENTACJA, CZYLI „TAK CIĘ PISZĄ JAK CIĘ WIDZĄ (I SŁYSZĄ)”

- Autoprezentacja to sposób, w jaki komunikujemy się z innymi ludźmi, ze zwróceniem uwagi na to, kim jestem lub za kogo chciałbym być uważany. Składają się na nią nasze wypowiedzi, zachowania i wszelkie sygnały niewerbalne, poprzez które inni nas oceniają, postrzegają i wyrabiają sobie określone zdanie.
- Autoprezentacja to przedstawienie siebie innym ludziom Warto pokazać się z takiej strony, aby dzięki akceptacji innych realizować postawione sobie cele, np. dostać podwyżkę, utrzymać dyscyplinę, znaleźć pracę, czy partnera...
- Autoprezentacja to umiejętność budowania własnego wizerunku
- Autoprezentacja to świadome działanie, stąd określa się ją jako proces kontrolowania przez jednostkę postrzegania jej przez otoczenie)
- Autoprezentacja to zarządzanie wizerunkiem swojej osoby poprzez środki werbalne i pozawerbalne tak, aby odbiorcy postrzegali nas tak, jak chcemy
- Autoprezentacja jest jak „makijaż”

JAKI JEST CEL AUTOPREZENTACJI?

- Chcemy sprawić,by inne osoby postrzegały nas jako pozytywnych ludzi (staramy się więc robić dobre wrażenie,stosować się adekwatnie do określonych sytuacji, wypowiadać się tak,by inni postrzegali nas jako wartościowych,mających coś do powiedzenia)

Nigdy jednak nie powinna być tworzona na przekór sobie - powinna uwypuklić potrzebne w różnych sytuacjach cechy charakteru i ukryć niektóre słabości / niedociągnięcia. Przeważnie nie kłamiemy,tylko selektywnie prezentujemy prawdę.

SPOSOBY AUTOPREZENTACJI

Komunikacja werbalna

- Słowny opis swojej osoby w taki sposób, aby wywrzeć na innych pożądane wrażenie czy wykreować określony wizerunek.

- Przykłady: rozmowa kwalifikacyjna, prezentowanie się na forum grupy, podanie o przyjęcie do pracy lub życiorys Sami decydujemy, które fakty z naszego życia należy ujawnić, a treść naszej wypowiedzi zależy w dużym stopniu od tego, jakie wrażenie pragniemy wywrzeć na słuchaczu.

Podczas rozmowy - 55% informacji jest przekazywanych pozawerbalnie poprzez to, co widzimy, 45% słownie poprzez to, co słyszymy, z czego sposób mówienia to 38%, a treść to 7%.

Komunikacja niewerbalna

- Pozajęzykowa modulacja,intonacja,zawieszenie głosu,tonacja,tempo mówienia,barwa głosu

- Proksemiczna - bada wpływ przestrzeni na relacje międzyludzkie przekazanie wiadomości za pomocą aranżacji przestrzeni: dystans przestrzenny między nadawcą a odbiorcą,związana z nim postawa ciała,usadowienie

- Kinezyjna - mowa ciała gesty,wyraz twarzy,kontakt wzrokowy,postawa,dotyk

MOWA CIAŁA

- Wyraz twarzy odzwierciedla zmiany podczas rozmowy, pozwala rozpoznać czy słowa są zrozumiałe,czy słuchacz się z nimi zgadza, np.potakiwanie może być zachętę dla rozmówcy

- Spojrzenie odzwierciedla emocje,bliskość,chęć kontaktu np. utrzymuj z rozmówcą kontakt wzrokowy, nie unikaj wzroku rozmówcy, ale też nie wpatruj się uporczywie w oczy drugiej osoby,gdyż może to ją krępować.

- Uśmiech - uśmiechaj się życzliwie,sygnalizuj uśmiechem,że sprawy są dla ciebie ważne i ciekawe

- Gesty - służą do podkreślenia komunikatów słownych, zwłaszcza w sytuacjach, gdzie używanie słów jest utrudnione; są wskaźnikiem stanów emocjonalnych tj.: pewność siebie, przyjazne nastawienie, otwartość,itp.

- Postawa - pozostawanie w pozycji stojącej oraz sposób chodzenia mogą wskazywać na uczucia wobec siebie samego i innych osób: np. proste plecy, głowa niesiona prosto lub lekko do góry, sprężysty krok, jasne spojrzenie - to człowiek sukcesu, natomiast ktoś przygarbiony, z głową ukrytą w ramionach, sprawia wrażenie nieszczęśliwego

- Rekwizyty - np. wieczne pióro, zegarek, biżuteria mogą nas uwiarygodniać lub podważać naszą wiarygodność (np. kolczyk w uchu, długie włosy, eksponowany nadmiernie telefon komórkowy lub kilka, itp.)

- Ubiór powinien być dostosowany do sytuacji; kolor stroju jest znakiem w komunikacji międzyludzkiej, np.:Kolory ciemne, stonowane budują prestiż, kojarzą się z powagą, jaskrawe, żywe symbolizują dynamizm, aktywność, jasne - otwartość, nowoczesność, kolory pastelowe-finezję.

SZTUKA WYSTĄPIEŃ PUBLICZNYCH

Jak mówić ?

- Wyraźnie, spokojnie, z właściwą intonacją, w miarę możliwości niskim głosem, dobrze akcentując i nie połykając końcówek.

Co mówić ?

- Ważna jest treść mimo, że to 7% postrzegania osoby w procesie komunikacji międzyludzkiej. Treść powinna być dostosowana do poziomu intelektualnego słuchaczy.

- Wypowiedź powinna mieć wstęp,rozwinięcie i zakończenie. We wstępie powinniśmy zainteresować słuchaczy na tyle, żeby chcieli nas słuchać. Należy powiedzieć,o czym będziemy mówić i dlaczego jest to ważne. W rozwinięciu powinniśmy przedstawić,opisać sytuację. W zakończeniu dokonać podsumowania i wyciągnąć wnioski.

- Każda ciekawa wypowiedź powinna zawierać zarówno wątki racjonalne, jak i emocjonalne.

- Podczas wystąpień warto posłużyć się np. anegdotą. Anegdoty, dygresje dają słuchaczom chwile odpoczynku, ponieważ jesteśmy w stanie utrzymać koncentrację maksymalnie przez około 15 minut.

- Należy ćwiczyć przemówienie w oparciu o przygotowane punkty. Mówienie tekstu wyuczonego na pamięć brzmi na ogół sztucznie.

EFEKTY PSYCHOLOGICZNE

- Efekt"pierwszego wrażenia" powstaje na początku kontaktu z nowo poznanym człowiekiem i trwa do 3 min., z tym że pierwsze kilkanaście sekund to podświadoma ocena człowieka. W tym czasie jego sylwetka, twarz, wygląd, tembr głosu, ubiór, zachowanie sprawiają, że go akceptujemy bądź nie.

- Efekt "aureoli" - złe pierwsze wrażenie trudno zatrzeć, ponieważ nie lubimy zmieniać raz przyjętej opinii na czyjś temat; dobre wrażenie o człowieku również może na długo pozostać w świadomości, pomimo ewidentnych zdarzeń wskazujących, że ktoś pozytywnie przez nas postrzegany wcale na pozytywną opinię nie zasługuje.Utrzymywanie się ogólnego dobrego albo złego wrażenia o człowieku powoduje, że dobrze (albo źle) myślimy również o jego poszczególnych cechach albo działaniach.

- Efekt „kontrastowania" - ludzie często kształtują swoją opinię o kimś na podstawie cech, faktów, zdarzeń łatwych do dostrzeżenia, spektakularnych, dramatycznych, wykorzystując swą skłonność do generalizacji. To zjawisko nosi nazwę efektu"kontrastowania".

- Efekt „pierwszeństwa i efekt świeżości" - najlepiej wystąpić na początku lub na końcu, ponieważ Odbiorcy najdokładniej zapamiętują to, co się wydarzyło (o czym się mówiło) na początku oraz to, co się wydarzyło i o czym się mówiło na końcu.

OGÓLNE ZASADY PRECEDENCJI W SZKOLE

- Władze i instytucje centralne (np. MEN, posłowie) Władze wojewódzkie (wojewoda, marszałek - przedstawiciele)

- Kuratorium Oświaty - organ nadzorujący szkołę,

- Władze powiatowe, gminne- organ prowadzący,

- Przedstawiciele duchowieństwa,

- Emerytowani dyrektorzy, nauczyciele i pracownicy placówki,

- Główni sponsorzy: Rada Rodziców, szefowie firm,

- Dyrektorzy zaprzyjaźnionych szkół,

- Przedstawiciele oświatowych związków zawodowych,

- Przedstawiciele służb mundurowych

- Przedstawiciele zaprzyjaźnionych instytucji, firm i organizacji,

- Media,

- Społeczność szkolna: nauczyciele, pracownicy, uczniowie.

- Stowarzyszenia lub organizacje pracujące na rzecz szkoły

Eukacja polonijna -specyfika kształcenia w krajach partnerskich

1. Polska Szkoła i Przedszkole Sobotnie przy Polonijnym Stowarzyszeniu Kulturalno - Oświatowym ProPolonia w Geel (Belgia)

Edukacja polonijna w Belgii. Krótki zarys historyczny

Rozwój polskiego szkolnictwa w Belgii jest ściśle związany z formowaniem się emigracji, która przybrała masowe rozmiary po 1918 roku. W 1926 roku w Belgii powstało pięć polskich

szkół powszechnych oraz kursy języka polskiego. W 1932 roku nastąpiła reorganizacja systemu nauczania języka polskiego - ujednolicono system szkolnictwa m.in. poprzez zastąpienie szkół polskich kursami języka polskiego, geografii i historii w wymiarze pięciu godzin w tygodniu. Kursy odbywały się w ramach zajęć w szkołach belgijskich. W czasie trwania II wojny światowej szkolnictwo polskie w Belgii uległo znacznemu osłabieniu, jednak nie przestało funkcjonować. Kolejny etap przypada na lata powojenne i trwa nieprzerwanie aż do dziś. Po oswobodzeniu Belgii w 1944 roku zaczęto na nowo organizować szkolnictwo polskie. Zorganizowano pierwsze kursy i szkółki, w których początkowo, z powodu braku kadry nauczycielskiej, uczyli księża i oficerowie. Utworzono tzw. Komitety Szkolne, które miały za zadanie zbierać datki na rzecz szkolnictwa i opłacać nauczycieli. W roku 1948 rozpoczęto jednoczenie Komitetów Szkolnych i w efekcie 14 września 1952 roku powstała Polska Macierz Szkolna Wolnych Polaków w Belgii. Faza dynamicznego rozwoju obu odłamów szkolnictwa polonijnego trwała aż do 1956 roku, po którym uwidocznił się trwający aż do 1989 roku regres. Lata od 1992 do dziś to okres intensywnego rozwoju szkolnictwa polskiego w Belgii, spowodowany napływem najmłodszej emigracji.

W chwili obecnej na terenie Belgii edukacja polonijna prowadzona jest przez:

- Szkoły i Szkolne Punkty konsultacyjne (SPK) działające przy placówkach dyplomatycznych pod nadzorem pedagogicznym Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (prowadzące także nauczanie na odległość);

- Społeczne szkoły sobotnie prowadzone przez organizacje pozarządowe;

- Szkoły Europejskie.

Ogólny zarys edukacji polonijnej w Belgii. Zestawienie Szkół oferujących edukację polonijną.

1. **Szkolne Punkty Konsultacyjne (SPK)**

Szkoły przy polskich placówkach dyplomatycznych należą do struktury Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG). Obecne są w 37 krajach. Szkoły realizują program uzupełniający (przedmioty ojczyste - język polski, wiedza o Polsce, historia Polski, geografia Polski, matematyka).

Szkolne Punkty Konsultacyjne w Belgii:

- Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Gen. Stanisława Maczka przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą w ANTWERPII,

- Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Joachima Lelewela przy Ambasadzie RP w BRUKSELI,

- Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Jana Pawła II przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą przy Polskiej Misji Katolickiej,

- Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą w MONS.

2. **Szkoły społeczne**

Społeczne szkoły prowadzone są przez: polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców, organizacje Polaków, polskie parafie.

Często prowadzone są przy nich oddziały przedszkolne (a czasem klasy zerowe) obejmujące dzieci w wieku 3-5 lat. Szkoły sobotnie działają w ramach systemu prawnego danego kraju, ale poza jego

systemem edukacji. Są placówkami samodzielnymi, same troszczą się o pozyskanie kadry pedagogicznej, same też zabiegają o finanse umożliwiające im funkcjonowanie (najczęściej pobierają czesne od rodziców uczęszczających do nich dzieci). Szkoły zatwierdzają też własny program nauczania i dobierają podręczniki. Nie jest to program jednorodny, choć większość szkół przyjmuje Podstawę programową dla uczniów polskich uczących się za granicą. Lekcje w szkole obejmują: język i literaturę polską, historię i geografię Polski. Odbywają się najczęściej w sobotnie przedpołudnia. Każda z placówek ma własny sposób finansowania i ubieganie się o dotacje.

Polskie Szkoły społeczne w Belgii

Polska Szkoła i Przedszkole Sobotnie przy Polonijnym Stowarzyszeniu Kulturalno-Oświatowym ProPolonia w Geel

Prezes stowarzyszenia: Agnieszka Piaścik, Adres: Xantenstraat 31A, 2440 Geel

Polska Szkoła Sobotnia i Polskie Przedszkole Sobotnie „Żółte Słoneczko" działają od 2013 roku w Geel i przyjmują dzieci w wieku 3 - 12 lat. Szkolny program nauczania jest tak skonstruowany, aby w jak największym stopniu obejmował naukę języka polskiego oraz treści związane z historią i geografią Polski, polskimi obyczajami i świętami narodowymi. W ramach zajęć prowadzone są również zajęcia plastyczne i warsztaty tematyczne dla dzieci i rodziców. Ważnym elementem działalności Szkoły oraz organizacji ProPolonia jest również integracja środowiska polonijnego oraz działania na rzecz kształtowania pozytywnego wizerunku Polaków mieszkających w Geel i okolicach. Regularnie organizowane są spotkania i wydarzenia mające na celu integrację środowiska polonijnego na terenie Geel i okolic, stowarzyszenie wspiera tym samym różne placówki i organizacje w Polsce (zbiór datków na WOŚP Jurka Owsiaka, pomoc w organizacji występów Baletu z Częstochowy - zebrane w ten sposób fundusze zostają przekazane na pomoc dzieciom w Polsce).

www:

http://propolonia.be/

https://www.facebook.com/polskaszkolageel/notifications/

Szkoła społeczna: Polskie Centrum Kształcenia im. Jana Pawła II w Brukseli

Szkoła realizuje uzupełniające plany nauczania Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie według obowiązującej Podstawy Programowej dla szkół polonijnych. Zajęcia w szkole przeznaczone są dla uczniów dobrze mówiących po polsku. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu (sekcja środowa i sekcja sobotnia - do wyboru). Na zakończenie każdego semestru przeprowadzane są we wszystkich klasach testy sprawdzające stopień opanowania wiadomości i umiejętności.

Polska Szkoła Społeczna przy Stowarzyszeniu EduGandawa VZW

Sobotnie zajęcia organizowane przez EduGandawa są ukierunkowane na proaktywne podnoszenie dwujęzyczności, czyli zdolności płynnego użycia dwóch języków bez ich mieszania i mają na celu gwarancję swobodnej komunikacji.

Polska Szkoła im. Marii Skłodowskiej Curie W Leuven przy VZW DASKALIA

Szkoła oferuje 30 spotkań lekcyjnych w roku szkolnym (do wyboru: środa lub sobota), klasy przedszkolne, zerówka oraz szkoła podstawowa (klasy 1-5), nauka z polonijnych podręczników według wymagań MEN-u.

Polska Szkoła w Leuven im Wisławy Szymborskiej

Szkoła w procesie nauczania języka polskiego (1-3) korzysta z własnych skryptów opracowanych i dostosowanych do dzieci uczących się języka polskiego za granicą. Zgodnie z założeniami podstawy programowej Ministerstwa Edukacji Narodowej dla uczniów uczących się poza granicami kraju, skrypty te integrują język polski i literaturę z historią i geografią Polski.

3) Szkoły Europejskie

Misją Szkół Europejskich jest rozwijanie w uczniach poczucia wspólnoty z innymi Europejczykami przy jednoczesnej pełnej akceptacji swojej odrębności narodowej i kulturowej. W większości Szkół Europejskich funkcjonuje sekcja angielska, francuska, niemiecka.

Szkoły Europejskie w Belgii:

- Szkoła Europejska w Brukseli I - Belgia, rok założenia 1958

- Szkoła Europejska w Mol - Belgia, rok założenia 1960

- Szkoła Europejska Bruksela II, Belgia, rok założenia 1974

- Szkoła Europejska Bruksela III, Belgia, rok założenia 1999

- Szkoła Europejska Bruksela IV, Belgia, rok założenia 2007

- EuropeanEducationBrussels Argenteuil

Funkcje i zadania szkoły polonijnej na przykładzie Sobotniej Szkoły w Geel

Mimo zmieniających się warunków społecznych i sytuacji geopolitycznej, zadania polskich szkół społecznych oferujących edukację polonijną pozostają niezmienne. Możemy to zjawisko obserwować na przykładzie Sobotniej Szkoły Polonijnej w Geel, gdzie funkcje i zadania szkoły to przede wszystkim:

1. nauka znajomości języka ojczystego - polskiego, który to jest znakiem przynależności do grupy, a także wyrazem akceptacji dla wyznawanego przez daną grupę systemu wartości;
2. podtrzymywanie i wzbogacanie znajomości języka polskiego poprzez wyszukiwanie nowych źródeł i przekazywanie ich dzieciom/młodzieży (nowoczesna platforma online na stronie www ORPEG: Włącz Polskę, platforma online do nauki języka polskiego: Libratus);
3. ukazywanie dzieciom i młodzieży bogactwa dziedzictwa kulturowego kraju ich pochodzenia, a przez to umacnianie i rozwijanie ich tożsamości;
4. wspieranie dzieci/młodzieży w aktualnym miejscu osiedlenia, wzmacnianie integracji zapobiegającej marginalizacji i zamykaniu się w etnicznych enklawach (otwarcie na kraj osiedlenia);
5. wspomaganie bycia na bieżąco z językiem i kulturą - propozycje nowych wydawnictw książkowych i literackich, propozycje filmowe, wydawnictwa muzyczne, nowe audycje

radiowe, przedstawienia teatralne i musicale, analiza zmian zachodzących w języku polskim;

6. wspieranie wielojęzyczności dzieci - kreowanie nowych możliwości: szersze perspektywy znalezienia pracy, szersze możliwości znalezienia przyjaciół z różnych kultur i narodowości, łatwiejsze przyswajanie innych języków obcych w przyszłości;
7. wzmacnianie poczucie bycia Polakiem a zarazem bycia członkiem/mieszkańcem Europy - poprzez znajomość nowego języka wzbudzana jest chęć nauki i kreowane pozytywne postawy społeczne.

Głównym celem Szkoły w Geel jest rozwijanie kompetencji językowych dzieci, ale także umacnianie ich tożsamości oraz więzi z grupą, aby czuły potrzebę utrzymywania łączności z nią, działania na jej rzecz, reprezentowania jej na zewnątrz.

Dobra znajomość języka kraju pochodzenia rodziców lub dziadków, wiedza o ich ojczyźnie, daje dzieciom pewność na temat ich tożsamości i pochodzenia oraz idące za tym poczucie bezpieczeństwa. Ich otwartość na swoje pochodzenie, ale też na najbliższe otoczenie może stać się bodźcem do tego, aby w przyszłości byli promotorami działań międzynarodowych i obecności polskiej w świecie. Mogą działać na rzecz współpracy gospodarczej, ekonomicznej, kulturowej, być ambasadorami polszczyzny i realizować kolejne zadania szkół polskich - promować w świecie język polski i polską kulturę.

Do działań promujących edukację przez szkołę w Geel należy też to, iż jest ona częścią organizacji non - profit Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego ProPolonia w Geel. Stowarzyszenie ProPolonia jest aktywne przede wszystkim w środowisku lokalnym, m.in. współpracuje z innymi szkołami i organizacjami polonijnymi, placówkami dyplomatycznymi RP i rodzicami, a także organizuje konkursy, uroczystości i imprezy szkolne mające na celu podtrzymanie tożsamości i kultury polskiej.

Specyfika nauczania w Sobotniej Szkole w Geel we Flandrii

Nauczanie w Sobotniej Szkole w Geel we Flandrii ma swoją specyfikę i ograniczenia. Wpływają na to następujące czynniki:

1. **Liczba używanych języków w kraju i regionie zamieszkania**

Dzieci i młodzież we Flandrii w okresie od 8 do 18 roku życia ma do wyboru co najmniej 8 języków obcych, których może się uczyć - z czego 3 z nich to języki obligatoryjne.

40 % mieszkańców Belgii mówi po francusku, 56 % po niderlandzku, 59 % po angielsku.

W Belgii funkcjonują trzy języki urzędowe - niderlandzki, francuski i niemiecki, trzy Wspólnoty - Francuska, Niderlandzka i Niemieckojęzyczna, a ponadto trzy Regiony - Flamandzki, Waloński i stołeczny Region Brukselski.

Podział języków na terenie Belgii wygląda następująco:

- flamandzka odmiana języka niderlandzkiego we Flandrii,

- język francuski i walońska odmiana języka niderlandzkiego w Walonii,

- język francuski i niderlandzki (z przewagą francuskiego) w Brukseli,

- język niemiecki na południu Belgii.

Oświata w Belgii, zachowując jednolitą strukturę systemu szkolnego, ma trzy władze oświatowe, trzy obowiązujące programy nauczania i trzy modele kształcenia. Jest to spowodowane podziałem państwa na trzy strefy językowe. Edukacja jest obowiązkowa do 18 roku życia.

System edukacji we Flandrii :

Przedszkole (de kleuterschool)

- Przedszkole jest obowiązkowe (dzieci w wieku 2,5 - 5 lat).

Szkoła podstawowa (de lagereschool)

- Dzieci w wieku 6 -11 lat uczęszczają do szkoły podstawowej.

- Dzieci rozpoczynają również naukę języka francuskiego, jako drugiego języka.

Szkoła średnia (de secundaireschool)

- Młodzież pomiędzy 12 a 18 rokiem życia uczęszcza na lekcje do szkoły średniej.

- Dwa pierwsze lata edukacji w szkołach średnich są wspólne dla wszystkich uczniów.

- Oprócz języków obligatoryjnych: niderlandzkiego, francuskiego i angielskiego młodzież może uczyć się nieobligatoryjnie następujących języków, w zależności od wybranego kierunku:

- języka niemieckiego,

- języka hiszpańskiego,

- języka łacińskiego,

- języka greckiego,

- języka włoskiego.

Dodatkowy język, którego dzieci muszą się uczyć jest czasami postrzegany jako czynnik zbędny, niekorzystnie obciążający dziecko. Niektórzy rodzice boją się, że nauka zbyt wielu języków w tym samym czasie będzie dla dziecka ciężarem.Tym samym język polski, jako język nie używany w szkole ani na codzień (w przypadku gdy w rodzinie tylko jeden z rodziców jest polskojęzyczny i rodzice w domu nie rozmawiają po polsku) jest odbierany jako dodatkowy bagaż, balast - który jest przeszkodą w szybszej nauce innych języków.

2. Czas przeznaczony na naukę w szkole

Uczniowie spotykają się w Polskiej Szkole i Przedszkolu w Geel przeciętnie przez 30 sobót w roku na 3 - 4 lekcje, zajęcia trwają od godziny 12.15 do godz. 15 po południu.

Efektywny wymiar godzinowy jest jednak krótszy ze względu na: święta, wakacje, różnego rodzaju konkursy, wyjazdy. Zajęcia szkolne odbywają się w czasie wolnym uczniów

uczęszczających do polskiej szkoły, a ponieważ wielu z nich uczęszcza na inne dodatkowe zajęcia (balet, jazda konna, pływanie, tenis), szkoła jest dla dzieci dodatkowym obowiązkiem i stanowi pewien czynnik demotywujący. Tendencja spadkowa liczby uczniów, zwłaszcza w klasach wyższych niektórych szkół, niekoniecznie wiąże się z mało atrakcyjnymi formami pracy na lekcji czy nieodpowiednimi pomocami, lecz raczej z niechęcią rodziców poświęcania swojego wolnego sobotniego czasu na zajęcia szkolne dzieci. Panuje bowiem przekonanie, że język polski nie będzie w przyszłości przydatny dzieciom, a także, że szkoły polonijne ugruntowują wyobcowanie młodzieży ze środowiska, w którym żyją, utrudniają procesy adaptacyjne i aklimatyzacyjne dzieci i młodzieży w krajach osiedlenia.

3. Kompetencje językowe uczniów

Zarówno kompetencje językowe uczniów naszej szkoły, jak też i poziom ich wiedzy oraz innych umiejętności są bardzo zróżnicowane. Dzieci i młodzież polonijna pochodzą z bardzo różnych kręgów społecznych i kulturowych, co tworzy w szkole polskiej na obczyźnie specyficzną sytuację dydaktyczną i co często stanowi o niehomogeniczności grupy.

W jednej klasie w szkole polonijnej spotykają się więc uczniowie o bardzo zróżnicowanych kompetencjach (choć w tym samym wieku):

- bez problemu posługujący się polszczyzną w mowie i/lub w piśmie - od niedawna przebywający za granicą,

- prawie cudzoziemcy polskiego pochodzenia, dla których język polski (jak dla autentycznych cudzoziemców) jest prawie obcy,

- dzieci w wieku przedszkolnym, nie posiadające jeszcze dużego zasobu słownictwa języka, rozumiejące słabo lub dobrze w języku polskim.

4. Lokalizacja Polskiej Szkoły, przestrzeń przeznaczona na edukację

Szkoła Polska w Geel mieści się blisko centrum miasta, w budynku szkoły belgijskiej, gdzie wynajęte są sale, które na codzień służą do nauki. Z tego tez względu używanie w/w pomieszczeń ograniczone jest tylko do prowadzenia w nich kilkugodzinnych sobotnich zajęć.

Uczniowie mają do dyspozycji dobrze wyposażoną salę gimnastyczną, z której w pełni mogą korzystać, oraz dobrze zabezpieczony i bezpieczny plac zabaw. W szkole jest również swobodny dostęp do wyposażonej kuchni.

Czynsz za wynajem sal w szkole opłacany jest z czesnego za szkołę wpłacanego raz w roku przez rodziców.

5.Inne czynniki wpływające na specyfikę nauczania w Szkole polonijnej

- Język ojczysty - polski staje się językiem drugim, używanym w mniejszym stopniu niż język w szkole flamandzkiej,

- nastawienie otoczenia (np. pozytywne lub negatywne reakcje w szkole),

- nastawienie rodziców (jaki język używany jest najczęściej w kontaktach rodzinnych),

- podświadomy przekaz (konteksty w jakich używany jest język polski, np. kontekst negatywny - próba ukarania dziecka poprzez zmuszanie go do czytania po polsku, kontekst pozytywny - w

sytuacjach pozytywnych emocjonalnie używanie języka polskiego - kibicowanie na meczu w języku polskim,

- kontakt z rodziną i znajomymi w Polsce (jakiego rodzaju są to kontakty, jak długie i częste),

- przekaz medialny (np. negatywne informacje o polskich przedsiębiorcach lub pracownikach w Belgii, pozytywne informacje o polskiej koniunkturze gospodarczej, gościnności etc.).

Podstawowe problemy oraz propozycje ich rozwiązania na przykładzie Szkoły polonijnej w Geel

a) różne kompetencje uczniów w posługiwaniu się językiem - podział uczniów na grupy

Ze względu na stosunkowo niewielką liczbę dzieci i ograniczoną liczbę nauczycieli prowadzących poszczególne grupy, najlepszym kryterium możliwym do zastosowania jest kryterium wiekowe. Kryterium podziału na podstawie znajomości językowych nie może być zastosowane w naszej szkole, ponieważ często jest tak, że dzieci z dużo młodszych grup posługują się lepiej językiem niż te ze starszych wiekowo, lub też na odwrót. Kryterium podziału grup ze względu na wiek ma na celu lepszą komunikację między dziećmi. Dzieci w podobnym wieku lepiej się rozumieją i chętniej rozmawiają ze sobą.

Dobór materiałów dydaktycznych, odpowiednich ćwiczeń i zabaw jest także ważny - przy odpowiednim doborze poziomu trudności ćwiczeń i dobrze skonstruowanym scenariuszu lekcji różnice w poziomie językowym nie są przeszkodą w przyswajaniu materiału przez dzieci, które w mniejszym stopniu posługują się językiem polskim.

Podział dzieci na grupy w Polskiej Szkole Sobotniej w Geel i nauczyciele prowadzący:

Klasa I - lekcje w klasie pierwszej (dzieci w wieku 6 - 7 lat) prowadzi p. Joanna Wojtasik-Strąk. Na zajęciach dzieci korzystają z Elementarza „Teksty do czytania metodą sylabową" oraz Elementarza „Ćwiczenia w pisaniu i czytaniu część I" autorstwa M. Skoczylas i A. Plec

Klasa III - lekcje w klasie trzeciej (dzieci w wieku 8 - 9 lat) prowadzi p. Agnieszka Płatuska. Na zajęciach dzieci korzystają z podręcznika i ćwiczeń dla dzieci polonijnych autorstwa M. Pawlusiewicz.

Klasa V - Lekcje w klasie piątej (dzieci w wieku 10 - 11 lat) prowadzi p. Teresa Sudujko.

Na zajęciach dzieci korzystają z podręcznika i ćwiczeń dla dzieci polonijnych autorstwa M. Pawlusiewicz.

Zajęcia w przedszkolu (dzieci w wieku 3 - 6 lat) prowadzi p. Alicja Jarosz.

Dzieci korzystają z książek dla przedszkoli polonijnych autorstwa Małgorzaty Pawlusiewicz.

b) dostępność materiałów i pomocy dydaktycznych - wydawnictwa dostosowane do specyfiki nauczania szkoły

- pomoce dydaktyczne stosowane w czasie zajęć to przede wszystkim książki i ćwiczenia dobierane do poszczególnych grup i dostosowane do specyfiki edukacji polonijnej. Są to wydawnictwa, w których poszczególne lekcje/tematy są dostosowane do tempa zajęć w szkołach polonijnych;

- stosujemy także metody nauki online, wykorzystujemy media społecznościowe i nowe technologie. Duże znaczenie dla edukacji polonijnej odgrywa również ORPEG, który wspiera szkoły polonijne na różne sposoby:

- na portalu Włącz Polskę pl zamieszczony jest nowy i nowoczesny podręcznik online indywidualizujący naukę języka polskiego,

- proponuje możliwość wyposażania polonijnych placówek nauczania języka polskiego w podręczniki i pomoce dydaktyczne,

- oferuje podręczniki dla dzieci polonijnych,

- oferuje możliwość zamieszczania programów nauczania i innych materiałów istotnych dla nauczycieli uczących języka polskiego poza Polską dzięki wykorzystaniu portalu www.polska-szkola.pl gromadzącego oświatową społeczność polonijną,

- z zakresie programów i nowoczesnych pomocy dydaktycznych można wskazać także Zespół Polskich Szkół Internetowych Libratus, który zapewnia wspomagające nauczanie online. Projekt edukacyjny koordynowany przez Fundację Edukacji Polonijnej umożliwia młodym Polakom przebywającym za granicą edukację w języku polskim i stały kontakt z językiem ojczystym/odziedziczonym. Dzieci mogą korzystać z kształcenia w trybie nauczania domowego zgodnie z polską podstawą programową. Nauczanie prowadzone jest dla uczniów w wieku od 5 - 15 lat. Szkoła posługuje się nowoczesnymi interaktywnymi narzędziami, a także webinariami na platformie internetowej.

Nauczyciele uczący w Szkole i Przedszkolu Polonijnym w Geel (przygotowanie pedagogiczne, merytoryczne, podnoszenie własnych umiejętności zawodowych)

Agnieszka Piaścik - obecnie: prezes zarządu Stowarzyszenia ProPolonia, które jest organem prowadzącym Polską Szkołę w Geel, jest nauczycielem mianowanym, posiada ponad 10 lat doświadczenia jako nauczyciel w Polsce i 5 lat doświadczenia jako nauczyciel polonijny w Szkole Polonijnej w Geel. Jest absolwentką Wydziału Chemii i Studium Podyplomowego dla nauczycieli fizyki na UW. Bierze udział w różnego rodzaju konferencjach dla nauczycieli polonijnych prowadzonych na terenie Belgii np. Szkolenia metodyczne dla nauczycieli w Comblain la Tour, Szkolenia na temat procesów związanych z dwujęzycznością/ wielojęzycznością, stresem akulturacyjnym, a także wpływem migracji na funkcjonowanie psychologiczne dzieci; Szkolenia na temat Kompetencji międzykulturowych - integracja uczniów pochodzących z innych kręgów kulturowych.

Obecnie zajmuje się zarządzaniem szkołą i pracuje jako nauczyciel wspomagający.

Przedszkole Żółte Słoneczko

Dzieci w wieku 4-5 lat

Nauczyciel prowadzący - p. Alicja Jarosz, posiada przygotowanie pedagogiczne, w Polsce pracowała jako nauczyciel wychowania przedszkolnego i klas 1-3. Posiada tytuł magistra w kierunku Administracja na Wyższej Szkole Administracji i Zarządzania w Przemyślu. Posiada 3 letnie doświadczenie jako nauczyciel przedszkolny w Belgii. Alicja Jarosz posiada również doświadczenie w prowadzeniu zespołów dziecięcych w Domach Kultury w Polsce, uprawnienia

instruktora tańca, doświadczenie w Zespole Pieśni i Tańca. Szkolenia metodyczne dla nauczycieli polonijnych w Comblain la Tour, Belgia; szkolenia dla nauczycieli przedszkolnych.

Dzieci w wieku (2,5-3 lata)

Nauczyciel prowadzący Paulina Nawrocka - stażystka. Absolwentka kierunku Pedagogika na KUL w Lublinie (ukończone w roku 2018). Szkolenia z zakresu edukacji przedszkolnej, Comblain la Tour. Szkolenia z zakresu wiedzy z zakresu psychologii rozwojowej i wychowawczej, a także umiejętności wykorzystania tej wiedzy do poznawania uczniów, organizowania procesu kształcenia i wychowania w szkole oraz kontrolowania i oceniania uczących się.

Klasa I - (dzieci w wieku 6 - 7 lat)

Nauczyciel prowadzący p. Joanna Wojtasik-Strąk - nauczyciel dyplomowany, 30 letnie doświadczenie w pracy w szkole jako nauczyciel klas 1-3, absolwentka kierunku Pedagogika na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, liczne szkolenia tematyczne w Polsce i w Belgii, szkolenia w zakresie umiejętności pracy wychowawczej oraz pracy z dziećmi migrującymi.

Klasa III - (dzieci w wieku 8 - 9 lat)

Nauczyciel prowadzący p. Agnieszka Płatuska - absolwentka Filozofii i Zarządzania Zasobami Ludzkimi Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, posiada przygotowanie pedagogiczne oraz uprawnienia do nauczania etyki w szkole, 5 letnie doświadczenie w pracy z dziećmi w Szkole Polskiej, kursy doskonalące i szkolenia merytoryczne; konferencje metodyczne dla nauczycieli polonijnych w Comblain La Tour, szkolenia na temat Oligofrenopedagogiki i Psychologii dziecka.

Klasa V - (dzieci w wieku 10 - 11 lat) prowadzi p. Teresa Sudujko.

3 letnie doświadczenie jako nauczyciel w szkole polonijnej w Geel, wieloletnie doświadczenie w pracy jako nauczyciel języka polskiego w Polskiej Szkole w Antwerpii, absolwentka Filologii Polskiej na Uniwersytecie w Toruniu, szkolenia i kursy doskonalące na terenie Belgii, szkolenia w zakresie glottodydaktyki, szkolenia na temat sposobów, strategii, form pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, wynikających z poziomu znajomości przez uczniów języka polskiego, poziomu ich motywacji i indywidualnego rozwoju poznawczo - emocjonalnego, a także wieku.

Rola i znaczenie projektu Erasmus+ w doskonaleniu nauczycieli i działalności szkoły polonijnej w Geel

Działania realizowane w ramach Projekt Erasmus+ są doskonałym narzędziem wsparcia dla Szkoły polonijnej w Geel i kadry nauczycielskiej.

Znaczenie wymierne projektu Erasmus+:

- szkolenia - zawierają wiele cennych informacji dotyczących wyboru tematyki prowadzenia zajęć, wzbogacają wiedzę na tematy dotyczące edukacji polonijnej w różnych krajach Europy,

- kursy e-learningowe - usystematyzowane informacje dotyczące poszczególnych dziedzin nauczania, oferują bogate źródło informacji i przykładów do zastosowania w codziennej praktyce nauczycielskiej,

- warsztaty - zawierają praktyczne przykłady ćwiczeń do wykorzystania na każdych zajęciach, stanowią bezcenne źródło wiedzy praktycznej do wykorzystania przez nauczycieli - poprzez te ćwiczenia, które realizują różne szkoły w tej samej grupie wiekowej możemy dedukcyjnie stwierdzić jakie ćwiczenia będą pozytywnie przyjęte w naszej szkole w grupie o podobnych profilu wiekowym dzieci,

- obserwacja zajęć - to przede wszystkim szansa na weryfikację wiedzy i doświadczenia wyniesionej ze szkoleń i warsztatów oraz na czerpanie wiedzy z doświadczeń innych szkół - możemy ocenić w jakim stopniu prezentowane ćwiczenia sprawdzają się w czasie zajęć, jak reagują dzieci na poszczególne działania nauczycieli, jak długo dzieci mogą skupić uwagę na danej czynności, co robić by zaciekawić grupę.

Znaczenie niewymierne projektu Erasmus+:

- znaczenie niewymierne to przede wszystkim inspiracje, spotkania i wymiana doświadczeń z osobami zajmującymi sie z wyboru tą samą profesją, pasjonatami zawodu nauczyciela i miłośnikami języka i zjawisk związanych z wielojęzycznością, logopedią, pedagogiką, psychologią, edukacją polonijną,

- poprzez porównanie naszych doświadczeń (różne doświadczenia w ramach prowadzenia szkół polonijnych na terenie wielu krajów Europy) poszerzamy naszą wiedzę o sposobach i specyfice organizacji zajęć w poszczególnych szkołach, możemy poprzez analogie i różnice wyciągać konstruktywne wnioski na temat dalszych działań, czerpać inspirację z doświadczeń innych szkół o tej samej konstrukcji i podstawie prawnej, działającej w tej samej branży; porównywać materiały edukacyjne i scenariusze zajęć.

Podsumowanie, konkluzja

Edukacja polonijna za granicą to ważny element wychowania polskiego dziecka, które wyrasta w dwu - lub wielokulturowości, staje się dwu - lub wielojęzyczne. Szkoła pomaga w budowaniu poczucia przynależności do wspólnoty, którą spajają: wspólny język, pochodzenie, tradycje, kultura, oraz tworzy trwałe podstawy do kształtowania tożsamości narodowej uczniów. W takiej szkole dziecko nawiązuje więź z rówieśnikami, których rodzice (lub jedno z nich) są Polakami. Zaczyna posługiwać się językiem w różnych sytuacjach i w wielu rejestrach, jest wprowadzane w polski kontekst kulturowy i socjolingwistyczny.

Poparte jest to w badaniach naukowych, potwierdzających, jaką niezwykłą szansę zyskują dzieci wielojęzyczne i uczniowie niezaniedbujący kształcenia w języku odziedziczonym. Badanie osób dwujęzycznych (i dwukulturowych) wskazuje bowiem na ich przewagę nad jednojęzycznymi. Przewaga ta obejmuje:

- zdolność do myślenia dywergencyjnego u osób wielojęzycznych,

- świadomość metajęzykową (przejawianą np. w wychwytywaniu różnorodnych znaczeń słów),

- zdolność metapoznawczą,

- otwartość na świat, większą wrażliwość kulturową i społeczną,

- lepszą uwagę selektywną.

Edukacja polonijna i wychowanie dziecka w wielokulturowej rzeczywistości jest dużym wyzwaniem dla współczesnej szkoły, które wymaga od nauczycieli kształtowania umiejętności międzykulturowych, zarówno u siebie, jak i u dzieci. Kształtując postawy uczniów w procesie edukacji międzykulturowej, nauczyciel za cel stawia sobie rozwijanie takich umiejętności i postaw uczniów, jak zrozumienie innych kultur i wrażliwość na inne kultury, szacunek, tolerancja, brak uprzedzeń i akceptacja odmiennych kultur i religii; wspiera uczniów w procesie nabywania przez nich wiedzy o dziedzictwie kulturowym, ułatwia im docieranie do wiedzy o tożsamości kulturowej - zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i zbiorowym - oraz zdobywanie wiedzy o innych kulturach.

W toku edukacji kształtuje świadomość różnic międzykulturowych, jak i wskazuje na wspólne wartości. Działa na rzecz dialogu międzykulturowego przez realizację wraz z uczniami projektów kształtujących postawy otwartości wobec innych kultur i porozumienia z nimi, uwrażliwiających na inność kulturową.

Reasumując: na całym świecie szkoły społeczne, których celem jest nauczanie języka i krzewienie świadomości etnicznej/narodowej poza granicami kraju, były i są miejscami integrującymi znaczną część Polonii, dobrze służą też interesom Polski poza jej granicami.

BIBLIOGRAFIA

Bernacka-Langier A., Brzezicka E., Doroszuk S., Gębal P., Janik-Płocińska B., Marcinkiewicz A., Pawlic--Rafałowska E., Wasilewska-Łaszczuk J., Zasuńska M., 2010, Ku wielokulturowej szkole. Pakiet edukacyjny z programem nauczania języka polskiego dla I, II, III etapu kształcenia, Warszawa.

Cummins J., Swain M., 1986, Bilingualism in education, New York.

Czetwertyńska G., 2010, Podstawa programowa dla dzieci polskich poza granicami kraju, w: D. Kuźmina,

Dubisz S., 1989, Polonia i jej język, w: H. Rybicka-Nowacka, J. Porayski-Pomsta, red., Wybór materiałów z konferencji: Problemy nauczania języka polskiego w środowiskach polonijnych, „Polonistyka", nr 4, 12-35.

Dubisz S., 2016, Język zbiorowości polonocentrycznych w świecie a kontakty językowe, w: W. Miodunka, A. Seretny, red., Język, literatura i kultura polska w świecie, Kraków, 229-238.

E. Pugacewicz, red., Potrzeby informacyjne Polonii, Warszawa 2010.

Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, przeł. W. Martyniuk, Warszawa 2003

EuroEmigranci.PL, Kraków 23-24 IX 2013 r., s. 4. http://www.euroemigranci.pl/dokumenty/pokonferencyjna/Seretny_Lipinska.pdf [dostęp: 8.05.2017].

Cummins J., 2008, BICS and CALP: Empirical and theoretical status of the distinction, w: B. Street, N.H. Hornberger, red., Encyclopedia of Language and Education, Springer Science + Business Media LLC, New York, 71-83.

Dyrda B., 1999, Specyfika i przyczyny Syndromu Nieadekwatnych Osiągnięć Szkolnych uczniów w świetle literatury pedagogiczno-psychologicznej, „Chowanna", nr 2, 24-40.

Fiok E., 2014, Osiem kroków, czyli kilka praktycznych rad, Wydanie ORE [osiem kroków, czyli kilka praktycznych rad3.pdf; dostęp: 8.05.2017].

Gmaj K., Iglicka K., Walczak B., 2013, Dzieci uchodźcze w polskiej szkole. Wyzwania systemu edukacji dla integracji i rynku pracy, Warszawa 2013 [dzieci_uchodzcze_w_polskiej_szko le.pdf, dostęp: 8.05.2017].

Grünberger A., Kyriazopoulou M., Soriano V., 2009, Wielokulturowość a edukacja uczniów ze specjalnymi potrzebami (Raport końcowy), Odense: Europejska Agencja Rozwoju Edukacji Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik J., Szydłowska P., Klakla J.B., 2016a, Praca diagnostyczna i terapeutyczna z powracającymi dziećmi i młodzieżą - praktyczne wskazówki dla psychologów, „Psychologia Wychowawcza", nr 52 (66), 267-284.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik J., Szydłowska P., Klakla J.B., 2016b, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne w obliczu powrotów dzieci i młodzieży z emigracji, „Psychologia Wychowawcza", nr 52 (66), 172-186.

Grzymała-Moszczyńska H., 2014, Wybrane koncepcje teoretyczne dotyczące przekazywania młodym pokoleniom kultury ojczystej w warunkach emigracji, w: D. Praszałowicz, J. Kulpińska, red., Młodzież polska na obczyźnie - zadania edukacyjne, Kraków, 185-201.

Inny w polskiej szkole. Poradnik dla nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemskimi, E. Pawlic-Rafałowska, red., Warszawa 2010

Międzykulturowość w szkole. Poradnik dla nauczycieli i specjalistów, K. Białek, red., ORE, Warszawa 2015

Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1-C2, I. Janowska, E. Lipińska, A. Rabiej, A. Seretny, P. Turek, red., Kraków 2011.

Kania M., 2013, Wpływ wybranych czynników na rozwój dwujęzyczności dzieci, „Języki Obce w Szkole" 2013, nr 3.

Kowalski K., 2016, Pół miliona polskich dzieci żyje poza granicami kraju, „Gazeta Prawna PL"; www.gazetaprawna.pl/artykuly/957438,pol-miliona-polskich-dzieci-zyje-poza-granicami-kraju.html [dostęp:5.07.2016].

Lipińska E., 2003, Język ojczysty, język obcy, język drugi. Wstęp do badań dwujęzyczności, Kraków,

Lipińska E., Seretny A., 2016, Język odziedziczony - polszczyzna pokoleń polonijnych, „Poradnik Językowy",nr 10, 37-51.

Lipińska E., Seretny A., 2017, Polskie (nie)polskie dzieci w polskiej szkole, w: A. Janus-Sitarz, red., Każdy uczeń jest inny, Kraków, 263-284.

Miodunka W., 2010, Polszczyzna jako język drugi. Definicja języka drugiego, w: J.S. Gruchała, H. Kurek, red.,

Olcoń-Kubicka M., 2009, Indywidualizacja a nowe formy wspólnotowości, Warszawa

Miodunka W., 1998, Język polski w świadomości społeczeństw zachodnich, w: W. Miodunka, red., Edukacja językowa Polaków, Warszawa.

Prensky M., 2001, Digital Natives, Digital Immigrants. „On the Horizon", vol. 9, no 5.

Seretny A., Lipińska E., 2011, Kontrola bieżąca (formativeevaluation) a kontrola globalna (summativeevaluation) - testy osiągnięć w procesie dydaktycznym, w: U. Pluskota, K. Tarczyńska, red., Nowe perspektywy w nauczaniu języka polskiego jako obcego II, Toruń, 53-70.

Ewa Lipińska, Anna Seretny, Doświadczenia nauczania w skupiskach polonijnych na obczyźnie, Centrum Języka Kultury Polskiej w Świecie, Uniwersytet Jagielloński

Walles A., 1986, Wzbogacanie osobowości, „Słowo Ojczyste", nr 4/148, Londyn.

Wilczek A., 2017, Czytanie i pisanie na ekranie. (Samo)kształcenie kompetencji komunikacyjnych młodszych dzieci, w: E. Jaskółowa, D. Krzyżyk i in., red., Edukacja polonistyczna jako zobowiązanie. Powszechność i elitarność polonistyki, t. 2, Katowice, 251-264.Wystąpienie pokontrolne NIK, Warszawa 2014, P-14-010-KAP-02-01-pdf

Uczniowie z różnych kultur w szkole, B. Lachowicz, red., ORE, Warszawa 2015 [Uczniowie_ z_roznych_kultur_w_szkole.pdf; dostęp: 8.05.2017].

Uryga Z., Godziny polskiego. Z zagadnień kształcenia literackiego, Warszawa-Kraków, 1996

2. Szkoła Polska w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels (Hiszpania)

Specyfika edukacji polonijnej w Hiszpanii

a) Ogólny zarys edukacji polonijnej w Hiszpanii - jak jest prowadzona i przez jakie szkoły?

W Hiszpanii edukacja polonijna dla dzieci i młodzieży funkcjonuje głównie przy stowarzyszeniach polonijnych, przez które szkoły polonijne są powoływane i prowadzone. Są to głównie szkoły społeczne.

Szkoły polonijne będąc samodzielnymi placówkami - opracowują programy nauczania oraz dobierają do nich odpowiednie materiały edukacyjne i podręczniki. Każda ze szkół ma swój sposób finansowania i autonomicznie ustaloną wysokość czesnego. W placówkach tych dzieci pobierają

naukę w zakresie języka polskiego, geografii, historii, kultury polskiej i polskich obyczajów. Zajęcia w tych szkołach odbywają się zazwyczaj dwa razy w miesiącu (najczęściej w sobotnie przedpołudnia, w Szkolnym Punkcie Konsultacyjnym przy Ambasadzie RP w Madrycie w piątkowe popołudnia).

Obecnie na terenie Hiszpanii działają:

- Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Ambasadzie RP w Madrycie - publiczna szkoła polska

- Sobotnia Szkoła " Polonica" A.P. N.H.P " Polonica" w Alcalá de Henares

- Sobotnia Szkoła Polska im. Cz. Miłosza w Alcalá de Henares

- Szkoła Polska w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels przy Stowarzyszeniu Kulturalnym Szkoła Polska (AssociacióCulturalEscuelaPolaca)

- Polska Szkoła "Forum" im. M. Konopnickiej w Mostolesie

- Szkoła Polska im. św. Jana Pawła II w Torrejón de Ardoz

- Szkółka Polska "Sami Swoi" w Granadzie

- Polska Szkoła w Santiago de Compostela - Galicja

- Szkoła Polonijna Ambar w Valdemoro

- Polska Szkoła "Amigos de la LenguaPolaca" w Walencji

- Szkoła Europejska w Alicante

- Szkoła Polonijna w Mollerussa przy Stowarzyszeniu " Polacos"

- Szkółka Polska w Pamplonie

- Sobotnia Szkoła Polska przy Stowarzyszeniu Polskim im. K. Wojtyły w Segovii

- Szkoła "Polak Mały" w Palos de la Frontera

- Polska Szkoła "Forum" im. M. Skłodowskiej-Curie w Madrycie

- Sobotnia Szkoła Polska im. Jana Długosza w Vicalvaro Madryt

- Szkoła Polska na Wyspach Kanaryjskich "Arka"

- Sobotnia Szkoła Polska przy Stowarzyszeniu Polskim im. Karola Wojtyły w Segovii

- Szkoła Polska " W Krainie Polskiego Słowa" w Bilbao

b) Funkcje i zadania szkoły polonijnej na przykładzie Szkoły Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels

Szkoły Polskie funkcjonujące w ramach Stowarzyszenia Kulturalnego Szkoła Polska prowadzą działalność edukacyjną i kulturalną wśród Polonii i Polaków zamieszkałych na terenie Katalonii. W większości przypadków uczniami szkół są dzieci urodzone ze związków polsko-katalońskich, dla których język polski jest językiem obcym. Szkoły Polskie realizują program

edukacyjno-kulturalny dla dzieci w wieku od roku do trzynastu lat. Uczą języka polskiego jako obcego, historii,geografii i kultury Polski oraz tradycji i zwyczajów polskich. Poprzez swoje działania utrwalają polską tożsamość etniczną i dziedzictwo kulturowe. Ważnym elementem prowadzonej przez szkoły działalności edukacyjnej i kulturowej jest zacieśnienie więzi i integracja grupy obywateli polskich mieszkających na terenie Katalonii. Odbywa się to poprzez angażowanie rodziców uczniów oraz innych osób zaprzyjaźnionych ze społecznością szkolną w działalność placówek. Działaniom tym służą spotkania organizowane przy okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy oraz polskich uroczystości związanych z ważnymi historycznymi wydarzeniami narodowymi.

Szkoła Polska w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels udostępnia rodzicom do szkół katalońskich polskie stroje ludowe dla dzieci i dorosłych, mapy i albumy Polski. Na podstawie materiałów edukacyjnych z naszych szkół są przygotowywane różne prezentacje dla środowiska lokalnego Katalonii. Dzięki takim działaniom Szkoły Polskie funkcjonujące w ramach Stowarzyszenia Kulturalnego Szkoła Polska są promotorem języka polskiego i kultury polskiej w Katalonii. Obok podstawowego zadania jakim jest nauczanie, podtrzymanie i rozwijanie znajomości języka polskiego Szkoły ukazują uczniom bogactwo dziedzictwa kulturowego kraju pochodzenia rodzica/rodziców. Dzięki temu dzieci i młodzież znający język ojczysty rodzica/rodziców, posiadający wiedzę o ojczyźnie przodków czują się pewniej i bezpieczniej, gdyż wiedzą kim są i skąd pochodzą.

c) Specyfika nauczania w Szkole Polskiej w Barcelonie,Tarragonie, Gironiei Castelldefels

W Szkole Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels zajęcia odbywają się w wymiarze 3 i pół godzinnym przeważnie w dwie soboty w miesiącu w każdej ze szkół.

Dzieci w grupach młodszych w większości przypadków rozumieją mowę polską, ale zdarza się, że jeszcze nie mówią w tym języku. Z tego powodu większość ćwiczeń polega na słuchaniu i powtarzaniu, prowokowaniu do wypowiedzi, przełamywaniu bariery językowej i pozbawianiu strachu przed "prawie nowym językiem". Cele te osiągane są dzięki zabawom i grom edukacyjnym, tańcom, śpiewaniu piosenek, pracom plastycznym, opowiadaniu polskich legend, bajek itp.

W grupach starszych dzięki zintegrowanemu nauczaniu uczniowie poszerzają znajomość języka polskiego, zapoznają się z elementami historii i geografii Polski, z dziełami polskiej literatury dziecięcej i młodzieżowej. Zwyczaje i obrzędy związane ze świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy dzieci poznają dzięki organizowanym w szkołach spotkaniom: mikołajkowemu i Rodzinnemu Malowaniu Jajek.

Poznawaniu narodowych tradycji i kultury polskiej sprzyjają występy zapraszanych do szkoły zespołów taneczno-wokalnych i ciekawych osób związanych z kulturą polską (np. występ zespołu wokalnego z Francji i warsztaty z pisarką). Polskie tańce ludowe i folklor dzieci poznają na zajęciach tanecznych odbywających się we wszystkich naszych placówkach. W szkole działa artystyczny zespół “Promyczki”.

Nauczyciele i uczniowie korzystają na zajęciach z książek i materiałów edukacyjnych zakupionych i ofiarowanych dzięki współpracy z Senatem RP, Fundacją Oświata Polska za Granicą, Fundacją Edukacja dla Demokracji oraz IPN.

Szkoły działające przy Stowarzyszeniu Kulturalnym Szkoła Polska utrzymują kontakty z innymi szkołami polonijnymi w Europie i na świecie oraz szkołami w Polsce. Realizują projekty międzyszkolne, m.in. poprzez korespondencję uczniowską pisząc tradycyjne listy. Szkoły uczestniczą w wymianie uczniowskiej z zaprzyjaźnioną szkołą w Ostrołęce (Polska). Dzięki temu uczniowie mają okazję poznania kraju rodziców/rodzica, zawierają znajomości z polskimi uczniami, zapoznają się z historią i dziedzictwem kulturowym regionu i kraju. Ważną kwestią jest aktywna współpraca z Konsulatem RP w Barcelonie, który pomaga w promowaniu działalności edukacyjnej i kulturalnej szkół, aktywnie uczestniczy w świątecznych spotkaniach rodzinnych w szkołach, wspiera i pośredniczy w projektach polonijnych wysyłanych do MSZ w Warszawie (Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą).

Doskonałym pomysłem okazał się działający od października 2014r. w Szkole Polskiej w Barcelonie, a w Szkole Polskiej w Castelldefels od stycznia 2019 r. Klub Malucha (gdzie spotkania odbywają się równolegle do zajęć grup młodszych i starszych) dla dzieci (od 1 do 3 lat) wraz z rodzicami lub opiekunami. Dzięki temu obejmujemy nauczaniem dzieci od najwcześniejszego okresu wprowadzając je w język polski.

W pracy dydaktycznej nauczyciele stosują techniki pracy, które mają na celu przede wszystkim kształtowanie umiejętności językowych uczniów.

Szkoła Polska w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels posiada własny blog szkolnyhttp://szkolapolska.blogspot.com/, na którym po każdych zajęciach wszyscy nauczyciele zamieszczają sprawozdania z zajęć.

Uczniowie, rodzice i nauczyciele oraz polonijna społeczność lokalna ma możliwość korzystania z bogatej i ciągle zwiększającej liczebność woluminów biblioteki szkolnej. Do dyspozycji uczniów, nauczycieli i rodziców są książki, czasopisma, gry edukacyjne oraz mapy Polski.

W Szkole Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels w ramach programu Erasmus Plus odbywają praktyki studenci i nauczyciele z Polski. Osoby odbywające praktyki w naszych placówkach mają doskonałą okazję zapoznania się ze specyfiką nauczania polonijnego, z działalnością i funkcjonowaniem Szkoły Polskiej oraz z wielokulturowością społeczeństwa lokalnego i Polonią. Praktykanci, dzięki zaangażowaniu w pomoc nauczycielom w prowadzeniu zajęć w poszczególnych grupach, zapoznają się z metodami stosowanymi w pracy z dziećmi polonijnymi, nabierają doświadczenia w temacie wielojęzyczności i wielokulturowości. Dla kadry pedagogicznej wszystkie zadania podejmowane przez praktykantów są nieocenioną pomocą w pracy dydaktycznej naszych placówek: opracowywanie opisów programów nauczania, pisanie scenariuszy zajęć, recenzowanie książek literatury dziecięcej znajdujących się w szkolnej bibliotece, przygotowywanie fotoreportaży i prezentacji

d) Podstawowe problemy oraz propozycje ich rozwiązania

- podział uczniów na grupy (np. na podstawie kryterium umiejętności językowych),

- dostępność materiałów i pomocy dydaktycznych.

W Szkole Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels funkcjonuje podział na grupy ze względu na wiek uczniów. Zatem w jednej grupie znajdują się uczniowie o różnym stopniu znajomości języka polskiego. W takiej sytuacji nauczyciel ma bardzo trudne zadanie do wykonania. Musi w taki sposób przeprowadzać zajęcia, aby angażować wszystkie dzieci, biorąc pod uwagę kryterium umiejętności językowych uczniów. Idealnym rozwiązaniem byłby podział uwzględniający poziom znajomości języka polskiego i wieku. Na to jednak potrzeba rozbudowanej kadry nauczycielskiej i oczywiście sal lekcyjnych, których koszt wynajmu jest wysoki.

Żadna ze szkół funkcjonujących w ramach Stowarzyszenia Kulturalnego "Szkoła Polska" nie dysponuje własnym lokalem. Pieniądze na opłacenie sal lekcyjnych wynajmowanych w szkołach lokalnych (językowych, katalońskich) pozyskujemy z projektów jakie kierujemy do MSZ, różnych instytucji i fundacji. Pozyskiwane w ten sposób fundusze nie stanowią ciągłego i systematycznego źródła finansowania wydatków lokalowych naszych placówek. Rozwiązaniem byłaby stała pomoc w opłacie wynajmu sal lekcyjnych. Gwarantowałoby to stabilność placówek ze względu na miejsce działalności naszych szkół.

Problemem jest dość duża rotacja nauczycieli. W Szkole Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels nauczyciele pracują na zasadzie wolontariatu. Nie dla wszystkich osób wolontariat jest zachęcającą formą pracy. Specyficzne warunki, konieczność ciągłego doskonalenia zawodowego oraz poświęcanie dużej ilości czasu osobistego na wszelkie działania związane z działalnością szkoły polonijnej wymaga od nauczycieli postawy zaangażowania i po prostu serca do tej pracy.

Zachętą do podejmowania zadania nauczania dzieci polonijnych byłaby niewątpliwie gratyfikacja finansowa. Do tej pory kwestia ta pozostaje otwarta.

e) Nauczyciele uczący w Szkole Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels

(przygotowanie pedagogiczne, merytoryczne, podnoszenie własnych umiejętności zawodowych).

Wszyscy nauczyciele pracujący w Szkole Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels posiadają wykształcenie wyższe, aczkolwiek nie zawsze pedagogiczne.

W miarę możliwości chętnie uczestniczą w specjalnych kursach przygotowanych dla nauczycieli polonijnych odbywających się w Hiszpanii i w Polsce.

f) Rola i znaczenie realizowanego od września 2017 r. międzynarodowego projektu Erasmus+ " Polska szkoła za granicą. Wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół polonijnych".

Uczestnictwo nauczycieli ze Szkoły Polskiej w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Castelldefels w międzynarodowym projekcie Erasmus+ umożliwia podniesienie wiedzy i kompetencji w zakresie metodyki nauczania przedmiotowego w języku polskim. Sprzyja wymianie doświadczeń i dobrych praktyk między pracownikami polonijnych placówek oświatowych. Opracowywanie metodycznych modułów kursów e-learningowych stwarza warunki do nabywania nowych umiejętności zawodowych przez nauczycieli. Obserwacja zajęć w poszczególnych placówkach organizacji partnerskich projektu oraz możliwość przeprowadzania zabaw i ćwiczeń z uczniami w tychże placówkach pozwala poznać metody pracy z uczniami i funkcjonowanie dzieci w różnych środowiskach polonijnych w Europie. Wszyscy nauczyciele naszych placówek mają

możliwość korzystania z kursów opracowywanych w ramach projektu Erasmus+ i doskonalenia swojego warsztatu nauczycielskiego i umiejętności metodycznych. Uczestnictwo w projekcie przyczyni się ponadto do podniesienia jakości oferty edukacyjnej naszych szkół skupionych wokół Stowarzyszenia Kulturalnego "Szkoła Polska".

g) Podsumowanie, konkluzja

Działalność oświaty polonijnej jest zróżnicowana w zależności od lokalnych warunków funkcjonowania w poszczególnych społecznościach poza granicami Polski. Nie mniej jednak istnieje szereg podobnych problemów z którymi muszą zmierzyć się nauczyciele polonijni i uczniowie.

Wspomaganie rozwoju i funkcjonowania szkół polonijnych powinno być jednym z priorytetów działalności Rządu RP w zakresie oświaty polonijnej.

Powinno przejawiać się ono w następujących kwestiach:

- pomocy w opłacie wynajmu sal lekcyjnych, ponieważ koszt wynajmu jest bardzo wysoki. Stabilność w tej kwestii rozwiązałaby wiele problemów,
- możliwości finansowania doskonalenia nauczycieli w zakresie metod i technik nauczania języka polskiego jako obcego np. w szkoleniach on-line,
- dostrzeżeniu pracy nauczyciela polonijnego, jego wkładu w rozpowszechnianie kultury polskiej i stworzenie możliwości wynagrodzenia za jego pracę,
- wspieraniu finansowym wszelkich działań nauczycieli polonijnych m.in. pobytów edukacyjnych w Polsce np. zajęć doskonalących język polski połączonych z wycieczkami turystyczno-krajoznawczymi, kolonie letnie w Polsce o charakterze edukacyjnym (nauka języka polskiego, literatury i kultury polskiej).

Bibliografia:

1. Baza szkół www.polska-szkola.pl
2. Mazur J. (2009), Oświata polonijna i polskojęzyczna za granicą w świetle dyskusji i uchwał kolejnych spotkań nauczycieli. Fora Oświaty Polonijnej I-IV, [w:]www.wspolnotapolska.org.plz 18.06. 2009 r.
3. Podstawa programowa dla uczniów polskich uczących się zagranicą http://www.polskaszkola.pl/images/moodledata/1/Podstawa_programowa_INTERNET.pdf
4. Statut Stowarzyszenia Kulturalnego Szkoła Polska (Acta de la Asambleageneral de la AsociaciónCulturalEscuelaPolaca)

3. Żłobek -Przedszkole w Mieszajgole (Litwa)

Specyfika edukacji polonijnej na litwie

Polacy na Litwie - najliczniejsza mniejszość narodowa w Republice Litewskiej, mieszkają głównie w Wilnie i w zwartym osadnictwie w rejonach wileńskim, solecznickim, święciańskim i trockim (w rejonach solecznickim i wileńskim stanowią większość mieszkańców). Zamieszkują też w rozproszeniu resztę kraju. Polacy na Litwie stanowią największą mniejszość narodową Republiki.

Mieszkający na Litwie Polacy tworzą skupisko zwarte, zrzesza ich organizacja społeczna Związek Polaków na Litwie (jest to największa organizacja społeczna na Litwie).

Oświata polska na Litwie ma ponad 5-wiekową tradycję. Miewała ona okresy rozkwitu, jak też przeżywała ciężkie chwile zakazów, ograniczeń i prześladowań. Po drugiej wojnie światowej czynione były przymiarki do ponownej likwidacji systemu oświaty w języku polskim na Litwie, zarówno w okresie sowieckim, jak i po odzyskaniu przez Litwę niepodległości. Tym niemniej zdeterminowana i aktywna postawa nauczycieli, rodziców i uczniów, poprzez protesty, wiece i strajki zdecydowała, że szkolnictwo polskie przetrwało i stanowi trwałą część składową systemu oświaty Republiki. Wraz z odrodzeniem narodowym na Litwie w końcu lat 80 szkolnictwo polskie „złapało świeży oddech".

Już w latach 40. XX wieku, a więc wkrótce po aneksji Wileńszczyzny przez ZSRR, Polacy na Litwie uzyskali prawo do własnego szkolnictwa, tworzenia organizacji społecznych i kulturalnych. W chwili obecnej Litwa jest jedynym poza Polską krajem, w którym istnieje pełny system oświaty w języku polskim. Polskie szkoły istnieją w rejonach solecznickim, wileńskim, trockim i w Wilnie. Działają tu również polskie przedszkola. W 2007 roku uruchomiono polskojęzyczną filię Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie (Wydział Informatyki i Ekonomii). Ponadto wyższe wykształcenie w języku polskim można zdobyć na wydziale polonistyki Uniwersytetu Wileńskiego.

Polskie szkoły oraz przedszkola na Litwie są częścią litewskiego systemu edukacji i realizują podstawę programową litewskiego Ministerstwa Oświaty i Nauki. Nauczanie wszystkich przedmiotów w szkołach polskich oraz na etapie edukacji wczesnoszkolnej odbywa się w języku polskim. Do nauki wykorzystuje się podręczniki opracowane przez rodzimych ekspertów na zamówienie litewskiego Ministerstwa Oświaty i Nauki. Co roku maturzyści polskich szkół składają obowiązkowy egzamin z języka ojczystego tzn. polskiego, chociaż według programu państwowego nie jest on obowiązkowy. Lecz Rady szkół polskich w 100 % przyjmują decyzję o składaniu egzaminu z języka polskiego.

Edukacja polonijna na Litwie jest prowadzona w:

- w przedszkolu - nauczanie wczesno przedszkolne, przedszkolne i wczesnoszkolne;
- w szkole początkowej - nauczanie przygotowawczo-przedszkolne i początkowe;
- w szkole podstawowej - nauczanie podstawowe;
- w szkole średniej/gimnazjum - nauczanie średnie.

Nauczanie przedszkolne.

Współczesne placówki przedszkolne rozszerzyły zakres swojej działalności zarówno pod względem treści, jak i funkcji: edukacja przedszkolna jest nierozerwalnie związana z procesami globalizacji społeczeństw, a to wymaga rozbudowy zakresu świadczonych usług przedszkolnych - modeli grup, różnorodności programów kształcenia, spełniających zarówno oczekiwania społeczne, jak i oczekiwania rodziców dzieci w wieku przedszkolnym:

- zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, przygotowanie dzieci do szkoły;
- umożliwienie rodzicom kontynuacji pracy zawodowej, realizacji kariery;
- zapewnienie rodzinom pomocy pedagogicznej i psychologicznej oraz wsparcia społecznego.

Edukacją przedszkolną objęte są dzieci od 1 do 6 roku życia. Nie jest ona obowiązkowa, a decyzję o wysłaniu dziecka do przedszkola podejmują rodzice. Wyboru można dokonać pomiędzy prywatnymi i publicznymi jednostkami edukacji przedszkolnej.

Nauczanie przygotowawczo-przedszkolne („Zerówka").

Jest to nauczanie przeznaczone dla dzieci od 6 roku życia lub jeśli rodzice zdecydują, że ich dziecko jest wystarczająco dojrzałe mogą wysłać je do „zerówki" wcześniej (ale nie wcześniej niż przed ukończeniem 5 r.ż.). Edukacja zajmuje jeden rok i ma na celu przygotowanie dziecka do rozpoczęcia nauki w szkole. Dostępna jest bezpłatnie dla wszystkich dzieci w przedszkolach lub szkołach.

Nauczanie początkowe.

Nauczanie początkowe dzieci rozpoczynają w wieku 7 lat lub ze zgodą rodziców rok wcześniej. Nauka trwa 4 lata. Od 1 do 4 klasy postępy dziecka oceniane są indywidualnie, a nie względem wytyczonego programu. Pod koniec semestru i roku szkolnego oceniany jest postęp w nauce jaki osiągnęło dziecko - zadowalający, podstawowy, wysoki.

Jeśli dziecko uczęszcza do szkoły mniejszości narodowych, w 1 klasie uczy się jedynie języka państwowego - litewskiego. Naukę pierwszego języka obcego dzieci rozpoczynają dopiero w 2 klasie.

Nauczanie podstawowe.

Nauczanie podstawowe zajmuje 6 lat. Kończąc 10 klasę uczeń posiada wykształcenie podstawowe. Wykształcenie podstawowe można uzyskać w szkołach podstawowych, średnich, młodzieżowych, zawodowych i gimnazjach.

Na Litwie nauka jest obowiązkowa do 16 roku życia. Tyle zazwyczaj zajmuje uzyskanie wykształcenia podstawowego. Po ukończeniu 10 klasy można kontynuować naukę w szkole średniej lub zawodowej.

Szkoła Średnia.

Uczęszczanie do szkoły średniej nie jest obowiązkowe. Zazwyczaj trwa 2 lata (klasa 11-12 szkoły średniej lub III i IV klasa gimnazjum). Uczniowie kształcą się poprzez indywidualnie dobrane plany nauki, do których może być również włączony moduł nauczania zawodowego. Po ukończeniu szkoły średniej i po egzaminach dojrzałości uczniowie uzyskują wykształcenie średnie.

Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna"

Opiekę nad przedszkolami i szkołami polskimi sprawuje Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna". Prowadzi ona także pracę metodyczną, organizuje i przeprowadza kursy dla nauczycieli szkół i przedszkoli, kieruje na kursy do Polski, zaopatruje szkoły i przedszkola w literaturę metodyczną, dziecięcą, przygotowuje wyjazdy dzieci na kolonie do Polski, organizuje i przeprowadza konkursy i olimpiady o Polsce. Organizuje również wiele

imprez kulturalnych i oświatowych dla dzieci i młodzieży ze szkół polskich na Litwie. Ponadto organizuje obozy krajoznawcze, wycieczki, wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz imprezy. „Macierz Szkolna" opiekuje się również szkolnymi zespołami artystycznymi, współpracuje z instytucjami oświatowymi oraz organizacjami społecznymi w kraju i za granicą.

Specyfika edukacji polonijnej W Żłobku-Przedszkolu W Mejszagole W Rejonie Wileńskim

Żłobek-Przedszkole w Mejszagole jest placówką oświatowo-wychowawczą, należącą do systemu edukacji Litwy, podległą Samorządowi Rejonu Wileńskiego. Podstawowym obszarem działalności jest edukacja. Działalność Żłobka-Przedszkola w Mejszagole oparta jest na Konstytucji Republiki Litewskiej, ustawie o systemie oświaty Republiki Litewskiej, Konwencji o prawach dziecka ONZ, uchwałami Rządu RL, aktami normatywnymi Ministerstwa Oświaty i Nauki RL, normami i przepisami higieniczno-sanitarnymi dla placówek przedszkolnych, orzeczeniami Rady Samorządu Rejonu Wileńskiego, zarządzeniami i innymi aktami prawnymi wydawanymi przez Dyrektora Administracji Samorządu Rejonu Wileńskiego, wewnętrznymi przepisami Żłobka-Przedszkola. Organizacja kształcenia realizowana jest zgodnie z opracowanym i zatwierdzonym przez państwo oświatowym programem wychowania przedszkolnego Żłobka-Przedszkola w Mejszagole. Program wychowania i nauczania w placówce jest opracowany na podstawie koncepcji litewskiej, lecz edukacja dzieci w polskich grupach odbywa się na podstawie mowy, kultury ojczystej (tzn. polskiej) i tradycji ludowych. Placówka oferuje wychowanie w grupach przedszkolnych (przygotowanie do edukacji wczesnoszkolnej). Edukacja wczesnoszkolna odbywa się grupach mieszanych na podstawie odpowiedniego programu nauczania. Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi nauczane są poprzez kształcenie integracyjne.

Ogółem do placówki uczęszcza 70 dzieci w wieku od 2 do 5(6) lat. Jest jedynym przedszkolem w miasteczku Mejszagoła (2 tys. mieszkańców), które znajduje się ok. 25 km od Wilna. Około 50% mieszkańców miasteczka oraz przyległych terenów wiejskich stanowią osoby deklarujące narodowość polską. Do placówki uczęszczają dzieci polskie i litewskie oraz dzieci ze związków mieszanych.

Funkcje i zadania żłobka-przedszkola w mejszagole

Żłobek-Przedszkole w Mejszagole spełnia wychowawczą, kształcącą, opiekuńczo-kompensacyjną i kulturotwórczą funkcję. W założeniach programowo - organizacyjnych kształcenia i wychowania w polskich szkołach i przedszkolach na Litwie postuluje się, iż szkoła ma upowszechniać w środowisku dzieła kultury narodowej, osiągnięcia nauki i techniki, normy współżycia społecznego i wzory zachowań. Nasze przedszkole jest jednym z głównych ośrodków życia kulturalnego mieszkających tu Polaków. Zgodnie z potrzebami środowiska lokalnego, Przedszkole organizuje i przeprowadza imprezy okolicznościowe integrujące to środowisko.

Naszym głównym celem kształcenia jest pomoc w zaspokajaniu naturalnych potrzeb dziecka - potrzeby poznawczej, społecznej, potrzeby autoekspresji, potrzeb kulturowych, etnicznych, a także ochrona i wzmocnienie zdrowia fizycznego i psychicznego, w celu osiągnięcia wszechstronnego rozwoju dziecka, poprzez zapewnienie bezpiecznego i zdrowego środowiska wychowawczego, dbanie o kulturę uczenia się oraz zrównoważony rozwój, a także poprzez współpracę z rodziną.

Podstawowe zadania Żłobka-Przedszkola to:

- krzewienie języka polskiego oraz kultury polskiej wśród mniejszości polskiej na Litwie;

- jednoczenie polonijnego środowiska lokalnego oraz inspirowanie jego aktywnej działalności;
- propagowanie aktywności i postaw prospołecznej wśród dzieci i młodzieży;
- upowszechnianie wiedzy o Polsce;
- integracja dzieci i młodzieży polskiej i litewskiej.

Podstawowe problemy edukacji polonijnej

Wiek przedszkolny to okres wzmożonej aktywności poznawczej, wyrażającej się silną potrzebą intelektualnych wrażeń, dużym napięciem emocjonalnym i potrzebą działania. Zadaniem wychowania przedszkolnego jest zatem stworzenie sytuacji, w których dziecko znalazłoby zaspokojenie tych potrzeb.

Polskie dziecko, trafiając do środowiska obcego językowo i kulturowo (szkoły litewskiej), zostaje pozbawione logicznego przedłużenia formowania świadomości narodowej, przez co nierzadko przeżywa stresy. Jak wskazuje praktyka, w życiu dorosłym często wpada w kompleksy, nie odnajdując siebie w środowisku i kulturze żadnej z grup narodowościowych - zarówno tej, do której należy od urodzenia, jak i tej, w której języku uczyło się w szkole.

Dziecko z polskiej rodziny nieznające dostatecznie języka litewskiego w pierwszych latach nauki traci większość sił i czasu na poznawanie i opanowanie tego języka, przez co zaniedbuje inne przedmioty, których nadrobienie w przyszłości praktycznie już nie będzie możliwe. Zdarzają się nawet wypadki, gdy nauczyciele uczą polskie dzieci w litewskich klasach nie według stosownego programu.

Chociaż często rodziny są zróżnicowane pod względem narodowościowym i dzieci w domu mówią w dwóch językach, często posługują się one nie językiem literackim, a gwarą wileńską i dlatego bardzo ważnym zadaniem pedagogów jest doskonalenie sprawności rozumienia ze słuchu języka literackiego, wdrażanie do posługiwania się językiem literackim w życiu codziennym, wzbogacenie słownictwa przedszkolaków oraz przekazanie tradycji naszych przodków. Głównym zadaniem przedszkola jest nie tylko wspomaganie w zdobywaniu wiedzy, ale również kształcenie poprawnej mowy polskiej.

Mowa i myślenie dziecka to procesy ściśle ze sobą powiązane i wzajemnie warunkujące. Dobry poziom rozwoju mowy dziecka ułatwia mu wypowiadanie swoich myśli, a opanowanie umiejętności dokonywania prostych operacji umysłowych, dostępnych dla dziecka na etapie przedszkolnym umożliwi mu swobodne posługiwanie się mową - formowanie poprawnych i zrozumiałych dla otoczenia wypowiedzi. Dlatego właśnie w pracy wychowawczo - dydaktycznej z dziećmi w wieku przedszkolnym zadanie dotyczące rozwijania mowy i myślenia dzieci realizowane są zawsze łącznie, chociaż istnieją określone rodzaje działalności dzieci, w których aktywizowanie mowy lub myślenia ma charakter dominujący.
Dzieci słuchając opowiadania nauczyciela, wyobrażają sobie nakreśloną za pomocą słowa sytuację, kojarzą poszczególne fakty, tworząc logiczną całość, ustosunkowują się do przedstawionych faktów lub bohaterów, dokonują oceny ich postępowania.
Jednocześnie, słuchając pięknej, literackiej mowy nauczyciela mają wzór do naśladowania, wzbogacają swój słownik, zarówno bierny jak i czynny, ponieważ po wysłuchaniu utworu stawiają pytania, formułują oceny, często, jeżeli treść opowiadania była interesująca, odtwarzają ją w

zabawie. Słuchanie utworu literackiego aktywizuje zarówno myślenie, jak i mowę wychowanków. Do podstawowych zadań dotyczących kształcenia mowy dzieci zaliczyć należy:

- poszerzenie i uściślanie biernego oraz czynnego słownika dzieci w oparciu o ich doświadczenia i treści programu;
- wyrabianie umiejętności poprawnego budowania zdań i łączenia ich w dłuższe wypowiedzi;
- wdrażanie do swobodnego wypowiadania się na tematy własnych przeżyć, obserwowanych przedmiotów, faktów i zjawisk, utworów literatury dziecięcej itp.;
- rozwijanie umiejętności powtórzenia usłyszanych treści, np. utworu literatury dziecięcej i próby układania opowiadań własnych;
- doskonalenie wymowy w zakresie poprawności artykulacyjnej, gramatycznej oraz wyrazistości wypowiedzi.

Aby dziecko rozwijało i doskonaliło sposób wypowiadania się, muszą zaistnieć określone warunki, w których:

- dzieci będą miały o czym mówić,
- będą chciały wypowiadać się,
- będą miały do tego okazję.

Warunek pierwszy spełniony zostanie wtedy, gdy nauczyciel będzie dostarczał dzieciom ciekawych przeżyć i doświadczeń, interesujących wiadomości, stworzy okazję do rozwiązywania zadań i organizowania wielu zabaw. Im bogatsze przeżycia dzieci i ciekawsze doświadczenia, tym silniej aktywizują one ich osobowość, a tym samym zachęcają do rozmów z rówieśnikami, nauczycielką i rodzicami.
Drugi warunek dotyczący mówienia zależy przede wszystkim od tego, czy w grupie dziecięcej będzie odpowiednia ku temu atmosfera. Dzieci bowiem tylko wtedy chętnie wypowiadają swoje myśli, jeżeli mają zaufanie do nauczyciela, wiedzą, że zawsze są chętnie wysłuchane, gdy znajdują życzliwe odpowiedzi na swoje pytania, wątpliwości, dziecięce potrzeby.
I wreszcie - dziecko musi mieć okazję do mówienia - a nauczyciel musi zadbać o to, aby takie sytuacje zaistniały.

A więc aby spełnić postawione zadania w Żłobku-Przedszkolu stale organizowane są wydarzenia, które wspomagają dzieci nie tylko w zdobywania wiedzy lecz i kształcą mowę polską: obchodzone są święta państwowe, rodzinne i przedszkolne, organizowane spektakle, wycieczki, spotkania z artystami, twórcami... Te wydarzenia, z których wiele stało się już przedszkolną tradycją, gwarantują wspaniałą zabawę i radość, dostarczają mnóstwo niezapomnianych wrażeń oraz ciepłych emocji. Warto podkreślić, że w większości proces nauczania w polskich grupach jest prowadzony poprzez realizowanie projektów patriotycznych, np.: „Kocham Polskę od przedszkola", „Jestem nie tylko przedszkolakiem, ale i dobrym Polakiem", „W moim sercu Polska". Najważniejsze cele wymienionych projektów to: wzbudzenie oraz zaszczepienie najmłodszemu pokoleniu ducha patriotyzmu, poznanie historii, kultywowanie tradycji polskich, przekazywanie tradycji naszych przodków, poznanie i sylwetek Wielkich Polaków, obchodzenie świąt narodowych Polski (11 listopada, 3 Maja), zapoznanie dzieci z podstawowym słownictwem związanym z edukacją patriotyczną itp. Poprzez organizowanie i kultywowanie uroczystości narodowych dzieci uczą się patriotyzmu, kształtują pozytywne postawy i uczucia patriotyczne,

poznają symbole narodowe. W przedszkolu są organizowane obchody tradycyjnychświąt kalendarza polskiego, takich jak: Mikołajki, Jasełka, Święto Trzech Króli, Dzień Babci i Dziadka, Zapusty, Dzień Rodziny. Organizowane są także wycieczki do muzeum ks. Prałata Józefa Obrembskiego w Mejszagole, ponieważ wycieczka do muzeum, to sposób na wyrobienie nawyku korzystania z dóbr kulturalnych oraz nauka właściwego zachowania już od najmłodszych lat. Co roku w grudniu polskie dzieci uczestniczą w konkursie „Bajeczki z przedszkolnej półeczki" organizowanym przez „Macierz Szkolną", podczas którego demonstrują swoje zdolności artystyczne. Dzieci co roku też mają wycieczki do miejscowej biblioteki, gdzie bliżej zapoznają się z polską książką i mają okazję obejrzeć bogaty księgozbiór przeznaczony specjalnie dla nich.

Nauczyciele więc kształcą rozwój polskiej mowy i kultury dzieci i kontynuują tradycje naszych przodków stosując następne formy i metody pracy:

- organizując nietradycyjne zajęcia poza przedszkolem, tzn. w muzeum, bibliotece, kinie, centrum rzemiosła itp.;
- biorąc udział w różnorodnych konkursach artystycznych i recytatorskich;
- realizując projekty patriotyczne;
- obchodząc święta narodowe Polski - Święto Niepodległości Polski, Święto Konstytucji 3 Maja;
- obchodząc święta chrześcijańskie - Zaduszki, Wigilia, Wielkanoc, Święto Trzech Króli;
- wykorzystując nowoczesne metody pracy, np., na zajęciach stosując technologie informacyjne.

Dodatkowo, uczęszczanie do przedszkola z ojczystym językiem nauczania, tzn. polskim, sprzyja właściwemu przygotowaniu dzieci do dalszej nauki w szkole polskiej.

Kadra pedagogiczna żłobka-przedszkola w mejszagole

W placówce pracują wykwalifikowani i kompetentni pedagodzy, otwarci na nowości, ciągły rozwój i samokształcenie: specjaliści nauczania przedszkolnego, nauczyciel wychowania artystycznego, nauczyciel kształcenia nieformalnego (tańca), logopeda i pedagog społeczny.

Każdy pedagog co roku pogłębia swoją wiedzę i podnosi kwalifikację na różnych szkoleniach. Dzielimy się doświadczeniami nie tylko w swojej placówce, w Republice, ale również poza granicami Litwy. Tylko dzięki oddanym swojemu zawodowi, ciągle doskonalącym się nauczycielom i wychowawcom możemy szczycić się wysokim poziomem nauczania.

Bardzo ważnym czynnikiem jest zachowanie stałej kadry nauczycielskiej, wywodzącej się z rodzin polskich, absolwentów szkół polskich, dobrze znających nasze tradycje, co rzutuje na całą pracę nauczania i wychowanie w duchu poszanowania rodzimych tradycji, wartości katolickich, patriotyzmu i postawy obywatelskiej.

Jednym z dodatkowych zadań nauczyciela jest pisanie artykułów w języku polskim dla rodziców naszych wychowanków grup polskich i dla społeczności polskiej oraz ich upowszechnienie nie tylko na polskiej stronie internetowej naszej placówki, ale i na państwowych sieciach internetowych: https://www.vrsa.lt/go.php/Migawki-z-uroczystoci-szkolnych-346466879628, http://l24.lt/pl/ oraz w prasie: „Tygodnik Wileńszczyzny", „Kurier Wileński" itd.

Rola i znaczenie realizowanego projektu

„Polska szkoła za granicą. Wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół polonijnych"

Realizowany projekt ma wielkie znaczenie dla nauczycieli pracujacych w grupach przedszkolnych z polskim językiem nauczania. Na Litwie wszystkie szkolenia metodyczne odbywają się w języku państwowym, tzn. litewskim i nie zawsze tematyka szkoleń ma przełożenie na stosowane w placówce metody i formy pracy.

Szkolenia i kursy realizowane w projekcie mają dla naszych nauczycieli wielorakie znaczenie. Podczas wyjazdów do krajów partnerskich i spotkań nauczyciele mają możliwość doskonalenia języka polskiego (bo na co dzień mówią w trzech językach: polskim, litewskim, rosyjskim). Podczas wyjazdów do innych państw nauczyciele poznają kulturę innego kraju oraz wymieniają się doświadczeniami. Wyjazdy te przyczyniają się do poznania nowych metod nauczania i zaobserwowania w praktyce pracy z uczniem z innego kręgu kulturowego. Nabyte doświadczenia podczas prowadzenia zajęć w innych krajach oraz obserwacja zajęć, prowadzonych przez innych pedagogów pozwalają na zwiększenie efektywności prowadzonych zajęć.

Zaś podczas szkoleń prowadzonych przez metodyków nauczyciele zdobywają wiedzę z zakresu metodyki prowadzenia zajęć i współpracy z rodzicami, które pozwalają nam prowadzić ciekawsze zajęcia, zaciekawiać i angażować dzieci w proces nauczania - uczenia się. Uświadamiają w jaki sposób daną metodę/pomysł/działanie możemy wykorzystać w przedszkolu lub we współpracy z rodzicem.

Poprzez kursy e-learningowe, dostępne na platformie Moodle, nauczyciele pogłębiają wiedzę i doświadczenia, mają możliwość dzielić się swoimi scenariuszami zajęć, w których są zawarte różne pomysły, metody, ćwiczenia i zabawy.

Możemy stwierdzić, że poprzez realizowanie projektu ,,Polska szkoła za granicą. Wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół polonijnych" nauczyciele pracują efektywniej i potrafią poprowadzić zajęcia w ciekawszy sposób w swojej placówce.

Podsumowanie, konkluzja

Z powyższego nietrudno wywnioskować, iż szkolnictwo polskie na Litwie zapewnia duże możliwości dalszego kontynuowania nauki, ma wiele zalet, których nie posiada szkoła litewska.

Polska szkoła - to nie tylko wysoki poziom nauczania, ale też bardzo głęboka tradycja. Tu 100 % dzieci uczęszcza na lekcje religii i tyleż wybiera egzamin z języka polskiego pomimo tego, że odgórnie został on skreślony z listy egzaminów obowiązkowych. W polskich szkołach odbywają się wyjątkowe studniówki, bale maturalne, jasełka, jak też wiele innych niepowtarzalnych imprez. Przez cały rok placówki utrzymują bliski i ciepły kontakt z rodzicami, babciami i dziadkami. Polska szkoła - to nie tylko edukacja, ale też bardzo ważny ośrodek i patriotyzmu, i kultury, i działalności społecznej. To jest wielka wartość sama w sobie.

Obecnie maturzysta polskiej szkoły ma nawet bogatszą ofertę startu życiowego niż maturzysta szkoły litewskiej. Nieprzypadkowo więc już kilka lat z rzędu procent maturzystów polskich szkół, trafiających na studia, jest wysoki i stabilny.

Przed absolwentami szkoły polskiej są otwarte wszystkie uczelnie republiki. Równocześnie absolwenci polskich szkół, mając doskonale opanowany język polski, zyskują dodatkową szansę dostania się na prestiżowe studia w Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast dla maturzystów studiujących na wyższych uczelniach Litwy są przyznawane stypendia Fundacji Semper Polonia. Po wstąpieniu Litwy do Unii Europejskiej przed absolwentami polskich szkół jest otwarta praktycznie cała Europa.

Od października 2007 roku w Wilnie działa filia Uniwersytetu w Białymstoku z polskim językiem wykładowym, gdzie są prestiżowe kierunki: informatyka, ekonomia, europeistyka oraz istnieje możliwość uzyskania stopnia magistra. Tak więc po 20 latach został spełniony jeden z podstawowych postulatów społeczności polskiej na Litwie kształcenia w języku polskim od przedszkola do szkoły wyższej.

Możemy stwierdzić, że oddając dziecko polskiej rodziny do polskiego przedszkola i szkoły, rodzice mogą wychowywać własne dzieci bez poddawania ich niepotrzebnym stresom, na Polaków - godnych obywateli Państwa Litewskiego.

BIBLIOGRAFIA

1. Kaczmarek L.: Kształtowanie się mowy dziecka. Prace Komisji Filologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Poznań. T. XV. 1953.
2. Kaczmarek L.: Nasze dziecko uczy się mowy. WydawnictwoLubelskie, Lublin 1977.
3. Spionek H.: Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka. PWN, Warszawa 1969.
4. Balejko A.: Uczymy się ojczystej mowy. Wyd. Logopedyczne, Białystok 1994.
5. Bartkowska T.: Rozwój wymowy dziecka przedszkolnego. PZWS, Warszawa 1968.
6. http://www.semperpolonia.pl/
7. http://www.maisiagalosdarzelis.lt/projektai.htm
8. http://portalszkolny.org/
9. Sienkiewicz J.: Szkoły polskie w Republice Litewskiej. Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna", Wilno 2009.
10. Kwiatkowski J.: Na straży oświaty polskiej na Litwie. Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna", Wilno 2015.
11. https://pl.wikipedia.org/wiki/Polacy_na_Litwie

4. Polska Sobotnia Szkoła w Moss, ForeningenBarna Polen im. Jana Brzechwy (Norwegia)

Specyfika edukacji polonijnej w Norwegii

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, rozszerzył się rynek pracy dla Polaków, a tym samym rozpoczął się kolejny już w dziejach Polski proces migracyjny, w wyniku, którego wielu z naszych rodaków w celu poprawy warunków ekonomicznych i życiowych wyemigrowało do Norwegii. Wyzwanie migracyjne dotyczy zarówno rodzin

migrujących, jak i władz oświatowych w kraju osiedlenia się migrantów. Przed rodzinami pojawiły się nowe wyzwania związane z nową sytuacją życiową, kulturową oraz integracją z nowym środowiskiem, ale również z zachowaniem swojej tożsamości narodowej. Mam tu na myśli dbałość o język oraz świadomość historyczną wśród młodego pokolenia. Dla władz oświatowych wyzwaniem stało się umożliwienie i wspieranie działań pozwalających na utrzymanie tożsamości narodowej na jak najwyższym poziomie, ale również umożliwienie jak najlepszego funkcjonowania w organizmie społecznym kraju.

Norweska polityka edukacyjna opiera się na zasadzie równouprawnienia oraz powszechnego dostępu do nauki i edukacji, bez względu na pochodzenie czy przynależność społeczną lub religijną. Edukacja jest obowiązkowa i bezpłatna do ukończenia szkoły średniej, co umożliwia rozwój i wyrównanie szans w poszukiwaniu pracy i właściwego miejsca w społeczeństwie dla migrantów i ich rodzin. Co ważne, rząd norweski wspiera emigrantów w nauce języka norweskiego organizując kursy językowe dla dzieci emigrantów i ich rodzin, zwracając również uwagę na tradycje kulturowe krajów ojczystych.

Biorąc pod uwagę te wszystkie aspekty, obok obowiązkowych szkół norweskich oraz kursów językowych, organizowanych przez Państwo, powstało wiele szkół polonijnych, których nadrzędnym celem jest kultywowanie tradycji, tożsamości kulturowych i językowych oraz społecznych wśród Polonii zamieszkujących Królestwo Norwegii. Jedną z nich jest Polska Sobotnia Szkoła w Moss, ForeningenBarna Polen im. Jana Brzechwy, której dyrektorem jest mgr Izabela Bielińska.

Polska Sobotnia Szkoła W Moss, Foreningenbarna Polen Im. Jana Brzechwy

Jak każda szkoła pełni ona wiele funkcji i zadań, których zrealizowanie stawia przed dyrekcją oraz gronem pedagogicznym wiele wyzwań i celów. Ich realizacja zależna jest w dużej mierze od zaangażowania i priorytetów jakie stawiane są przed gronem pedagogicznym i przed dyrekcją, jednak żaden z nich nie jest niemożliwy do realizacji, czasami tylko trudniejszy do osiągnięcia, co pozwala każdej ze stron na permanentny rozwój i doskonalenie już istniejącego warsztatu.

Do jednych z priorytetów, jakie stawiamy jest opanowanie języka polskiego oraz doskonalenie umiejętności posługiwania się nim. Są to nieodzowne elementy udanego procesu integracji ze środowiskiem i otoczeniem. Równie istotnym aspektem jest kwestia zachowania tożsamości, poczucia własnej wartości, świadomości językowej, zrozumienie znaczenia rozwoju języka oraz kultury polskiej. Realizujemy to poprzez naukę języka polskiego skupioną na doskonaleniu poprawności wypowiedzi, czytaniu, poznawaniu alfabetu, znaków graficznych charakterystycznych dla języka polskiego oraz zasad ortografii i gramatyki polskiej.

Cel ten jest realizowany poprzez naukę języka polskiego z naciskiem na jego historyczne podłoże, na naukę historii Polski z uwzględnieniem świąt narodowych oraz ważnych wydarzeń historycznych. Wszystko to realizowane jest ze specjalną troską o indywidualność każdego z uczniów, jego potencjał oraz możliwości rozwojowe, których wspieranie jest kolejnym z zadań szkoły. Ich realizacja dokonuje się poprzez organizowanie różnorodnych kół zainteresowań, których celem jest rozwój kreatywności oraz perspektywicznego i logicznego myślenia wśród uczniów.

W naszej szkole realizowany jest projekt edukacyjny "Alfa i Omega", dzięki któremu uczniowie przystępują do egzaminów. W przypadku pozytywnego zaliczenia egzaminu uczniowie

otrzymują świadectwa polskie, które respektowane są przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w Polsce. W związku z projektem w szkole mamy następujący podział klas wiekowych: grupa przedszkolna, klasa 0, I, II, III, IV,V,VI, VIII.

Każda szkoła polonijna, w tym również nasza, stara się realizować wszystkie założenia i cele zawarte w dokumentach statutowych oraz rozporządzeniach, co w dużym stopniu zależy od współpracy z rodzicami, na którą kładziemy wyjątkowy nacisk.

Podsumowując, nadrzędnym celem szkół polonijnych, w tym również naszej, jest potrzeba podtrzymania polskich tradycji, zwyczajów oraz kształtowania tożsamości narodowej wśród dzieci i młodzieży polonijnej na terenie Norwegii, przy jednoczesnym szacunku dla odmienności kulturowych i tradycji norweskich.

Polska Sobotnia Szkoła w Moss jest placówką działającą nieustannie, jednakże spotkania odbywają się dwa razy w miesiącu. Czy jest to placówka nowoczesna? Czy podejmuje działania innowacyjne? Na pewno tak, ponieważ zarówno dyrekcja szkoły, jak i nauczyciele stawiają sobie na pierwszym miejscu dobro ucznia, a co za tym idzie starają się dostosować swoje działania tak, aby rozwój i dobro tej młodej komórki organizmu społecznego był priorytetem.

Jest to realizowane poprzez pogodzenie rozwiązań edukacyjnych stosowanych w dwóch państwach. Z jednej strony, realizowanie założeń programowych polskiego systemu edukacji, przy wykorzystaniu podręczników stosowanych w Polsce, oraz pracy w oparciu o podstawę programową dla wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz stosownych przepisów wykonawczych do polskiej Ustawy Prawo Oświatowe, która weszła w życie z dniem 1 września 2017r. Z drugiej strony ważne jest funkcjonowanie w ramach prawa oświatowego obowiązującego w Norwegii.

Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi, które prowokują uczniów do wygłaszania własnych przemyśleń oraz pozwalają na kreatywny rozwój własnego zdania. Są prowadzone są w języku polskim ze zwróceniem szczególnej uwagi na tolerancję oraz wartości uniwersalne.

Programy nauczania zostały opracowane zgodnie z Podstawą programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz stosownych przepisów wykonawczych do polskiej Ustawy Prawo Oświatowe, która weszła w życie z dniem 1 września 2017r. Uwzględniają cele, metody pracy, pomoce dydaktyczne oraz krótki scenariusz zajęć. Każdy scenariusz zajęć jest zatwierdzany przez koordynatora ds. dydaktycznych w celu ustalenia jego poprawności.

Ponadto nauczyciele naszej szkoły pracują na zasadach wolontariatu. Mogą liczyć tylko na zwrot kosztów podróży, co staje się jednym z wyzwań dla dyrekcji przy organizowaniu grona pedagogicznego, a co za tym idzie zagrożeniem powstania klas łączonych, co może mieć negatywny wpływ na optymalny rozwój dzieci.

Kolejnym z wyzwań, z jakimi zmaga się nasza szkoła jest wzbudzenie większego zainteresowania szkołą, jej znaczeniem dla Polaków, a tym samym zwiększenia liczebności klas. Jednak nie można tu pominąć walorów jakie posiada PSS w Moss.To przede wszystkimświetnie wykształcona kadra pedagogiczna. Każdy z pracujących w niej nauczycieli posiada wykształcenie adekwatne do uczonego przedmiotu i realizowanych zadań. Są to osoby rekrutowane na gruncie norweskim, ale również są to osoby dojeżdżające z Polski, którym tożsamość narodowa młodych Polaków mieszkających za granicą, nie jest obojętna. Nasi nauczyciele podchodzą do każdego ucznia

podmiotowo i starają się go wspierać stosując różnorodne metody aktywizujące. Uczniowie mają możliwość uczęszczania na różnorodne zajęcia dodatkowe oraz koła zainteresowań. Na koniec roku szkolnego każdy z uczniów otrzymuje świadectwo ilustrujące jego faktyczny postęp w nauce.

Kolejną mocną stroną naszej szkoły jest systematyczne doskonalenie oraz podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli. Każdy z nas może doskonalić się zawodowo, zarówno poprzez kursy multimedialne oraz warsztaty organizowane na terenie szkoły. Nauczyciele mają także możliwość weryfikować swoje umiejętności poprzez kontakty z innymi placówkami polonijnymi.

Podsumowując wszystkie przedstawione fakty oraz priorytety, które przyświecają PSS w Moss, można skonkludować, iż słuszność, cel i potrzeba organizowania tego typu placówek jest ogromna. Jedyne, czego nam potrzeba, to wsparcie i możliwość działania, ponieważ to, co wdrażamy będzie miało wydźwięk w przyszłości. Pozwoli nam wychowywać młodych Polaków, którzy pomimo tego, że nie mieszkają w Polsce, kochają Ją i jest Ona dla nich dobrem, o którym trzeba pamiętać i o nie dbać.

5. Integracyjna Szkoła Sobotniej w Bristolu (Wlk. Brytania)

Specyfika edukacji polonijnej w Wielkiej Brytanii

Edukacja polonijna w Wielkiej Brytanii, to przede wszystkim polskie szkoły sobotnie rozsiane po całym kraju. Szkoły są prowadzone w formie stowarzyszeń, firm lub organizacji charytatywnych, często przy polskim kościele. W Londynie przy Ambasadzie RP istnieje szkoła, która prowadzi edukację polską z polskimi świadectwami na zakończenie roku szkolnego. Niektóre szkoły sobotnie pracują według programu szkoły polskiej oferowanego przez szkołę internetową Libratus. Na koniec roku do takiej szkoły przyjeżdżają egzaminatorzy z Polski, by po zdanym egzaminie uczeń mógł uzyskać świadectwo ukończenia klasy jak w Polsce. Organizacją, która zrzesza polskie szkoły sobotnie jest Polska Macierz Za granicą z siedzibą w Londynie.

Integracyjna Szkoła Sobotnia w Bristolu

Głównym celem Integracyjnej Szkoły Sobotniej jest krzewienie polskości. Uczymy języka polskiego, historii, geografii oraz elementów kultury polskiej. Nasi uczniowie w chwili obecnej to dzieci, które urodziły się Wielkiej Brytanii i język polski nie jest ich pierwszym językiem. Sporo dzieci pochodzi z rodzin mieszanych gdzie używa się dwóch lub więcej języków. Jesteśmy po to, by dzieci znały swoje korzenie i były z nich dumne. Jesteśmy też miejscem, gdzie Polonia może się integrować np. podczas uroczystości i występów dzieci.

Integracyjna Szkoła Sobotnia pracuje 36 sobót w roku akademickim z uwzględnieniem ferii i wakacji w kalendarzu szkolnym ogłaszanym przez Urząd Miasta Bristol. W każdą sobotę lekcje rozpoczynają się o godz. 9:00 i kończą o 12:30. Czasami dzieci zostają na kółka plastyczne, artystyczne, robotyki czy też biorą udział w zbiórkach gromady zuchów Krasnoludki, która działa przy naszej szkole. Korzystamy z podręczników pani Małgorzaty Pawlusiewicz, które zostały napisane na potrzeby szkoły polonijnej na 36 sobót.

W naszej szkole uczą się dzieci, które nie mówią po polsku i takie, które mówią bardzo dobrze. W chwili obecnej poszczególne oddziały wiekowe odpowiadają oddziałom w Polsce. Jeśli zachodzi

potrzeba dłuższej nauki np. w klasie drugiej, to dopasowujemy do potrzeb dzieci i tak, klasa druga trwa w naszej szkole 2 lata. Nie uzależniamy się całkowicie co do podręczników ze względu na różny poziom języka polskiego dzieci.

Prowadzenie szkoły polonijnej oznacza ciągłe zmiany np. budżetu, liczby dzieci. W zasadzie nasza działalność opiera się na naszej elastyczności i umiejętności dopasowania się do sytuacji.

Integracyjna Szkoła Sobotnia w Bristolu nie postrzega zróżnicowanego poziomu języka polskiego uczniów jako problem. W zasadzie jest to dla nas zawsze wyzwanie oraz misja do spełnienia, więc podejście nauczycieli jest bardzo pozytywne.
Nie mamy własnego budynku i jest to zapewne największa bolączka ze względu na okrojone miejsce do przechowywania materiałów dydaktycznych i sprzętu. Rozglądamy się za budynkami oferowanymi do wynajmu przez Urząd Miasta, ale obecnie żaden z nich nie nadaje się na tego typu działalność. Kupno nie wchodzi w grę, ponieważ ceny nieruchomości w Bristolu są bardzo wysokie. Dodatkowo parę lat temu Stowarzyszenie Polskich Kombatantów sprzedało Dom Polski, który służył Polonii za miejsce do wspólnych zabaw, obchodzenia świąt oraz rocznic i generalnie integracji i podtrzymaniu więzów. Szkoła przejęła nieco to zadanie, ale z powodu przepisów BHP nie możemy kontynuować niektórych zadań, którymi zajmowało się SPK. Dostępność materiałów i pomocy dydaktycznych jest dość duża. Kiedyś nie mieliśmy podręczników i każdy nauczyciel bardzo kreatywnie starał się przygotować lekcje na podstawie różnych materiałów dostępnych w sieci czy też podręczników przywożonych z Polski. W chwili obecnej korzystamy min. z księgarni internetowych.

Pani Marzena Dziadkowiec i Pani Krystyna Grzegrzółka pracują nad autorskimi kartami pracy dla dzieci.

Na ten moment największym problemem dla nas jest Brexit. Po wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej wszystkie ceny wzrosną. Nie wiemy też, ile rodzin zdecyduje się wrócić do Polski, gdyż od referendum 2016 oficjalnie uczyniło to 26 rodzin. Po referendum wzrosła też liczba dzieci w naszej szkole. Nie mamy żadnego pomysłu na rozwiązanie problemu Brexitu i nie jest to od nas zależne. Nie zmusimy rodzin do pozostania ani ich nie przekonamy.

Kadra szkoły

Większość nauczycieli w naszej szkole ma odpowiednie wykształcenie i przygotowanie pedagogiczne. Wszyscy, którzy to wykształcenie posiadają ukończyli studia w Polsce, a tym samym nie mieli przygotowania do pracy z dzieckiem dwujęzycznym. Nie wszyscy też znają biegle język angielski. Wszyscy nauczyciele mają obowiązek podnoszenia swoich kwalifikacji i uczestniczenia choć w jednym kursie w roku szkolnym. Jest to teraz całkowicie możliwe biorąc pod uwagę ofertę kursów stacjonarnych oraz online. Nauczyciele bez odpowiedniego wykształcenia pedagogicznego byli nauczycielami wspomagającymi w naszej szkole. Mieli oni możliwość podglądać nauczycieli wykwalifikowanych podczas pracy, uczyć się od nich oraz zastępować w razie nieobecności. Żaden taki nauczyciel nie pozostaje bez wsparcia czy to od dyrekcji czy też od innych nauczycieli.

Rola i znaczenie realizowanego projektu

Projekt Erasmus + jest zupełnie dla nas nowym projektem otwierającym się na wiele placówek polskich i polonijnych w Europie, z którymi do tej pory nie mieliśmy okazji współpracować. Wszystko jest dla nas nowe i z pewnością wymiana doświadczeń, podpatrywanie innych jest

motorem napędowym dla nauczycieli, którzy szukają nowych inspiracji i pomysłów. Kursy e-learningowe gwarantują dostępność a wymiany nauczycieli pozwalają na bezpośrednią wymianę doświadczeń. Projekt jest z pewnością dużą siłą napędową do podnoszenia umiejętności zawodowych i poznawania nowych osób.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę nasze dotychczasowe doświadczenia z prowadzenia oraz pracy w placówce polonijnej jesteśmy bardzo zadowoleni z nowych możliwości jakie niesie ze sobą projekt Erasmus+. Zaktywizował część kadry a druga część z pewnością zostanie również zaktywizowana podczas wizyty naszych partnerów w Bristolu. Nauczyciele, którzy nie mogli do tej pory wyjechać i brać udziału w szkoleniach przekonają się, że mogą mieć do wszystkiego dostęp online oraz będą mogli czynnie i osobiście wziąć w tym udział. Rozwój kadry jest niezbędny dla rozwoju naszych podopiecznych.

Osiągnięcia:

W wyniku procesu kształcenia uczestnik powinien umieć:

-zarządzać polonijną placówką edukacyjną stosując bezpłatne aplikacje

- tworzyć plan rozwoju szkoły z uwzględnieniem specyfiki środowiska polonijnego danego kraju(koncepcja z misją i wizją), promocja i wizerunek szkoły i dyrektora w środowisku polonijnym)

- opracować plan doskonalenia zawodowego nauczycieli zgodnie z potrzebami placówki;

Wybrane scenariusze szkoleń stacjonarnych prowadzonych w krajach partnerskich

AKTYWNOŚĆ TWÓRCZA W PRACY NAUCZYCIELA SZKOŁY POLONIJNEJ

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Małgorzata Lech - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 08.02.2018r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Wzbudzenie refleksji nauczycieli na temat własnego warsztatu pracy w zakresie sposobów rozwijania twórczego myślenia uczniów;
- ➢ Poszerzenie kompetencji w zakresie budowania kreatywności własnej i ucznia;
- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o ciekawe sposoby rozwijania twórczego myślenia uczniów.

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabyte umiejętności w zakresie rozwijania twórczego myślenia uczniów;
- ➢ Adaptują zaproponowane ćwiczenia do potrzeb i możliwości uczniów na różnych przedmiotach i etapach nauczania;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań w zakresie budowania kreatywności własnej i ucznia.

Środki dydaktyczne: mazaki, kredki, nożyce, kostki do gry, papier biały i kolorowy różnego formatu, arkusze papieru.

Treści kształcenia:

1. Wprowadzenie do problematyki szkolenia.
   Twórczość w perspektywie nauczania oraz motywowania do twórczości.
2. Twórcza rozgrzewka - czyli pobudzanie chęci do tworzenia.
   Ćwiczenia aktywizujące uczestników, pobudzające ciekawość poznawczą, ekspresję twórczą.
3. Rozwijanie płynności słownej oraz zdolności dokonywania skojarzeń.
4. Ćwiczenia rozwijające zdolności metaforyzowania.
5. Ćwiczenia rozwijające zdolność abstrahowania i transformowania.
6. Inne propozycje rozwiązań metodycznych - pomysły uczestników warsztatu.

JAK ROZWIJAĆ KOMPETENCJE JĘZYKOWE UCZNIÓW SZKÓŁ POLONIJNYCH?

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Małgorzata Lech - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 28.05.2018r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Wzbudzenie refleksji nauczycieli na temat własnego warsztatu pracy w zakresie kształtowania kompetencji językowych uczniów;
- ➢ Pogłębienie wiedzy i umiejętności nauczycieli w zakresie wzbogacania czynnego słownictwa uczniów oraz rozwijania ich sprawności językowych;

- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o ciekawe rozwiązania metodyczne, które pozwolą rozwijać umiejętność skutecznego porozumiewania się uczniów w języku polskim;

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie kształtowania kompetencji językowych uczniów;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania metodyczne pozwalające rozwijać umiejętność skutecznego porozumiewania się uczniów w języku polskim zgodnie z ich możliwościami;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań metodycznych pozwalających efektywnie rozwijać sprawności językowe swoich podopiecznych.

Środki dydaktyczne: Mazaki, kredki, ołówki, ilustracje, papier biały i kolorowy różnego formatu.

Treści kształcenia:

1. Wprowadzenie do problematyki szkolenia.

Kształtowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych - wspieranie ucznia w uczeniu się j. pol.

2. Zabawa integracyjna. Ćwiczenia aktywizujące uczestników.
3. Rozwijanie kompetencji językowych - ćwiczenia z rysowaniem oraz wykorzystanie gotowych ilustracji.
4. Rozwijanie kompetencji językowych - tworzenie definicji i wyjaśnianie przysłów.
5. Rozwijanie kompetencji językowych - redagowanie krótszych i dłuższych opowiadań.
6. Rozwijanie kompetencji językowych - zabawy w rymy.
7. Rozwijanie kompetencji językowych - historyjki obrazkowe oraz sposoby ich wykorzystania.

TREŚCI PATRIOTYCZNE ORAZ ICH REALIZACJA W EDUKACJI POLONIJNEJ UCZNIÓW NAJMŁODSZYCH

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Barbara Kędzia - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 28.05.2018r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Zwrócenie uwagi na istnienie muzyki klasycznej, próba jej charakteryzowania

- ➢ Próba uwrażliwiania dzieci na piękno muzyki Chopina
- ➢ Zapoznanie dzieci z niektórymi istotnymi dla dzieci faktami z życia Chopina
- ➢ Pokazanie, że muzyka klasyczna może być źródłem ciekawych zabaw
- ➢ Przypomnienie o potrzebie kulturalnego zachowania się na koncercie

Metody: aktywne słuchanie muzyki

Forma: praca z całą grupą, indywidualna

Formy muzyczne: słuchanie muzyki, ruch przy muzyce, improwizacja muzyczna

Pomoce i środki dydaktyczne: obraz dworku w Żelazowej Woli, misie dla każdego dziecka,

Przebieg:

W sali niezbędne jest zbudowanie nastroju sprzyjającego właściwemu odbiorowi treści opowiadania oraz muzyki Fryderyka Chopina: obraz dworku w Żelazowej Woli na tablicy multimedialnej, wizerunek Fryderyka Chopina, wydzielona za pomocą parawanu strefa do słuchania, częściowo opuszczone rolety, muzyka Nokturn Op. 29 jako tło opowiadania, stosowanie przez nauczyciela odpowiednich środków żywego słowa itp.

1. Słuchanie opowiadania o dzieciństwie Fryderyka Chopina.

Dzieci słuchają uważnie trzymając na kolanach misia, po czym same, również na tle muzyki, odtwarzają treść po cichu do ucha swojego misia.

Zachęcenie do wypowiedzi na temat słuchanej muzyki.

2. Interpretacja ruchowa inspirowana powyższą muzyką z użyciem woalowych chust.
3. Słuchanie dwóch utworów: Nokturn Op.9 oraz kontrastowego Poloneza Op.40. Na podłodze leżą dwa arkusze papieru odpowiednio dla jednego i drugiego utworu. Dzieci kładą kolorową kartę lub nutę na wybranym papierze, uzasadniają wybór.
4. Aranżacja mini-widowiska inspirowanego muzyką.

Fizelina w zielonym kolorze to wiosenna łąka, w której widoczne są niewielkie otwory. Część dzieci unosi fizelinę na wysokości szyi, pozostali pod fizeliną władając kwiatek przez otwór improwizują taniec kwiatów na tle muzyki „Walc a-mol" Fryderyka Chopina.

5. Ta sama fizelina leży na podłodze. Dzieci układają na niej wiosenne kwiaty za pomocą laski gimnastycznej, kolorowej szarfy, woalowej chustki, liścia z papieroplastyki. Działaniu towarzyszy Walc a-mol Fryderyka Chopina.
6. Wysłuchanie koncertu na pianinie w wykonaniu 8-letniego Kacpra, absolwenta naszego przedszkola.

Przypomnienie informacji o pierwszym skomponowanym utworze przez małego Frycka Polonezie B-dur. Ponieważ Frycek nie znał jeszcze nut skomponowany utwór zapisał jego tata. Dzieci słuchają Kacpra w ciszy i skupieniu.

Wręczenie kwiatów przez dzieci, owacje.

7. „Komponowanie" muzyki przez dzieci.

Demonstracja dowolnego zapisu nutowego na pięciolinii, zwrócenie uwagi na możliwość pisania nut na linii i polu. Dzieci otrzymują kartki formatu A3 z nakreśloną pięciolinią, piszą nuty- „komponują muzykę", nadają tytuł.

Prezentacja na pianinie „skomponowanych" przez dzieci utworów w wykonaniu Kacpra (gra dowolne, krótkie utwory).

Opowiadanie o Chopinie na podstawie książki Michała Rusinka „Mały Chopin".

Fryderyk Chopin urodził się w tym dworku w Żelazowej Woli. Gdy był małym chłopcem rodzice nazywali go Fryckiem lub Fryderyczkiem. Frycek miał trzy siostry: Emilię, Ludwiczkę i Izabelę, które bardzo kochał i z którymi razem wymyślał przeróżne zabawy. Bardzo kochał też muzykę. Na wakacje wyjeżdżał często na wieś, gdzie znikał na długo aby słuchać w ciszy leśnej muzyki, szumiącej trawy, śpiewu ptaków, klekoczącego bociana itp. Najbardziej lubił gdy jego mama siadała do fortepianu i grała przepiękne utwory. Frycek niepostrzeżenie skradał się pod fortepian i leżąc słuchał, słuchał, słuchał……i bardzo często zasypiał. Gdy miał 7 lat jak wy teraz skomponował swój pierwszy utwór Polonez B-dur. Frycek nie znał jeszcze nut więc nie mógł zapisać go na pięciolinii, ale zrobił to jego tata, który był muzykiem.

WZBOGACANIE CZYNNEGO SŁOWNICTWA UCZNIÓW SZKÓŁ POLONIJNYCH POPRZEZ POLISENSORYCZNE NAUCZANIE - UCZENIE SIĘ

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Małgorzata Lech - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 02.10.2018r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Wzbudzenie refleksji nauczycieli na temat własnego warsztatu pracy w zakresie polisensorycznego nauczania - uczenia się;
- ➢ Poszerzenie kompetencji w zakresie planowania sytuacji edukacyjnych uwzględniających polisensoryczne nauczanie - uczenia się;
- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o efektywne rozwiązania metodyczne, których celem jest wzbogacanie czynnego słownictwa uczniów;

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie polisensorycznego nauczania - uczenia się;

- ➢ Efektywnie planują sytuacje edukacyjne z zastosowaniem wielozmysłowego nauczania - uczenia się;
- ➢ Stosują poznane rozwiązania metodyczne w pracy z dziećmi, których celem jest wzbogacanie czynnego słownictwa uczniów.

Środki dydaktyczne: mazaki, nożyce, noże, papier biały i kolorowy A4, arkusze papieru, jabłka naturalne i sztuczne, scenariusz dnia aktywności „Jabłkowy zawrót głowy".

Treści kształcenia:

1.Wprowadzenie do problematyki szkolenia.

Znaczenie polisensorycznego nauczania - uczenia się w poszerzaniu czynnego słownictwa uczniów.

2. Prezentacja scenariusza dnia aktywności uwzględniającego wielozmysłowe nauczanie - uczenie się.
3. Inne propozycje rozwiązań metodycznych - pomysły uczestników warsztatu - wymiana dobrych praktyk.

KREATYWNY NAUCZYCIEL - KREATYWNY UCZEŃ

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Barbara Kędzia - doradca metodyczny edukacji przedszkolnej - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 18.02.2019r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Rozwijanie kreatywności, pomysłowości wśród nauczycieli oraz umiejętności przekładania poznanych zabaw na poziom dzieci/uczniów;
- ➢ Rozbudzanie zainteresowania muzyką klasyczną jako źródła zabawy tanecznej, fabularyzowanej, instrumentalnej.

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie rozwijania kreatywności uczniów;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania metodyczne;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań metodycznych pozwalających efektywnie rozwijać kreatywność uczniów.

Przebieg:

1. Integracja grupowa za pomocą piosenki „Tajemnicze echo” wykonanej formą kanonu.

Tajemnicze echo
daj mi jakiś znak.
Kiedy cię zobaczę
to zawołam tak:
hej ho, hej ho, hej ho, hej ho, hej ho.

2. Zabawy rozwijające kreatywność, pomysłowość nauczycieli (opis w załączniku)
3. Zabawy muzyczno-ruchowe prowadzone metodą Bati Strauss w oparciu o utwory: „Coutry dance”, „Fiesta Aymara”, „Norwegien dance”, „Moment musicale” itp.

„WIELKANOCNE INSPIRACJE” - CZYLI METODY MOTYWACJI UCZNIÓW SZKÓŁ POLONIJNYCH NA PRZYKŁADZIE TEMATYKI ŚWIĄTECZNEJ

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Ryszard Chodyniecki - nauczyciel konsultant - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 18.02.2019r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Wzbudzenie refleksji nauczycieli na temat własnego warsztatu pracy w zakresie kształtowania motywacji uczniów;
- ➢ Poszerzenie kompetencji wychowawczych nauczycieli polonijnych w zakresie stosowania metod wspierających motywację wewnętrzną uczniów;
- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o efektywne rozwiązania wychowawcze, które pozwolą kształtować motywację uczniów szkół polonijnych.

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie planowania zajęć o tematyce świątecznej, kształtujących motywację wewnętrzną uczniów;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania metodyczne;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań metodycznych pozwalających efektywnie włączać nabyte kompetencje w praktyce szkolnej.

Środki dydaktyczne: prezentacja, mazaki, kredki, ołówki, ilustracje, papier biały i kolorowy różnego formatu, włóczka, różnokolorowe nitki, kawałki tkanin

Treści kształcenia:

1.Wprowadzenie do problematyki szkolenia.

Kształtowanie motywacji uczniów - zadanie wszystkich nauczycieli szkół polonijnych.

2. Zabawa integracyjna. Ćwiczenia aktywizujące uczestników.
4. Kształtowanie motywacji uczniów - jak wykorzystywać tematykę świąteczną w rozbudzaniu motywacji wewnętrznej do nauki uczniów polonijnych ?
5. Motywowanie uczniów - propozycje wykorzystania nietypowych pomocy dydaktycznych w planowaniu lekcji/zajęć o tematyce świątecznej w edukacji polonijnej.
6. Motywowanie uczniów - Wystawa prac uczniowskich - przedsięwzięcia podejmowane przez społeczność klasową/szkolną we współpracy z rodzicami.
7. Kształtowanie motywacji uczniów na przykładzie świąt Wielkanocnych - dobre praktyki - propozycje uczestników warsztatu.

DZIECKO W SZKOLE POLONIJNEJ, CZYLI JAK BUDOWAĆ DOBRE REALACJE Z GRUPĄ I W GRUPIE

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Ryszard Chodyniecki - nauczyciel konsultant - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 13.05.2019r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Wzbogacenie wiedzy nauczycieli na temat budowania pozytywnych relacji w grupie uczniów szkół polonijnych;
- ➢ Kształtowanie umiejętności współżycia w grupie w atmosferze wzajemnego zrozumienia, akceptacji i pomocy;
- ➢ Pogłębienie wiedzy na temat kształtowanie postaw prospołecznych.
- ➢ Nawiązanie prawdziwego kontaktu z wychowawcą opartego na wzajemnym zaufaniu, porozumieniu i autorytecie.

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Poznają elementy sprzyjające procesowi budowania poprawnych relacji grupowych, tożsamości grupy, przynależności, umiejętności współpracy i wzajemnej akceptacji;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania metodyczne;

- ➢ Poznają praktyczne metody aktywizowania, budowania dobrych relacji grupy, integracji poprzez wspólną zabawę, taniec, ćwiczenia ruchowe - w dostosowaniu do poszczególnych faz rozwoju grupy.

Środki dydaktyczne: Mazaki, kredki, ołówki, ilustracje, papier biały i kolorowy różnego formatu.

Treści kształcenia:

1. Budowanie tożsamości narodowej i poczucia przynależności do grupy.
2. Kształtowanie postaw akceptacji i tolerancji w grupie.
3. Budowanie zaufania i poczucia bezpieczeństwa w grupie.
4. Kształtowanie umiejętności mówienia o sobie, swoich potrzebach i odczuciach.
5. Kształtowanie umiejętności współpracy i postaw odpowiedzialności za siebie i grupę.

JAK ROZWIJAĆ KOMPETENCJE CZYTELNICZE UCZNIÓW SZKÓŁ POLONIJNYCH?

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Małgorzata Lech - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 13.05.2019r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Doskonalenie umiejętności teoretycznych i praktycznych nauczycieli w zakresie kształcenia u uczniów umiejętności czytania;
- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o metody, techniki i ćwiczenia sprzyjające doskonaleniu kompetencji czytelniczych uczniów;
- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o atrakcyjne i skuteczne sposoby rozwijania zainteresowań czytelniczych oraz upowszechniania czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży oświatowych placówek polonijnych (w tym we współpracy z rodzicami - wymiana „dobrych praktyk")

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie kształcenia u uczniów umiejętności czytania;

- ➢ Adaptują proponowane rozwiązania metodyczne ukierunkowane na doskonalenie kompetencji czytelniczych oraz rozwijanie zainteresowań czytelniczych wśród dzieci i młodzieży oświatowych placówek polonijnych;

- ➢ Poszukują nowych sposobów upowszechniania czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży w szkole oraz w środowisku lokalnym (w tym we współpracy z rodzicami).

Środki dydaktyczne: prezentacja, mazaki, kredki, ołówki, ilustracje, papier biały i kolorowy różnego formatu.

Treści kształcenia:

1. Wprowadzenie do problematyki szkolenia.

Czytanie jako kompetencja kluczowa.

2. Zabawa integracyjna. Ćwiczenia aktywizujące uczestników.
3. Rozwijanie umiejętności czytania - zabawy z literami, sylabami.
4. Rozwijanie umiejętności czytania - zabawy czytelnicze z tekstem literackim.
5. Rozwijanie zainteresowań czytelniczych uczniów - działania podejmowane przez uczniów i nauczycieli w klasie/szkole.
6. Rozwijanie zainteresowań czytelniczych uczniów - działania podejmowane we współpracy z rodzicami.
7. Rozwijanie zainteresowań czytelniczych uczniów - lapbook (idea, zastosowanie, sposób wykonania).

„ŻEBY MAŁY UCZEŃ BYŁ WIELKIM CZŁOWIEKIEM”. JAK WYCHOWYWAĆ DO WARTOŚCI UCZNIÓW SZKÓŁ POLONIJNYCH?

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Małgorzata Lech - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 20.01.2020r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Wzbudzenie refleksji nauczycieli na temat własnego warsztatu pracy w zakresie kształtowania postaw uczniów;

- ➢ Poszerzenie kompetencji wychowawczych nauczycieli w zakresie sposobów wyposażania uczniów w podstawowe wartości życiowe, w tym patriotyczne;

- ➢ Wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o efektywne rozwiązania wychowawcze, które pozwolą kształtować wartościowe postawy uczniów we współpracy z rodzicami.

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie kształtowania postaw uczniów;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania metodyczne i wychowawcze w zakresie wyposażania uczniów w podstawowe wartości życiowe, w tym patriotyczne;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań metodycznych pozwalających efektywnie kształtować pożądane postawy uczniów we współpracy z rodzicami.

Środki dydaktyczne: Mazaki, kredki, papier biały i czerwony formatuA4, kolorowy papier formatu A3, kolorowe karteczki z napisami, plansza domu, kolorowe pudełko ze zdaniami, duże arkusze brystolu, paski białego papieru, klej, „Słownik języka polskiego",

Treści kształcenia:

1. Wprowadzenie do problematyki szkolenia.

Wychowanie do wartości - zadanie wszystkich nauczycieli szkół polonijnych.

2. Zabawa integracyjna. Ćwiczenia aktywizujące uczestników.
3. Wychowanie do wartości - jak konstruować reguły i zasady zachowania w klasie/szkole?
4. Wychowanie do wartości - propozycje wykorzystania tekstów literackich.
5. Wychowanie do wartości -przedsięwzięcia podejmowane przez społeczność klasową/szkolną.
6. Wychowanie do wartości - przedsięwzięcia podejmowane we współpracy z rodzicami.
7. Wychowanie do wartości - *Projekt POLSKA* - sposoby realizacji projektów o tematyce patriotycznej.
8. Wychowanie do wartości - dobre praktyki -- propozycje uczestników warsztatu.

„TAŃCOWAŁA IGŁA Z NITKĄ" - CZYLI JAK ZAPLANOWAĆ ZAJĘCIA MUZYCZNO-TEATRALNE NA ETAPIE EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W KLASIE POLONIJNEJ

Adresaci: nauczyciele szkół polonijnych

Prowadzący: Barbara Kędzia - doradca metodyczny - Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 20.01.2020r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Dostarczenie praktycznych, niekonwencjonalnych sposobów zainteresowania dzieci polską literaturą klasyczną;

- ➢ Inspirowanie uczestników do samodzielnego tworzenia układów choreograficznych do znanych wierszy polskich poetów;
- ➢ Integrowanie środowiska nauczycieli polonijnych poprzez wspólne działania edukacyjne.

Efekty: Nauczyciele

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie planowania zajęć muzyczno - teatralnych na etapie edukacji przedszkolnej;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania metodyczne;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań metodycznych pozwalających efektywnie włączać nabyte kompetencje w praktyce szkolnej.

Przebieg:

1. Mini wykład na temat roli literatury dziecięcej w kształtowaniu pożądanych postaw społeczno-moralnych.
2. Układ choreograficzny inspirowany melodią utworu pt.: „Indila”

- swobodne operowanie papierowymi rurkami, wyczucie przestrzeni w komponowaniu ruchu

3. „Galeria portretów”

- rysowanie bez patrzenia na kartkę portretu koleżanki

- komponowanie ramki na czarno-białej gazecie

- eksponowanie prac na czarnym tle (fizelina)

4. „Muzowiersze”- muzyczno-teatralne przedstawienie utworów Jana Brzechwy:

- „Samochwała” na tle utworu „Dla Elizy”

- „Kłamczucha” - do utworu „Cancan”

- „Leń”- do utworu „Kanon Pachelbel”

5. Improwizacja teatralno-muzyczna w wykonaniu uczestników utworu „Tańcowała igła z nitką” na tle muzyki „Zorba”.

WIZERUNEK DYREKTORA SZKOŁY/PRZEDSZKOLA POLONIJNEGO

Adresaci: dyrektorzy **i** nauczyciele szkół i przedszkoli polonijnych

Prowadzący: Maria Jolanta Ambrożej - dyrektor Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Białymstoku

Termin: 20.01.2020r.

Liczba godzin: 4

Cele kształcenia:

- ➢ Dostarczenie wiedzy w zakresie najnowszych trendów w zarządzaniu oświatą,
- ➢ Inspirowanie uczestników do samodzielnego tworzenia wizerunku oświatowej placówki polonijnej
- ➢ Wzbogacenie kompetencji dyrektorów i nauczycieli na temat budowania pozytywnych relacji w placówce polonijnej
- ➢ Dostarczenie praktycznych sposobów prezentowania szkoły w środowisku lokalnym

Efekty: Dyrektorzy

- ➢ Stosują w praktyce nabytą wiedzę i umiejętności w zakresie kreowania pozytywnego wizerunku szkoły polonijnej w srodowisku lokalnym;
- ➢ Adaptują zaproponowane rozwiązania organizacyjne w zakresie zarzadzania szkołą;
- ➢ Poszukują nowych rozwiązań pozwalających efektywnie włączać nabyte kompetencje menadzerskie.

Przebieg:

1. Mini wykład na temat nowych trendów w zarządzaniu placówką oświatową; przedtsawienie sposobów kreowania pozytywnego wizerunku placówki oświatowej w srodowisku lokalnym

2. Prezentacja sylwetki nowoczesnego dyrektora

3. Prezentacja nowego modelu kompetencji dyrektora

4. Mini wykład ilustrowany na temat autoprezentacji i zasad dobrego wystąpienia publicznego
5. Prezentacja ogólnych zasad precedencji w szkole.

LITERATURA

Arends R. I., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa, 1994
Baczyńska H., *Metodyka języka polskiego w klasach 1 - 3 szkoły podstawowej*. WSiP 1985
Bauer J., *Co z tą szkołą? Siedem perspektyw dla uczniów, nauczycieli i rodziców*. Słupsk 2015
Blanco L., Carbonell S., *Wartości w życiu rodziny: ponad 100 zabaw rozwijających wrażliwość na wartości ogólnoludzkie.* Kielce 2003.
Borecka I., *Biblioterapia - warto spróbować*, „Biblioteka w szkole", 1998, nr 9.

Borecka I., - *Biblioterapia. Teoria i praktyka. Poradnik,* wyd. SBP, Warszawa 2001

Bowkett S., *Wyobraź sobie, że… Ćwiczenia rozwijające twórcze myślenie uczniów*. WSiP, Warszawa 2000.
Brophy J., *Motywowanie uczniów do nauki*, PWN, Warszawa 2002Brudnik E., A Moszyńska A., Owczarska B.: *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie*, Zakład Wyd. SFS, Kielce, 2000
Buchner Ch., *Sukces w szkole jest możliwy*, Jedność, Kielce 2004
Bzowska L., Kownacka R., Lorek M., Sowińska A., *Z zabawą i bajką w świecie sześciolatka*, Impuls Kraków 2010
Chomczyńska - MiliszkiewiczM., Pankowska D., *Polubić szkołę*, WSiP, Warszawa 1981
Czelakowska D., *Metodyka edukacji polonistycznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym*. Kraków 2009
Derlukiewicz M., Materiały szkoleniowe *Przygoda z książką w klasach IV-VI szkoły podstawowej, ORE* Sulejówek 2016
Długosz J., *Materiały do pracy z tekstem literackim w klasach początkowych.*
Dylak S., *Wprowadzenie do konstruowania szkolnych programów nauczania*, Warszawa 2000

Fiske J., *Wprowadzenie do badań nad komunikowaniem*, Wrocław 2008

Flemming I., Fritz J., *Zabawy na współpracę*, Kielce 1999

Frączek A., *Banialuki do zabawy i nauki*. Wydawnictwo Literatura, Łódź 2008

Hamer H., *Klucz do efektywnego nauczania. Poradnik dla nauczycieli*, Wyd. Veda, Warszawa 1994.
Harmin M., *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki?*, CEO, Warszawa 2008

Ignaszewska - Łaz K.,*Rymowanie - trening pamięci.* w: Droga - Jak uczyć, żeby nauczyć.

Jachimska M.,*Grupa bawi się i pracuje*, Unus, Wrocław.

Jakubowicz A., Lenartowska K., Plenkiewicz M., *Czytanie w początkowych latach edukacji*. ARKANUS 1999

Jarocka M., *Elementarz młodego Polaka*.Wydawnictwo Ibis, Poznań 2013.

Jąder M., *Krok… w kierunku kreatywności. Zabawy i ćwiczenia*. Impuls, Kraków 2006

Juul J., *Kryzys szkoły. Co możemy zrobić dla uczniów, nauczycieli i rodziców?* Podkowa Leśna 2014

Kapucyńskim szlakiem, 2004 nr 6, s. 1 - 11

Knopik T., *Czas wolny … od nudy. Zrównoważony rozwój uczniów zdolnych w ramach zajęć pozalekcyjnych*. ORE Warszawa 2014
Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999 (wyd. pierwsze).
Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i językowym*, Warszawa 2011

Kompetencje kreatywne nauczyciela wczesnej edukacji dziecka /pod red. nauk. Ireny Adamek i Józefy Bałachowicz - Wyd. 2., Impuls, Kraków 2014

Konieczna E. J. (red.), *Biblioterapia w praktyce*, Kraków 2006.
Kozłowska E., Kurowska M., *Jak to powiedzieć…? Rozwijanie umiejętności językowych i komunikacyjnych u dzieci*, Wyd. CMPPP
Koźmińska I., Olszewska E., *Z dzieckiem w świat wartości*. Warszawa 2007

Koźmińska I., Olszewska E*., Twoje dziecko potrzebuje wartości, Prószyński i S-ka 2018*

Koźmiński A. Jemielniak D., *Zarządzanie od podstaw, Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2011*

Kruszewski K., (red.), *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, PWN, Warszawa 2004, cz. 1.
Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej. Część I*. Suwałki 1998
Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji. Część II*. Suwałki 2000

Kubiczek B., *Metody aktywizujące. Jak nauczyć uczniów uczenia się?*Wydawnictwo Nowik, Opole 2004.

Kujawski J., *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych*. WSiP, Warszawa 1990
Kupisiewicz Cz., *Podstawy dydaktyki*, Warszawa 2005

Lewowicki T., *Indywidualizacja kształcenia. Dydaktyka różnicowa.* Warszawa 1997.

Łagodzka A. *(red.), Etyka nie tylko dla smyka, ORE 2016*

Łukasieiwcz-Wieleba J., *Autorytet nauczyciel* [w:] S. Kuruliszwili (red.), Technologie informacyjne a zmiany współczesnej edukacji, Kraków 2014

Maas V.F., *Uczenie się przez zmysły,* Harmonia, 2016

Mazurkiewicz G., *Przywództwo edukacyjne, wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011*

Materiały edukacyjne Programu Kreator. Edukacja wczesnoszkolna. MEN 1999

Materiały ORE pt. „*Wytyczne do tworzenia programów nauczania i scenariuszy zajęć/lekcji -Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*".

Nawara H. i U.,*Gry i zabawy integracyjne*. AWF, Wrocław 1999

Nęcka E., *Stymulowanie ciekawości*. „Carpe Diem. Pismo ludzi twórczych" 1998 nr 1
Nęcka E., *Trening twórczości*. Impuls, Kraków 1998
Nęcka E.,*Psychologia twórczości*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2001

Niewola D., *Zabawy integracyjne i nie tylko*. Impuls, 2013

Nowacki T., *Aktywizujące metody kształcenia*, CODN PEZ, Warszawa 1999.

Nowak M., *Ćwiczenia i zabawy rozwijające myślenie twórcze*. www.poradnia.wroclaw.pl

Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2004

Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 2003

Orłowski T., *Protokół dyplomatyczny. Ceremoniał i etykieta, Akademia Dyplomatyczna Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Warszawa 2005*

Papuzińska J., *Książki, dzieci, biblioteka. Z zagadnień upowszechniania czytelnictwa i książki dziecięcej,* Warszawa 1992

Płaziak - Janiszewska A. *(red.), Kierunek Wartości, ODN Poznań 2016*

Polak M., *Kompetencje cyfrowe uczniów i nauczycieli*, http://www.edunews.pl/badaniai-debaty/badania/2481-kompetencje-cyfrowe-uczniow-i-nauczycieli (1.05.2006)

Polak M., *Co internet zrobił z relacjami, a co jeszcze zrobi?,* http://www.edunews.pl/badaniai-debaty/badania/3239-co-internet-zrobil-z-relacjami-a-co-jeszcze-zrobi (10.05.2016).

Polak M., *Najważniejsze w szkole są relacje*, http://edunews.pl/system-edukacji/nauczyciele/3363-najwazniejsze-w-szkole-sa-relacje (12.04.2016).

Półturzycki J., *Dydaktyka dla nauczycieli*, Płock 2002

Programy nauczania w rzeczywistości szkolnej. Tworzenie - wybór - ewaluacja. Praca zbiorowa ORE.

Prus - Wirzbicka K., Materiały szkoleniowe - „*Pierwsza klasa na języku*" Białystok 2019

Puślecki W., *Wspieranie elementarnych zdolności twórczych uczniów*. Impuls, Kraków 1999

Sawicka A., *Z problematyki wychowania patriotycznego w przedszkolu*, Warszawa 1980.

Skubich E., *Jak rozwijałem zamiłowania czytelnicze*, Życie Szkoły 2/2001r.

Stasica J., *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I-III*. IMPULS 2004

Szmidt K., *ABC kreatywności*, Difin, Warszawa 2010

Szmidt K., *Porządek i przygoda - lekcje twórczości. Część 1*. WSiP Warszawa 1997

Szmidt K., *Psychopedagogika kreatywności.* Warszawa 2010

Szmidt K., *Trening kreatywności.* Helion, Gliwice 2013

Szmidt K., Bonar J., *Żywioły. Lekcje twórczości w nauczaniu zintegrowanym*. WSiP Warszawa 1998

Świerczyńska - Jelonek D., Walczewska - Klimczak G., *Dziecko w dialogu z tekstem literackim,* ORE Warszawa 2015

Taraszkiewicz M., *Jak uczyć lepiej? Refleksyjny praktyk w działaniu*, CODN PEZ, Warszawa 2000.

Taraszkiewicz M.& Rose C., *Atlas efektywnego uczenia (się), nie tylko dla nauczycieli* cz I., 2006.

Trzaska L., Wojciechowski M., *Metody aktywne w pracy z grupą. Problemy realizacji*, Warszawa 1997

Vopel K., *Gry i zabawy interakcyjne dla dzieci i młodzieży* cz. 1-3 Jedność, Kielce2009

Wajda A., *Metodyka i organizacja czytelnictwa,* PWN, Warszawa 1983

Węglińska M.,*Jak pracować z obrazkiem*.Impuls;

Wilczkowa M., *Zabawy słowem*. NK, Warszawa 1986

Włodarski Z., *Odbiór treści w procesie uczenia się, Warszawa 1979*

Włodarski Z., *Psychologiczne prawidłowości uczenia się i nauczania, Warszawa1974*

Wójcik E., *Metody aktywizujące w pedagogice grup*, Rubikon, Warszawa 2000.

SPIS TREŚCI

WSTĘP **3**

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE PROGRAMU **4**

Uwagi wstępne **4**

Cele ogólne programu **5**

Założenia organizacyjne **5**

Uwagi dotyczące realizacji programu **6**

Adresaci **6**

Kadra prowadząca **6**

Warunki ukończenia kursu **6**

Dokumentacja kursu **7**

Ewaluacja **7**

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE **8**

Plan ramowy **8**

Plan szczegółowy **9**

Moduł 1 - Planowanie pracy dydaktycznej nauczyciela szkoły polonijnej ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych uczniów. Kształtowanie świadomości narodowej. **9**

Moduł 2 - Kreatywność nauczyciela i ucznia w szkole polonijnej. ... **20**

Moduł 3 - Narzędzia internetowe w nauczaniu i uczeniu się. **25**

Moduł 4 - Uczniowie, rodzice, nauczyciele – budowanie porozumienia i współpracy w środowisku polonijnym. **25**

Moduł 5 - Zarządzanie polonijną placówką oświatową – dyrektor jako lider. **30**

EUKACJA POLONIJNA - SPECYFIKA KSZTAŁCENIA W KRAJACH PARTNERSKICH **39**

WYBRANE SCENARIUSZE SZKOLEŃ **69**

LITERATURA **81**

Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku
ul. Antoniuk Fabryczny 1, 15-762 Białystok
tel. 85 688 32 73, 85 688 32 74*,*
e-mail: modm@modm.bialystok.pl ***www.modm.bialystok.pl***